

Περιεχόμενα

2 Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2019

5 Συνέδρια

15 Σεμινάρια και Ημερίδες

19 Μουσεία

25 Εκθέσεις

47 Εκπαιδευτικές δράσεις

56 Εκδηλώσεις

59 Συντήρηση Αρχαιοτήτων
και Έργων Τέχνης60 Μουσεία και Συλλογές –
Σκέψεις και απόψεις

62 Βραβεύσεις

64 Ευρωπαϊκά και άλλα προγράμματα

69 Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής
Κληρονομιάς 2019

71 Φόρος Τιμής

73 Νέες Εκδόσεις

76 Ψηφίσματα 34ης Γενικής Συνέλευσης
του ICOM, Κιότο 2019

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2019

«Τα Μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού: Το μέλλον της παράδοσης» είναι το θέμα που επέλεξε το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2019.

Το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων επέλεξε ως τιμώμενο ίδρυμα για το 2019 το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, που παρουσιάζει πολυσχιδές έργο μέσω του Δικτύου των εννέα θεματικών μουσείων που έχει δημιουργήσει στην περιφέρεια, του Ιστορικού Αρχείου, της Βιβλιοθήκης αλλά και των ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων του. Η εξωστρέφεια του ΠΙΟΠ, οι συνεργασίες που σχεδιάζει με άλλους φορείς, οι ποικίλες εκδηλώσεις, που διοργανώνει και προσφέρονται δωρεάν στο ευρύ κοινό, συνδέονται άμεσα με το θέμα του εορτασμού και συμβάλλουν σημαντικά στην αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής της περιφέρειας και όχι μόνον.

Η κεντρική εκδήλωση του εορτασμού πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα, 13 Μαΐου 2019, στο Ιστορικό Αρχείο του ΠΙΟΠ. Χαιρετισμούς απηύθυναν ο κ. Κωνσταντίνος Στρατής, υφυπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, ο κ. Γιώργος Χαντζηνικολάου, πρόεδρος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, και η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM. Κεντρικός ομιλητής ήταν ο κ. Βασίλης Κολώνας, αρχιτέκτων, ιστορικός της αρχιτεκτονικής, καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο του Αρχείου, εννέα σταθμοί, όσα και τα μουσεία του Δικτύου του ΠΙΟΠ, «ταξίδεψαν» τους καλεσμένους στην ελληνική περιφέρεια, εκεί όπου βρίσκονται το Μουσείο Μετάξης (Σουφλί), το Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης (Δημητσάνα), το Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού (Σπάρτη), το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας, το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας (Βόλος), το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου, το Μουσείο Μαρμαροτεχνίας (Τήνος), το Μουσείο Μαστίχας Χίου και το Μουσείο Αργυροτεχνίας (Γιάννενα).

Παράλληλα, σε όλη την Ελλάδα, από 8 έως 23 Μαΐου, πραγματοποιήθηκαν από μουσεία και άλλους πολιτιστικούς φορείς εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες εκδηλώσεις που καταγράφονται σε ειδικό έντυπο που έχει εκδώσει το Ελληνικό Τμήμα του ICOM.

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2019

Τα μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού: Το μέλλον της παράδοσης

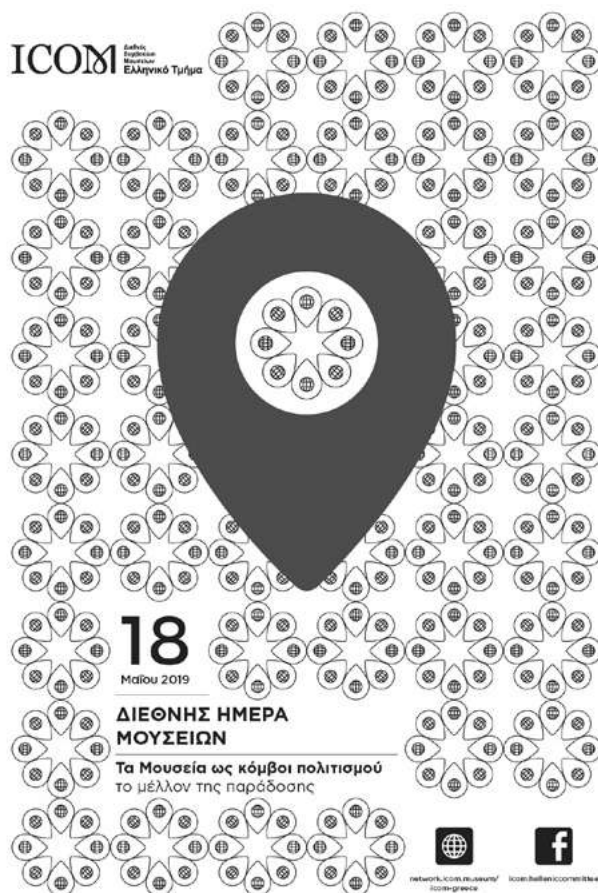
TETH XATZΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο Μάιος είναι ο μήνας των μουσείων. Σε όλον τον κόσμο τα μουσεία γιορτάζουν και ανοίγονται στην κοινωνία. Οργανώνουν ποικίλες εκδηλώσεις με σκοπό όχι μόνον να παρουσιάσουν τις συλλογές τους, αλλά και να αναδείξουν τις αξίες και τα νοήματα που αυτές περικλείουν, συνδέοντας το παρελθόν με το παρόν και με τις αναζητήσεις του σύγχρονου ανθρώπου.

Είναι σημαντικό ότι επί σειρά ετών το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) επιλέγει για τον ετήσιο εορτασμό, στις 18 Μαΐου, θέματα που δίνουν έμφαση στον κοινωνικό ρόλο των μουσείων και τις δυνατότητες που αυτά έχουν να λειτουργούν ως χώροι μνήμης αλλά και δημιουργίας.

Το θέμα του φετινού εορτασμού είναι «Τα μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού: Το μέλλον της παράδοσης». Με την επιλογή του θέματος αυτού το ICOM θέλει να τονίσει ότι «τα Μουσεία στις μέρες μας, εκτός από την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς διαχρονικά, έχουν αναλάβει και έναν άλλο σημαντικό ρόλο: αποτελούν κομβικά σημεία επικοινωνίας λαών και πολιτισμών. Αναπτύσσουν συνεργασίες και δημιουργούν δίκτυα ανταλλαγής ιδεών και εμπειριών. Διαφυλάσσοντας με σεβασμό την ιστορική μνήμη και την παράδοση, αναζητούν νέους προσανατολισμούς για να εμπνεύσουν τον σύγχρονο άνθρωπο και να υπηρετήσουν τις ανάγκες του».

Το θέμα του φετινού εορτασμού αγγίζει πολλά και σημαντικά ζητήματα που έχουν σχέση τόσο με τη βαθύτερη έννοια της παράδοσης όσο και με τις πολλές και ποικίλες δυνατότητες του μουσειακού έργου. Η παράδοση –υλική και άυλη– αντιμετωπίζεται όχι ως κάτι στατικό αλλά ως μια δυναμική και δημιουργική διαδικασία, ως μια διαδικασία μεταβίβασης. Παραλαμβάνοντας στοιχεία από το παρελθόν, τα κληροδοτούμε στο μέλλον, αφού τα έχουμε ερμηνεύσει και εμπλουτίσει σύμφωνα με τις σημερινές δικές μας αντιλήψεις και ανάγκες, αφού, δηλαδή, τα έχουμε ουσιαστικά αναδημιουργήσει. Έτσι, η παράδοση δεν είναι απλώς και μόνον κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά σε αυτήν περιλαμβάνεται και ο τρόπος με τον οποίο μεταβιβάζεται αυτή η κληρονομιά, ουσιαστικά δηλαδή ο τρόπος με

τον οποίον εκφράζεται και αντιλαμβάνεται τον εαυτό της στο παρόν μια κοινότητα ανθρώπων.

Από την άλλη πλευρά, το φετινό θέμα αναδεικνύει τον νέο διευρυμένο ρόλο που καλούνται να αναλάβουν στις μέρες μας οι μουσειακοί οργανισμοί.

Τα μουσεία διασώζουν και προβάλλουν τα πολιτιστικά αγαθά, τις μαρτυρίες, δηλαδή, της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας των ανθρώπων. Παράλληλα, ανοίγονται στο κοινωνικό σύνολο, αφουγκράζονται τα προβλήματα και τις ανάγκες του και δημιουργούν τις συνθήκες για δημιουργική συνύπαρξη των πολιτών, ανεξαρτήτως προέλευσης και ηλικίας. Εκεί τα παιδιά έρχονται σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά και τη σύγχρονη δημιουργία, ψυχαγωγούνται και επίσης καταλαβαίνουν ότι έχουν στη διάθεσή τους έναν δικό τους τόπο συνάντησης. Στις μεγαλύτερες ηλικίες, και ιδιαίτερα στην τρίτη ηλικία, τα μουσεία μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, ευκαιρίες εθελοντικής προσφοράς και διά βίου μάθησης. Για τους καλλιτέχνες μπορούν να αποτελέσουν κυψέλες δημιουργίας, ανταλλαγής προβληματισμών, συνεργασίας και επικοινωνίας με τις μικρές ή μεγαλύτερες κοινότητες. Ειδικά στις τοπικές κοινωνίες τα μουσεία μπορούν επίσης να αποτελέσουν χώρους συνάθροισης και συζήτησης,

Η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τέτη Χατζηνικολάου.

ακόμη και επίλυσης τυχόν προβλημάτων της καθημερινότητας, κάτι που ήδη έχει υποστηρίξει εδώ και τρεις περίπου δεκαετίες το κίνημα των οικομουσείων και της νέας μουσειολογίας.

Τα μουσεία γίνονται, λοιπόν, κόμβοι πολιτισμού, με την ευρύτερη έννοια του όρου, χώροι διαλόγου –διαπολιτισμικού διαλόγου–, χώροι που μπορούν να ωθήσουν τις τοπικές κοινωνίες να συνειδητοποιήσουν την ταυτότητά τους και να ακολουθήσουν τον δρόμο της δημιουργίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο του φετινού εορτασμού το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων επέλεξε ως τιμώμενο ίδρυμα για το 2019 το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, θέλοντας να προβάλλει το δίκτυο των εννέα θεματικών μουσείων που έχει δημιουργήσει στην ελληνική περιφέρεια, το Ιστορικό Αρχείο, στο οποίο βρισκόμαστε σήμερα, και τη Βιβλιοθήκη που έχει δημιουργηθεί στους χώρους του Αρχείου, καθώς επίσης και τα προγράμματα –ερευνητικά και εκπαιδευτικά– που υλοποιεί με μεγάλη επιτυχία.

Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι το ICOM έχει τιμήσει το ΠΙΟΠ και το 2008, όταν το θέμα του εορτασμού ήταν «Τα μουσεία ως παράγοντες κοινωνικών αλλαγών και εξέλιξης». Η εκδήλωση είχε πραγματοποιηθεί στο Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Τσαλαπάτα στον Βόλο. Στα ένδεκα χρόνια που μεσολάβησαν, δημιουργήθηκαν και άλλα μουσεία, ενώ οι δραστηριότητές του πολλαπλασιάστηκαν. Είναι ένα σπουδαίο έργο συλλογικό, διεπιστημονικό με σημαντικό αποτύπωμα στον πολιτιστικό χάρτη της χώρας.

Το ΠΙΟΠ είναι σήμερα ένα ίδρυμα με μεγάλη εξωστρέφεια, το οποίο συμβάλλει σημαντικά στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη σύνδεση της παράδοσης με τη σύγχρονη δημιουργία, στην ανάπτυξη της περιφέρειας αλλά και στην αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής γενικότερα.

Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι επιτυγχάνει τη δύσκολη ισορροπία μεταξύ διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς και στήριξης της καινοτομίας, ανοίγοντας ευοίωνες προοπτικές για ένα καλύτερο μέλλον.

Τιμώμενο ίδρυμα για το 2019 το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

Παρουσία πλήθους κόσμου πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Μάιο η κεντρική εκδήλωση για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων (18/5) με θέμα «Τα Μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού: Το μέλλον της παράδοσης», στο Ιστορικό Αρχείο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ). Στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο του Αρχείου παρουσιάστηκε το πολυσχιδές έργο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς που επιλέχθηκε φέτος από το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) να είναι το τιμώμενο ίδρυμα για την Ελλάδα.

Εννέα σταθμοί, όσα και τα μουσεία του Δικτύου ΠΙΟΠ, «ταξίδεψαν» τους καλεσμένους στην ελληνική περιφέρεια, από άκρη σε άκρη. Εκεί όπου βρίσκονται: το Μουσείο Μετάξης (Σουφλί), το Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης (Δημητσάνα), το Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού (Σπάρτη), το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας, το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας (Βόλος), το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου, το Μουσείο Μαρμαροτεχνίας (Τήνος), το Μουσείο Μαστίχας Χίου και το Μουσείο Αργυροτεχνίας (Γιάννενα).

Όσοι βρέθηκαν εκείνο το βράδυ στο Ιστορικό Αρχείο ΠΙΟΠ είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το «περιβάλλον» του κάθε Μουσείου και να έρθουν κατά κάποιον τρόπο σε επαφή με την κληρονομιά που διαφυλάσσει. Έτσι, οι καλεσμένοι γεύτηκαν διαφορετικές ποιότητες λαδιού παρακολουθώντας από κοντά πώς γίνεται η οξυμέτρηση του ελαιόλαδου. Ένας μικρός αργαλειός με μεταξωτό νήμα ανέδειξε την πολύτιμη ίνα στην οποία είναι αφιερωμένο το

Μουσείο Μετάξης, ενώ με τουβλάκια από τον Βόλο «χτίστηκαν» μικρά σπιτάκια. Το τηνιακό μάρμαρο σμιλεύθηκε για να αναδείξει την κοπώδη εργασία του μαρμαροτεχνίτη και δύο Γιαννιώτες αργυροτεχνίτες επιστρατεύτηκαν για να δημιουργήσουν μοναδικά αργυρά αντικείμενα. Η εκδήλωση περιελάμβανε, επίσης, επίδειξη καλαθοπλεκτικής με καλάμια από τη Λίμνη Στυμφαλία, «ταχτάρισμα» της χιώτικης μαστίχας, ένα από τα βασικά στάδια της μαστιχοκαλλιέργειας, που ξεχωρίζει τα φύλλα και το χώμα από την καθαρή μαστίχα, καθώς και δημιουργία πρωτότυπων έργων τέχνης, έργα με πρώτη ύλη στάχια από τη Δημητσάνα! Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά έγινε στο έργο του Ιστορικού Αρχείου και της Βιβλιοθήκης, καθώς και στις εκδόσεις του ΠΙΟΠ.

Στη διάρκεια της εκδήλωσης, χαιρετισμό απηύθυνε η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τέτη Χατζηνικολάου, η οποία ανέγνωσε το μήνυμα του εορτασμού του 2019 και αναφέρθηκε στον κοινωνικό ρόλο των μουσείων εν γένει αλλά και στο Δίκτυο Μουσείων ΠΙΟΠ. Στη συνέχεια, τον λόγο έλαβε ο Πρόεδρος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς κ. Γιώργος Χαντζηνικολάου, επισημαίνοντας ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, σε σχέση με άλλα αντίστοιχα ιδρύματα, είναι ότι δραστηριοποιείται κυρίως στην ελληνική περιφέρεια, αναβαθμίζοντας την πολιτιστική ζωή της. Ο κεντρικός ομιλητής της εκδήλωσης, ο κ. Βασίλης Κολώνας, αρχιτέκτονας και ιστορικός της αρχιτεκτονικής, καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, αναφέρθηκε στο Δίκτυο Μουσείων ΠΙΟΠ και στο πολυεπίπεδο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Ιδρύματος. Σε χαιρετισμό που απέστειλε ο τότε υφυπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Κωνσταντίνος

Στρατής επισημάνθηκε η σημασία της σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αναφερόμενος στη μεγάλη συνεργασία του ΠΙΟΠ με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο για την περιοδεύουσα αρχαιολογική έκθεση «Οι αμέτρητες όψεις του Ωραίου».

Στο πλαίσιο του εορτασμού, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, ως τιμώμενο ίδρυμα, διοργάνωσε ποικίλες δράσεις τόσο στην Αθήνα όσο και στο Δίκτυο Μουσείων του στην περιφέρεια.

Συνέδρια

Η 25η Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων Τα μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού: Το μέλλον της παράδοσης

ΦΡΟΣΩ ΝΟΜΙΚΟΥ

Η 25η Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, που πραγματοποιήθηκε στο Κιότο της Ιαπωνίας από 1-7 Σεπτεμβρίου 2019, ήταν η πλέον πολυπληθής στην ιστορία του θεσμού. Περισσότερα από 4.000 μέλη του ICOM πήραν μέρος στις εργασίες της Συνέλευσης και μερικές ακόμα εκατοντάδες συμμετεχόντων πλαισίωσαν την εμπορική έκθεση που παραδοσιακά διοργανώνεται στο πλαίσιο της Συνέλευσης. Σε όλα τα επίπεδα, η διοργάνωση προσέδιδε έντονα στοιχεία ιαπωνικής αισθητικής και φιλοσοφίας σε αρμονία με τη φύση. Από το Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο του Κιότο σε μια κατάφυτη περιοχή λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη που φιλοξένησε τον κυρίως όγκο της Συνέλευσης έως τις προσφερόμενες δραστηριότητες σε πολιτιστικούς χώρους και την ύπαιθρο, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με την τοπική κουλτούρα που προτάσσει την ισορροπία ανάμεσα στον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον.

Οι εκδηλώσεις που πλαισίωσαν τη Συνέλευση περιλάμβαναν παραστάσεις θεάτρου No και Κιόγκεν, χορούς με γκέισες, τελετουργίες τσαγιού, εργαστήρια παραδοσιακών τεχνών και ξεναγήσεις σε ναούς και χώρους λατρείας. Τα δεκάδες εξαιρετικά μουσεία του Κιότο και της ευρύτερης περιφέρειας Κανσάι άνοιξαν τις πύλες τους για την κοινότητα του ICOM εκπληρώνοντας με επιτυχία τον ρόλο του οικοδεσπότη.

Οι εργασίες της 25ης Γενικής Συνέλευσης του ICOM ξεκίνησαν με την ετήσια συνάντηση του Συμβουλευτικού Συμβουλίου (Advisory Council), κατά την οποία παρουσιάστηκαν, ως είθισται, θέματα που αφορούν τη Γραμματεία, τις μόνιμες Ειδικές Επιτροπές και τις Ομάδες Εργασίας, καθώς και τις Εθνικές, Διεθνείς και Περιφερειακές Επιτροπές ως σύνολο.

Με τις τρεις κεντρικές ομιλίες στις 2, 3 και 4 Σεπτεμβρίου, η δυναμική της σχέσης μεταξύ της ανθρώπινης δραστηριότητας και της φύσης αποτέλεσε τον κοινό παρονομαστή του θέματος της Γενικής Συνέλευσης.

Ο Ιάπωνας αρχιτέκτονας Κένγκο Κούμα μίλησε για τον ρόλο της αρχιτεκτονικής στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με τον χώρο κατά τη σύγχρονη «Εποχή του Δάσους». Ο Βραζιλιάνος φωτογράφος Σεμπαστιάο Σαλγάδο έστρεψε

Η πόλη του Κιότο καλωσορίζει τη Γενική Συνέλευση του ICOM.

την προσοχή του κοινού στο οικοσύστημα του Αμαζονίου μέσα από το μεγάλης κλίμακας φωτογραφικό του project που αποσκοπεί στην αρχειοποίηση της γνώσης για την περιοχή ως όπλο στον αγώνα για τη συντήρησή της. Ο Κινέζος εικαστικός καλλιτέχνης Κάι Γκούο-Κιάνγκ εξέτασε, μέσα από την προσωπική του εμπειρία, την εν δυνάμει σχέση των μουσείων με τις τοπικές κοινωνίες στην εποχή της εμπορευματοποίησης.

Το κεντρικό πρόγραμμα του Συνεδρίου συμπλήρωνε μια σειρά παρουσιάσεων και στρογγυλών τραπεζών όπου συζητήθηκαν σημαντικά «μεγάλα» ζητήματα, όπως η βιωσιμότητα των μουσείων στο μέλλον, η θέση και η ετοιμότητα των μουσείων μπροστά στον κίνδυνο μεγάλων καταστροφών, αλλά και πρακτικές αποαποικιοποίησης, αποκατάστασης και επαναπατρισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το υπόλοιπο μέρος του Συνεδρίου περιλάμβανε τις επιμέρους παράλληλες συνεδρίες και ετήσιες συναντήσεις των 30 ειδικών διεθνών επιτροπών, καθώς και μια σειρά από εργαστήρια και ομιλίες επί ειδικών πρακτικών ενδιαφερόντων.

Η εβδομάδα έκλεισε με την έκτακτη Γενική Συνέλευση, με θέμα την υιοθέτηση του προτεινόμενου νέου ορισμού του μουσείου, και με την τακτική Γενική Συνέλευση η οποία ενέκρινε, μεταξύ άλλων, πέντε ψηφίσματα (resolutions), τα οποία παρουσίασε η κ. Μάρλεν Μούλιου, πρόεδρος της σχετικής επιτροπής.

Στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης διεξήχθησαν οι αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του δεκαπενταμελούς Εκτελεστικού Συμβουλίου (Executive Board), ανώτατου σώματος του ICOM. Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου επανεξελέγη η κ. Suay Aksoy από την Τουρκία.

Έγιναν επίσης οι εκλογές των Διοικητικών Συμβουλίων των περισσότερων Διεθνών και Περιφερειακών Επιτροπών. Από ελληνικής πλευράς, η κ. Τέτη Χατζηνικολάου επανεξελέγη στο ΔΣ της Περιφερειακής Επιτροπής ICOM Europe, η κ. Αλεξάνδρα Μπούνια εξελέγη γραμματέας της Επιτροπής Συλλογών (COMCOL) και η κ. Δέσποινα Ευγενίδου ταμίας της Επιτροπής Νομισματικών Μουσείων (ICOMON).

Η πρόταση για έναν νέο ορισμό του μουσείου

Το θέμα που αδιαμφισβήτητα κυριάρχησε στην 25η Γενική Συνέλευση ήταν η πρόταση υιοθέτησης από το ICOM ενός νέου ορισμού για το μουσείο, σε συνέχεια της απόφασης της προηγούμενης Γενικής Συνέλευσης για συμπλήρωση/αναθεώρηση του ισχύοντα ορισμού. Στο διάστημα που μεσολάβησε συστάθηκε Ειδική Επιτροπή για τον σκοπό αυτό με στόχο την επεξεργασία και διατύπωση ενός νέου ορισμού για τα μουσεία. Ο προτεινόμενος νέος ορισμός έχει ως εξής: «Τα μουσεία αποτελούν χώρους εκδημοκρατικοποίησης, ενσωμάτωσης και πολυφωνίας που προάγουν τον κριτικό διάλογο σχετικά με το παρελθόν και το μέλλον. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τις συγκρούσεις και τις προκλήσεις του παρόντος, φυλάσσουν αντικείμενα τέχνης και εμπιστεύονται δείγματα της κοινωνίας, διαφυλάσσουν ποικίλες μνήμες για τις μελλοντικές γενιές και εγγυώνται ίσα δικαιώματα και ισότιμη πρόσβαση για όλους τους ανθρώπους στην κληρονομιά. Τα μουσεία δεν έχουν στόχο το κέρδος. Είναι συμμετοχικά και διαφανή κι εργάζονται σε ενεργό σύμπραξη με διάφορες κοινότητες και για διάφορες κοινότητες για τη συλλογή, τη διατήρηση, την έρευνα, την ερμηνεία, την έκθεση και την ενίσχυση της κατανόησης του κόσμου, με σκοπό να συμβάλουν στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την κοινωνική δικαιοσύνη, την παγκόσμια ισότητα και την πλανητική ευημερία».

Η ανακοίνωση της παραπάνω πρότασης στις εθνικές και διεθνείς επιτροπές, καθώς και στα υπόλοιπα μέλη του ICOM έγινε λίγες εβδομάδες πριν τη Γενική Συνέλευση του Κιότο, με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των μελών να μην έχει τον χρόνο να επεξεργαστεί την πρόταση επαρκώς. Όπως ήταν φυσικό, ο προτεινόμενος νέος ορισμός απασχόλησε εκτεταμένα τις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης καθώς τμήματα του κεντρικού προγράμματος ήταν αφιερωμένα εξολοκλήρου σε αυτόν (π.χ. «Ο ορισμός του μουσείου ως στυλοβάτης του ICOM» και άλλα), ενώ υπήρχε και ειδική αναφορά στο τεύχος του περιοδικού

Museum International που διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες. Ενόψει της έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, προγραμματισμένης για την τελευταία ημέρα, όπου θα ψηφιζόταν η υιοθέτηση ή μη του νέου ορισμού, οργανώθηκαν επί τόπου συνεδρίες με τη συμμετοχή μελών και εκπροσώπων των επιτροπών.

Αρκετοί ήταν εκείνοι που τάχθηκαν υπέρ του προτεινόμενου ορισμού με το σκεπτικό ότι έρχονται στο προσκήνιο θέματα όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η κατανόηση του διαφορετικού και η προστασία του περιβάλλοντος. Στις σχετικές συζητήσεις, εντός και εκτός προγράμματος, διατυπώθηκαν πολύ ενδιαφέρουσες απόψεις. Παράλληλα όμως εκφράστηκαν και σοβαρές ενστάσεις. Καταρχήν ασκήθηκε κριτική ως προς τη διαδικασία που προηγήθηκε της τελικής διατύπωσης του ορισμού και τον λιγοστό χρόνο που είχαν οι επιτροπές για να τον επεξεργαστούν με τα μέλη τους. Από πολλές πλευρές επισημάνθηκε

η παράλειψη βασικών εννοιών, όπως είναι η μονιμότητα του μουσειακού θεσμού, η έννοια της συλλογής και ο ρόλος της μουσειακής εκπαίδευσης. Αρκετά μέλη εξέφρασαν επίσης την άποψη ότι το προς υιοθέτηση κείμενο προσομοιάζει περισσότερο με διακήρυξη της αποστολής των μουσείων παρά με ορισμό και αποσαφήνιση του περιεχομένου του όρου «μουσείο», υπογραμμίζοντας τις συνέπειες σε θεσμικό επίπεδο, ιδιαίτερα σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου ο ισχύων ορισμός έχει περιληφθεί στη σχετική νομοθεσία.

Από τις πρώτες ημέρες της Γενικής Συνέλευσης δημιουργήθηκε ένα πρωτοφανές για τα δεδομένα του ICOM κλίμα αναστάτωσης και σύγχυσης, κυρίως εξαιτίας του χειρισμού της υπόθεσης. Στο πλαίσιο αυτό, η περιφερειακή Επιτροπή ICOM-Europe διατύπωσε συγκεκριμένη πρόταση αναβολής της διαδικασίας ψήφισης του προτεινόμενου ορισμού, με την οποία συντάχθηκε και το Ελληνικό Τμήμα του ICOM. Εν τέλει, μετά από έντονες συζητήσεις διάρκειας 5 ωρών αποφασίστηκε, με μεγάλη πλειοψηφία, η αναβολή της διαδικασίας ψήφισης και η επαναφορά του ζητήματος προς συζήτηση σε επόμενες συναντήσεις των οργάνων του ICOM.

Στην εποχή του εικονικού. Τα ευρωπαϊκά μουσεία ανταποκρίνονται στην ψηφιακή πρόκληση

ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

Το ετήσιο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Επιτροπής του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM-Europe) πραγματοποιήθηκε στις 21 και 22 Νοεμβρίου 2019 στο Μουσείο της Ακρόπολης. Το συνέδριο εντάχθηκε στις εκδηλώσεις για τα 10 χρόνια από την έναρξη λειτουργίας του Μουσείου και οργανώθηκε από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και την Επιτροπή ICOM-Europe υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη στήριξη του Υπουργείου και του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Η Επιτροπή ICOM-Europe είναι περιφερειακή οργάνωση του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, η οποία έχει στόχο τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των Εθνικών Επιτροπών της Ευρώπης, την ενημέρωση, τη διαπραγμάτευση μουσειολογικών ζητημάτων, την ανταλλαγή γνώσεων, εμπειρίας και καλών πρακτικών, ενώ παράλληλα αποτελεί μέσο προσέγγισης των μελών του ICOM σε διακρατικό επίπεδο.

Το συνέδριο του 2019, με θέμα «Στην εποχή του εικονικού: Τα ευρωπαϊκά μουσεία ανταποκρίνονται στην ψηφιακή πρόκληση», είχε ως στόχο να διερευνήσει τις δυνατότητες αλλά και τις προκλήσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στον χώρο των μουσείων και του πολιτισμού γενικότερα. Περιελάμβανε 25 ομιλίες, καταναμεμημένες σε πέντε θεματικές ενότητες:

1. Ψηφιακή στρατηγική, ψηφιοποίηση και διαφύλαξη σε μουσεία και πολιτιστικούς οργανισμούς.
2. Θεωρητικές προσεγγίσεις, ζητήματα αυθεντικότητας και αναπαράστασης.
3. Πρακτικά και θεωρητικά ζητήματα.
4. Η ψηφιακή/εικονική εμπειρία.
5. Ψηφιακές πρακτικές.

Το πρόγραμμα του συνεδρίου περιελάμβανε επίσης δύο κεντρικές ομιλίες από τις καθηγήτριες Monika Hagedorn-Saure και Μαρία Ρούσσου, που παρουσιάστηκαν σε σχετικές θεματικές ενότητες.

Οι εργασίες του συνεδρίου ολοκληρώθηκαν με μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση στρογγυλής τράπεζας, με θέμα «Διάχυτη Ψηφιακή Πολιτισμική Εμπειρία: Συγκλίσεις Εικονικού και Πραγματικού», με συντονιστή τον κ. Γιώργο Καρυδάκη, επ. καθηγη-

τή στο Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Το συνέδριο ξεκίνησε με τον χαιρετισμό της κ. Τέτης Χατζηνικολάου, προέδρου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM και μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου του ICOM-Europe, η οποία επισήμανε ότι το θέμα του είναι θέμα αιχμής, καθώς στις μέρες μας η ψηφιακή επανάσταση αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση. Τόνισε ότι το συνέδριο δεν φιλοδοξεί να εξαντλήσει, αλλά να επισημάνει τις δυνατότητες που προσφέρονται στα μουσεία, καθώς και τα ζητήματα που προκύπτουν από τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Για τον λόγο αυτό αποτελεί ένα ξεκίνημα για την οργάνωση στο μέλλον πολλών άλλων, ίσως πιο εξειδικευμένων επιστημονικών συναντήσεων με το ίδιο αντικείμενο.

Η κ. Χατζηνικολάου εκφώνησε επίσης τον χαιρετισμό της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Λίνας Μενδώνη, η οποία δεν μπόρεσε να παραστεί λόγω απουσίας στο εξωτερικό. Το συνέδριο χαιρέτισαν επίσης η καθηγήτρια κ. Emma Nardi, μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ICOM, και ο κ. Luis Raposo, πρόεδρος του ICOM-Europe.

Την εναρκτήρια ομιλία του συνεδρίου έδωσε ο καθηγητής κ. Δημήτριος Παντερμαλής, πρόεδρος του Μουσείου της Ακρόπολης. Στην ομιλία του παρουσίασε την ιστορία ίδρυσης και κατασκευής του Μουσείου, το μεγάλο στοίχημα «να κερδίσει το κοινό», τη μεγάλη επισκεψιμότητα που σημειώνεται, τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε ως προς τη χρήση νέων τεχνολογιών και τη συμμετοχή του σε σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ακολούθησε η κεντρική ομιλία από την καθηγήτρια κ. Monika Hagedorn-Saure, πρόεδρο της Διεθνούς Επιτροπής Τεκμηρίωσης ICOM-CIDOC, με τίτλο «Museums as spaces for discovery and experience in a digital world. Chances and challenges».

Η κ. Monika Hagedorn-Saure παρουσίασε τις προκλήσεις, τις ευκαιρίες και τις αλλαγές που φέρνει η ψηφιακή εποχή. Τα μουσεία σήμερα, χωρίς να ξεχνούν την κύρια αποστολή τους, καλούνται να αποτελέσουν κόμβους πολιτισμού, λαμβάνοντας υπόψη τους επισκέπτες και τη νέα συμπεριφορά τους, καθώς και τις προσδοκίες που αυτοί έχουν από την επίσκεψή τους στα μουσεία. Υποστήριξε την ανάγκη χάραξης ψηφιακής στρατηγικής, σε αντιδιαστολή με την ψηφιοποίηση, και μίλησε για τις προοπτικές των μουσείων τον 21ο αιώνα. Ανέφερε τις βασικές μορφές ψηφιακών πρακτικών που εφαρμόζονται από τα μουσεία, η βάση των οποίων πρέπει να είναι πάντα οι συλλογές τους, καθώς και την ανάγκη προτυποποίησης στην ψηφιακή παρουσίαση των συλλογών. Στη συνέχεια, παρουσίασε τις ψηφιακές πρακτικές των γερμανικών μουσείων και ειδικά το πρόγραμμα museum4punkt0, Digital Strategies for the Museum of the Future (ψηφιακές στρατηγικές για το

μουσείο του μέλλοντος). Το πρόγραμμα συνδέει επτά πολιτιστικά ιδρύματα της Γερμανίας, διαφορετικού μεγέθους και χαρακτήρα, σε ένα κοινό σχέδιο, τη δοκιμή και αξιολόγηση καινοτόμων ψηφιακών εφαρμογών στα μουσεία με επίκεντρο τους επισκέπτες.

Στο πλαίσιο της πρώτης ενότητας παρουσιάστηκαν ομιλίες σχετικές με τον ψηφιακό μετασχηματισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη στρατηγική, όπως «Ο ρόλος του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου» από τη δρ Ε. Σαχίνη, διευθύντρια του ΕΚΤ, «Η ψηφιακή πρακτική σήμερα στα μουσεία της Γαλλίας» από τον κ. J. Terrière, ICOM-France και μέλος του Δ.Σ. του ICOM-Europe, «Η ψηφιακή ενηλικίωση των αρχαιολογικών μουσείων» από τη δρ Μαρία-Ξένη Γαρέζου, προϊσταμένη του Τμήματος Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων και Αρχαιολογικού Κτηματολογίου ΥΠΠΟΑ, και «Ψηφιακές εφαρμογές στα μουσεία ή ψηφιακά μουσεία;» από τον κ. L. Raroso. Η πρώτη ενότητα έκλεισε με την παρουσίαση της αναπτυξιακής πολιτικής που χαράζει το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων από τις κ. Α. Χατζηπέτρου, πρόεδρο, και Β. Ευαγγελίου, μέλος του Δ.Σ. του ΤΑΠ.

Η δεύτερη συνεδρία ήταν αφιερωμένη σε θεωρητικές προσεγγίσεις και οι ομιλίες των δρ Μ. Ντερ και Π. Φαφαλιού (Κέντρο Πολιτισμικής Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας της Κρήτης) και των δρ Μ. Σιεχατέ και Θεοπίστη Στυλιανού-Lambert (Museum Lab RISE της Κύπρου) αφορούσαν τα μουσεία και τις προκλήσεις που αυτά δέχονται μέσα από τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τις νέες κατευθύνσεις, καθώς και τις υπηρεσίες που καλούνται να παρέχουν. Η ομιλία του κ. Χ. Πατρικάκη, αν. καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, έδωσε μια διαφορετική προσέγγιση στον σχεδιασμό των νέων τεχνολογιών.

Η τελευταία συνεδρία της πρώτης ημέρας, για πρακτικά και θεωρητικά ζητήματα, περιελάμβανε πιο «απτά» παραδείγματα εφαρμογών της εικονικής πραγματικότητας και των νέων τεχνολογιών, εστιάζοντας παράλληλα στις προκλήσεις και τις προοπτικές που αυτά εισάγουν στα μουσεία και τους πολιτιστικούς οργανισμούς. Παρουσιάστηκαν εισηγήσεις για το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού από τον κ. Δ. Εφραίμογλου, διευθύνοντα σύμβουλο, και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς από τον κ. Φ. Αλεβίζο, προϊστάμενο της Υπηρεσίας Πληροφορικής και Ψηφιακών Εφαρμογών, καθώς και για τα μουσεία της πόλης του Βόλου από τη δρ Ι. Πεντάζου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη από τη δρ Α. Τσιλιπάκου, διευθύντρια του Μουσείου. Η καθηγήτρια κ. Κ. Emma Nardi έδωσε έμφαση στο θέμα ενίσχυσης της μάθησης και ο κ. Μ. Antas, από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Λισα-

βώνας και μέλος του Δ.Σ. του ICOM-Europe, αναφέρθηκε στα μουσεία της Πορτογαλίας.

Η δεύτερη ημέρα του συνεδρίου ξεκίνησε με παρουσιάσεις για τις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής και τον τρόπο χρήσης των νέων τεχνολογιών σε μουσεία της Ελλάδος και του εξωτερικού. Συμμετείχαν η κ. D. Wolenitz, διευθύντρια του Man and the Living World Museum του Ισραήλ, η δρ Α. Καραπαναγιώτου, προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αρκαδίας, η οποία παρουσίασε το βραβευμένο Αρχαιολογικό Μουσείο Τεγέας, ο καθηγητής κ. Γ. Ιωαννίδης, πρόεδρος του Ερευνητικού Κέντρου «Αθηνά» και καθηγητής Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ΕΚΠΑ, από κοινού με τον δρ Ευάγγελο Παπούλια, προϊστάμενο του Τμήματος Μουσείων και Ιστορικών Αρχείων, ΕΚΠΑ, η κ. G. Ericani, πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής ICOM Italia και μέλος του Δ.Σ. του ICOM-Europe, και η δρ Φ. Βενιέρη από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, από κοινού με τον κ. Η. Μαρμαρά, καλλιτέχνη ψηφιακών τεχνών. Τα παραδείγματα, τα οποία αφορούσαν διαφορετικές κατηγορίες μουσείων (αρχαιολογικά, ιστορικά, μουσεία τέχνης και νεότερου πολιτισμού), παρουσίασαν μια μεγάλη ποικιλομορφία μέσων με ίσως πιο ασυνήθιστο το διαδραστικό ντοκιμαντέρ μουσειακού θεάτρου από τους δρ Φ. Βενιέρη και Η. Μαρμαρά.

Η συνεδρία ολοκληρώθηκε με τη δεύτερη κεντρική ομιλία από την κ. Μαρία Ρούσσου, επ. καθηγήτρια του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, με τίτλο «Επεκτείνοντας το εικονικό: Το μουσείο ως υβριδική εμπειρία».

Η κ. Ρούσσου αρχικά παρουσίασε τις δυνατότητες που παρέχει η εικονική πραγματικότητα για τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, συμπληρώνοντας τον όρο εικονική πραγματικότητα με την προσθήκη του επιθέτου «εμβυθιστικός». Εξήγησε την «υβριδική εμπειρία», που έθεσε στον τίτλο της ομιλίας της, ως τον συνδυασμό αναλογικού και ψηφιακού, φυσικού και εικονικού, καθώς και υλικού και άυλου. Στη συνέχεια παρουσίασε τις νέες δυνατότητες της εικονικής πραγματικότητας –επεκτείνοντας δηλαδή το εικονικό– που αφορούν την επαυξημένη αφήγηση, τη δυνατότητα για συλλογική εμπειρία, τη συναισθηματική αφήγηση, τον συνδυασμό εμβυθιστικής πραγματικότητας και αφήγησης, την ισότιμη ανταλλαγή εμπειρίας και τον πρωτοποριακό συνδυασμό εικονικού και αισθητού με τρισδιάστατα εκτυπωμένα αντίγραφα. Οι νέες αυτές εφαρμογές παρουσιάστηκαν μέσα από παραδείγματα χρήσης στην Ελλάδα και το εξωτερικό και αφορούσαν αρχαιολογικά μουσεία και χώρους.

Η τελευταία συνεδρία, με θέμα τις ψηφιακές πρακτικές, επικεντρώθηκε τόσο σε συγκεκριμένα παραδείγματα ψηφιακών

Η κ. Μ. Ρούσου κατά την παρουσίαση της ομιλίας της στο συνέδριο.

εκθέσεων, μουσείων, έργων σύγχρονων καλλιτεχνών και την τεκμηρίωση παραδοσιακών τεχνών όσο και στην ανάγκη εξοικείωσης των επαγγελματιών των μουσείων σε νέους ρόλους. Εισηγητές ήταν η δρ Ι. Ασημακοπούλου, Τομέας Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ, με θέμα την έκθεση «Απηχήσεις της αρχαιότητας στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου», η ομ. καθηγήτρια Σ. Χαραλαμπίδου, με θέμα το «Ψηφιακό Μουσείο Γεώργιος Ιακωβίδης στα Χύδρα της Λέσβου», η δρ S. van der Meulen, υπεύθυνη Εκδόσεων του Μουσείου της Πόλης του Άμστερνταμ, η οποία παρουσίασε το μουσείο Stedelijk στο Άμστερνταμ, και οι δρ Ξ. Ζαμπούλης και Νίκος Πορταράκης από το Εργαστήριο Αλληλεπίδρασης Ανθρώπου-Υπολογιστή, ΙΤΕ Κρήτης, οι οποίοι αναφέρθηκαν στην αναπαράσταση και παρουσίαση των παραδοσιακών τεχνών. Τις δυνατότητες κατάρτισης στις νέες τεχνολογίες παρουσίασαν η κ. Π. Πολυμεροπούλου, ερευνήτρια του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, αναφερόμενη στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα MU.SA, και η κ. Μ. Gandhi, επιστημονική συνεργάτις του Heritage Lab, που ανέλυσε τις πρακτικές που εφαρμόζει το Heritage Lab στα κρατικά μουσεία του Βερολίνου.

Στο πλαίσιο των εργασιών του συνεδρίου εγκρίθηκε ομόφωνα ψήφισμα συμπαράστασης των συμμετεχόντων και των μελών του Ελληνικού Τμήματος του ICOM προς τους συναδέλφους, επαγγελματίες των μουσείων της Βενετίας, μετά την καταστροφική πλημμύρα που προκάλεσε μεγάλες φθορές στην πολιτιστική κληρονομιά της πόλης τους.

Οι συμμετοχές του συνεδρίου ξεπέρασαν τις τριακόσιες με αισθητή την παρουσία των μελών του Ελληνικού Τμήματος του ICOM. Οι συμμετέχοντες, εκτός από την Ελλάδα, προέρχονταν από την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Ισραήλ, την Κύπρο, την Ολλανδία, την Ουγγαρία, την Πορτογαλία και τη Ρουμανία.

Οι κ. Τ. Χατζηνικολάου και Τζ. Αλμπάνη κατά την παρουσίαση του ψηφίσματος συμπαράστασης στους επαγγελματίες των μουσείων της Βενετίας.

Το συνέδριο έδωσε τη δυνατότητα να εκπροσωπηθούν πολυάριθμα μουσεία και πολιτιστικοί οργανισμοί από την Ελλάδα και το εξωτερικό (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισραήλ, Κύπρος, Ολλανδία και Πορτογαλία), Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού που δραστηριοποιούνται στην ψηφιακή στρατηγική και την εφαρμογή, η ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα και ερευνητικά κέντρα, καθώς και διεθνείς επιτροπές του ICOM (CIDOC, CECA). Οι ενδιαφέρουσες εισηγήσεις ανέδειξαν το πολύπλευρο θέμα της ψηφιακής πρόκλησης και προσέφεραν στους συμμετέχοντες μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις ψηφιακές πρακτικές των μουσείων, τις απεριόριστες δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες, καθώς και την ανάγκη για ψηφιακή στρατηγική τον 21ο αιώνα, την εποχή του εικονικού, σε ελληνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Περισσότερες πληροφορίες για το συνέδριο στο <http://network.icom.museum/icom-greece/drastiriotes/seminaria-synedria/> και (τελευταία ανάγνωση 20/12/2019).

Διάχυτη ψηφιακή πολιτισμική εμπειρία: Συγκλίσεις εικονικού και πραγματικού

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ

Η ερευνητική ομάδα «Ευφυούς Αλληλεπίδρασης» (Intelligent Interaction Research Group) του Πανεπιστημίου Αιγαίου διοργάνωσε στρογγυλή τράπεζα με τίτλο «Διάχυτη ψηφιακή πολιτισμική εμπειρία: Συγκλίσεις εικονικού και πραγματικού» στο πλαίσιο της επιστημονικής ημερίδας με τίτλο «Στην εποχή του εικονικού: Τα ευρωπαϊκά μουσεία ανταποκρίνονται στην ψηφι-

ακή πρόκληση» που έλαβε χώρα στο Μουσείο της Ακρόπολης στις 22 Νοεμβρίου 2019.

Ευρύτερος στόχος της ημερίδας ήταν η διερεύνηση της ενσωμάτωσης ψηφιακών πρακτικών στα μουσεία και η στρογγυλή τράπεζα εστίασε περισσότερο στην ανάδειξη των δυνατοτήτων αλλά και των προκλήσεων οι οποίες προκύπτουν από την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και μεθόδων, όπως 3D αναπαραστάσεις, μικτή πραγματικότητα, κ.ά., στον χώρο των μουσείων και του πολιτισμού εν γένει. Συζητήθηκαν οι ψηφιακές πρακτικές και εφαρμογές, καθώς και οι εικονικές εμπειρίες στους χώρους των μουσείων, οι οποίες πλέον γίνονται αναπόσπαστο κομμάτι της ανάδειξης και ευρύτερα της ψηφιακής διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς. Για τα μουσεία, η «ψηφιακή στροφή» δεν αποτελεί μια απλή διαδικασία αλλά μια σύνθετη προσαρμογή σε συνθήκες πρωτοφανούς αλλαγής. Τα μουσεία σε όλη την Ευρώπη ανταποκρίνονται σε αυτή την πρόκληση με διαφορετικό ρυθμό και τρόπους. Κατά τη διάρκεια της τράπεζας, επαγγελματίες των μουσείων, πολιτιστικοί οργανισμοί, πανεπιστημιακοί και ειδικοί συνομίλησαν για τις δυνατότητες, ανάγκες και επιπτώσεις της «ψηφιακής στροφής» στα μουσεία.

Την επιστημονική επιμέλεια και τον συντονισμό της στρογγυλής τράπεζας ανέλαβε ο Γεώργιος Καρυδάκης, επ. Καθηγητής

του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και συνεργαζόμενο μέλος ΔΕΠ του Ε.Κ. «Αθηνά». Σε αυτή προσκλήθηκαν και έλαβαν μέρος διακεκριμένοι επιστήμονες του επιστημονικού πεδίου της ψηφιακής διαχείρισης πολιτισμικής κληρονομιάς και εκπρόσωποι των συναφών δημιουργικών βιομηχανιών:

- Γιάννης Ιωαννίδης, Πρόεδρος του Ερευνητικού Κέντρου «Αθηνά», Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ΕΚΠΑ
- Συμεών Παπαβασιλείου, Καθηγητής, Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- Ανδρομάχη Γκαζή, αν. Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Παναγιώτης Παρθένιος, αν. Καθηγητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης
- Αγγελική Αντωνίου, ΕΔΙΠ, Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
- Ανδρέας Φατούρος, Clio Muse Tours

Η στρογγυλή τράπεζα ξεκίνησε με μια εισαγωγή από τον συντονιστή της κ. Καρυδάκη όπου, αφού παρουσίασε τις ερευνητικές δραστηριότητες της ομάδας ii.aegean.gr με έμφαση στο ερευνητικό έργο TRACCE (TRavelogue with Augmented Cultural & Contemporary Experience) T1ΕΔΚ-02146 που υποστήριξε τη διοργάνωση, έθεσε το συνολικό πλαίσιο της επερχόμενης συζήτησης. Στη συνέχεια, ο κ. Ιωαννίδης αναφέρθηκε στη χρησιμότητα των ψηφιακών μέσων στην ερμηνεία των πολιτιστικών θησαυρών και εκθεμάτων και πώς μπορούν οι εφαρμογές και τα παιχνίδια να αξιοποιηθούν στην εξοικείωση του κοινού με τους χώρους πολιτισμού εν γένει. Η κ. Αντωνίου παρουσίασε τα ερευνητικά αποτελέσματα του έργου CrossCult και πιο συγκεκριμένα μίλησε για τη σύνδεση πολιτισμού και ιστορίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο με τη συνδρομή ψηφιακών εφαρμογών μέσω βέλτιστων και προσωποποιημένων ξεναγήσεων και διαδρομών σε πολιτιστικούς φορείς, συνδέοντας το τοπικό με το ευρωπαϊκό και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τα ψηφιακά παιχνίδια, καθιστώντας συμμετόχους τους ίδιους τους πολίτες. Ο κ. Παπαβασιλείου με τη σειρά του προσέγγισε τα μουσεία ως κυβερνοφυσικά κοινωνικά συστήματα και παρουσίασε εφαρμογές τεχνικών από την οικονομική θεωρία, όπως τη Θεωρία Προοπτικής (Prospect Theory) και μοντελοποίησης της εμπειρίας χρήστη ως μια διαδικασία πολυκριτηριακής βελτιστοποίησης, παρουσιάζοντας τη δύναμη του επισκέπτη ως συνδιαμορφωτή του περιβάλλοντός του και των αποφάσεων που λαμβάνει μέσα σε έναν ελεγχόμενο χώρο όπως ένα μουσείο. Ο κ. Φατούρος προσέδωσε μια οπτική από την πλευρά της βιομηχανίας και αναφέρ-

θηκε στις ψηφιακές ακουστικές ξεναγήσεις που διοργανώνει η εταιρεία Clío muse και οι οποίες αναβαθμίζουν την εμπειρία των επισκεπτών στα μνημεία και τα μουσεία της χώρας και αποτελούν πραγματικά τουριστικά προϊόντα, τα οποία διατίθενται στα μεγαλύτερα marketplaces εμπειριών του κόσμου (booking.com, TripAdvisor, GetYourGuide, Expedia, κ.ά.), συνδέοντας έτσι τον πολιτισμό με την τουριστική αγορά. Η κ. Γκαζή μίλησε για την ανάπτυξη μιας ψηφιακής διαδραστικής εφαρμογής η οποία θα αξιοποιήσει τη μεθοδολογία του μουσειακού θεάτρου για να δημιουργήσει μια σειρά αφηγήσεων ιστορικών υποκειμένων που έζησαν στην Αθήνα στα χρόνια της Επανάστασης του 1821, τις οποίες θα «μοιράζονται» με τους επισκέπτες της πόλης. Οι αφηγήσεις θα βασίζονται στις σύγχρονες ιστοριογραφικές και μουσειολογικές προσεγγίσεις της ιστορίας και η ψηφιακή μορφή τους θα είναι σειρά τρισδιάστατων και δισδιάστατων διαδραστικών σκηνών προσομοίωσης με παιγνιώδη στοιχεία, ανάλογες με αυτές που περιέχουν τα σύγχρονα ιστορικά βιντεοπαιχνίδια. Τέλος, ο κ. Παρθένιος παρουσίασε τις δράσεις του Εργαστηρίου Ψηφιακών Μέσων Σχεδιασμού και αναφέρθηκε στις προκλήσεις που παρουσιάζουν οι χώροι πολιτισμού και πιο συγκεκριμένα τα έξυπνα και βιοκλιματικά κτήρια, η χρήση διαδραστικών μέσων, η σχέση μουσικής+αρχιτεκτονικής, καθώς και οι προηγμένες 3D οπτικοποιήσεις σε αρχιτεκτονική, τουρισμό και πολιτιστική κληρονομιά.

Στη συνέχεια ακολούθησε εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συζήτηση με ενεργή συμμετοχή του κοινού όπου έγινε λόγος για τις προοπτικές ένταξης των ερευνητικών υποδομών διαχείρισης γνώσης και τεχνικών από εφαπτόμενα επιστημονικά πεδία στην ψηφιακή διαχείριση και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς. Επιπρόσθετα, συζητήθηκε η εμπλοκή των πολιτισμικών φορέων στην ερευνητική και εμπορική ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς. Ενδεικτικά αναφέρθηκαν τα παρακάτω θέματα:

- Πόσο δεκτικοί είναι οι οργανισμοί και φορείς πολιτισμού στην ένταξη τεχνολογιών ΤΠΕ στη δραστηριότητά τους;
- Ποιος είναι ο βαθμός ενσωμάτωσης σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο;
- Τρόποι γεφύρωσης του χάσματος που πιθανόν να υπάρξει σε σχετικές συνεργασίες.

Τέλος, έγινε αναφορά και συζητήθηκε εκτενώς η έννοια του εικονικού και το διάχυτο μουσείο από πλευράς επιμέλειας και σχεδιασμού. Επίσης συζητήθηκαν θέματα που αφορούν στη διαμόρφωση της λειτουργίας του μουσείου από τη φυσική υπόσταση του κτηρίου και αντίστροφα, στις απαιτήσεις που πιθανόν θέτει η επιμέλεια ψηφιακών εφαρμογών πολιτισμικού περιεχομένου στον σχεδιασμό των κτηριακών υποδομών και τη διαχείριση του χώρου.

Συμπερασματικά, όλοι οι συμμετέχοντες στη στρογγυλή τράπεζα αλλά και το κοινό παρακολούθησαν με εξαιρετικό ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά με ερωτήσεις και παρατηρήσεις. Όλοι οι εμπλεκόμενοι συμφώνησαν πως δεν μπορεί πλέον κανείς να αγνοεί τη νέα ψηφιακή συνθήκη μέσα στην οποία ζούμε, ούτε τα μουσεία και οι επισκέπτες ούτε η ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα, και στόχος θα πρέπει να είναι ακριβώς η δημιουργική σύζευξη μεταξύ αναλογικού και ψηφιακού, με διπλό στόχο τη νέα ερμηνευτική προσέγγιση του πολιτισμού αλλά συγχρόνως και την προσέλκυση νέου κοινού και τη δυνατότητα ευρύτερης και αποτελεσματικότερης πρόσβασης. Προτάθηκε και υπήρξαν αρχικά θετικές αντιδράσεις στην προοπτική καθιέρωσης αντίστοιχων εκδηλώσεων με στόχο την πιο συστηματική επαφή μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων και την εδραίωση σχετικής κοινότητας.

Διεθνές συνέδριο για τη δεοντολογία και έκθεση των αρχαιολογικών ανθρωπίνων καταλοίπων

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΟΥΜΑ
ΕΛΕΝΑ ΓΛΥΤΣΗ - ΕΛΕΝΗ ΖΓΟΥΛΕΤΑ

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στο Μουσείο της Ακρόπολης, από 31 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 2019, διεθνές συνέδριο με τίτλο «Και όμως δεν είναι σιωπηλά... Ανθρώπινα κατάλοιπα στα αρχαιολογικά μουσεία. Δεοντολογία και έκθεση», που διοργάνωσε η Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Το συνέδριο ήταν το πρώτο που διοργανώθηκε στην Ελλάδα σχετικά με τη δεοντολογία, έκθεση και ερμηνεία των ανθρωπίνων καταλοίπων σε αρχαιολογικά μουσεία. Οι σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις των τελευταίων δεκαετιών στον ελλαδικό χώρο και οι προκλήσεις που θέτουν αναφορικά με την παρουσίασή τους στο κοινό στάθηκαν η αφορμή αυτού του συνεδρίου, το οποίο έθεσε εξ αρχής ως κύριο στόχο την έναρξη του επιστημονικού διαλόγου επί της δεοντολογικά ορθής έκθεσης και ερμηνείας των ιδιαίτερων αυτών ευρημάτων.

Ειδικότερα, οι στόχοι του συνεδρίου ήταν:

- Να τεθεί για πρώτη φορά σε δημόσιο διάλογο το ζήτημα της έκθεσης ανθρωπίνων καταλοίπων σε αρχαιολογικά μουσεία και να συζητηθεί ο ιδιαίτερος χαρακτήρας τους.
- Να γίνει συνείδηση από τους εμπλεκόμενους στη διαχείριση ανθρωπίνων καταλοίπων ότι η έκθεση και ερμηνεία αυτών θα πρέπει να γίνεται πάντοτε με τον δέοντα σεβασμό και ύψιστη προσοχή.
- Να χαρτογραφηθεί η παρουσία ανθρωπίνων καταλοίπων στα ελληνικά αρχαιολογικά μουσεία, να επισημανθούν τυχόν κοινές κατευθύνσεις στην παρουσίασή τους και να διατυπωθούν νέες προτάσεις για μια πιο διεισδυτική ερμηνεία.
- Να συζητηθούν ζητήματα πρακτικών αναφορικά με τη συνολικότερη διαχείριση των ανθρωπίνων καταλοίπων, δεδομένου ότι η έκθεση και η ερμηνεία αποτελούν τον τελευταίο κρίκο μιας σειράς αλληλεξαρτώμενων εργασιών και κρίσιμων αποφάσεων.

Για την υποστήριξη της διοργάνωσης προσκλήθηκαν εκπρόσωποι από αρχαιολογικά, κατά κανόνα, μουσεία της Ελλάδας, της Μ. Βρετανίας και της Γερμανίας, ειδικοί από την Ιταλία και τη Γαλλία, καθώς και ξένες αρχαιολογικές σχολές στην Ελλάδα, ανεξάρτητοι Έλληνες ερευνητές, Βρετανοί και Έλληνες πανεπιστημιακοί και, φυσικά, μέλη της ελληνικής αρχαιολογικής κοινότητας.

Το πρόγραμμα της διημερίδας, όπως τελικά διαμορφώθηκε, περιλάμβανε τριάντα (30) ομιλίες καταναεμημένες σε τέσσερις (4) θεματικούς άξονες, οι οποίοι ήταν οι ακόλουθοι:

- Ορισμός, σημασία, συμβολή των ανθρωπίνων καταλοίπων στην ανασύσταση της εικόνας του παρελθόντος.
- Ανθρώπινα κατάλοιπα και σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις.
- Από την ανασκαφή ... στο μουσείο. Ζητήματα δεοντολογίας και διαχείρισης ανθρωπίνων καταλοίπων σε αρχαιολογικές συλλογές.

- Νέες τάσεις στην έκθεση και ερμηνεία των ανθρωπίνων καταλοίπων.

Πραγματοποιήθηκαν επίσης δύο στρογγυλές τράπεζες με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ειδικών, οι οποίοι εστίασαν στη χαρτογράφηση της ελληνικής πραγματικότητας επί του θέματος. Στο πλαίσιο της πρώτης στρογγυλής τράπεζας συζητήθηκαν ζητήματα θεσμικού πλαισίου, δεοντολογίας και διαχείρισης ανθρωπίνων καταλοίπων εν γένει, ενώ στη διάρκεια της δεύτερης ζητήματα έκθεσης και ερμηνείας ανθρωπίνων καταλοίπων στα ελληνικά αρχαιολογικά μουσεία.

Μέσω των παρεμβάσεων, έγινε προσπάθεια να καταδειχθούν όψεις ελληνικών περιπτώσεων ως προς τη διαχείριση και έκθεση των ανθρωπίνων καταλοίπων, η μεταχείρισή τους στη διάρκεια των ανασκαφών, οι προκλήσεις και οι δυσκολίες, οι ιδιαιτερότητες της παρουσιάσής τους, η συνήθης απουσία καταλοίπων βυζαντινών χρόνων από τα ελληνικά αρχαιολογικά μουσεία, καθώς και οι διαφορές και ομοιότητες της πρόσληψής τους από τους επισκέπτες σε αυτά. Μεταξύ των θεμάτων που απασχόλησαν το συνέδριο ήταν επίσης το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο προστασίας τους και η αναγκαιότητα περαιτέρω επεξεργασίας και συμπλήρωσής του.

Τις εργασίες του συνεδρίου παρακολούθησαν ανελλιπώς πάνω από 240 σύνεδροι, μεταξύ των οποίων αρχαιολόγοι, βιοαρχαιολόγοι, συντηρητές και αρχιτέκτονες της ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και των ξένων αρχαιολογικών σχολών, Έλληνες και ξένοι φοιτητές αρχαιολογίας, πανεπιστημιακοί καθηγητές, εκπρόσωποι και μέλη από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και άλλους φορείς.

Η δράση αυτή της Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων σχετικά με το θέμα της διαχείρισης των αρχαιολογικών ανθρωπίνων καταλοίπων αναμένεται να συνεχιστεί με την έκδοση των Πρακτικών του συνεδρίου, κυρίως όμως με τη σύνταξη ενός κώδικα δεοντολογίας/εγχειριδίου καλών πρακτικών για την ορθή διαχείριση των ανθρωπίνων καταλοίπων που προέρχονται από ανασκαφική έρευνα. Έως τότε, το κοινό μπορεί να ανατρέχει για πληροφορίες στην ιστοσελίδα του συνεδρίου (humanremainsmuseums.gr), όπου έχουν επίσης αναρτηθεί οι περιλήψεις των ομιλιών, πλούσιο φωτογραφικό υλικό, καθώς και τα σύντομα βίντεο που παρήχθησαν ειδικά για την επιστημονική αυτή συνάντηση.

Διεθνές συνέδριο του ICOM-SEE για την άυλη κληρονομιά

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΚΑΚΗΣ

Το διεθνές συνέδριο «Η άυλη κληρονομιά ως πρόκληση για την πολιτιστική διαχείριση και τη συλλεκτική πολιτική των μουσείων» πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Mimara στο Ζάγκρεμπ (17-20 Οκτωβρίου 2019) και διοργανώθηκε από τις επιτροπές ICOM Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ICOM-SEE), INTERCOM και COMCOL, καθώς και από το Εθνογραφικό Μουσείο του Ζάγκρεμπ. Η συνάντηση υποστηρίχθηκε οικονομικά από το

Υπουργείο Πολιτισμού της Κροατίας, τον Δήμο Ζάγκρεμπ και το ICOM Special Project Grant, ενώ οργανωτικά συνέβαλαν οι εθνικές επιτροπές ICOM Κροατίας και ICOM Σλοβενίας.

Το συνέδριο, στις 5 θεματικές του ενότητες, ασχολήθηκε με θέματα που σχετίζονται με την άυλη κληρονομιά (ICH - Intangible Cultural Heritage): ICH και τοπικές κοινωνίες, προκλήσεις σχετικά με τη διοίκηση μουσείων, τη συλλογή και την τεκμηρίωση ICH, αειφορία και μετάδοση της ICH στις νεότερες γενιές. Ενδιαφέρουσες συζητήσεις έγιναν και για θέματα όπως η καθιέρωση της Διεθνούς Ημέρας της Άυλης Κληρονομιάς τη 17η Οκτωβρίου (πρόταση που θα υποβληθεί στο ICOM και την UNESCO) και η διαδικασία σχηματισμού και υποβολής διακρατικών υποψηφιοτήτων για τον παγκόσμιο κατάλογο της άυλης κληρονομιάς της UNESCO. Τα πεπραγμένα 15 χρόνων επιστημονικών ερευνών και δημοσιεύσεων παρουσίασε εκπρόσωπος του International Journal of Intangible Heritage, που εκδίδεται κάθε χρόνο στην Κορέα από το Εθνικό Εθνογραφικό Μουσείο της Σεούλ.

Από την Ελλάδα, η καθηγήτρια μουσειολογίας και γραμματέας της επιτροπής COMCOL Αλεξάνδρα Μπούνια έκανε, ως προσκεκλημένη ομιλήτρια, μια γενική θεώρηση και ανάλυση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα μουσεία κατά την τεκμηρίωση και τη συλλογή στοιχείων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (ΑΠΚ), ενώ ως εισηγήτρια μίλησε για την αλληλεπίδραση άυλης κληρονομιάς και τοπικών κοινωνιών.

Επίσης, ο Γιάννης Μαρκάκης, διευθυντής του Μουσείου παραδοσιακής ζωής Κρήτης «ΛΥΧΝΟΣΤΑΤΗΣ» και εθνικός αντιπρόσωπος του EMF, παρουσίασε δύο στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Κρήτης, τις εθνοβοτανικές πρακτικές για τα αυτοφυή εδώδιμα χόρτα (εγγεγραμμένα ήδη στον εθνικό κατάλογο ΑΠΚ) και την κρητική μαντινάδα (έχει συνταχθεί και υποβληθεί ο σχετικός φάκελος από το 2017). Επισήμανε επίσης την ένθερμη αποδοχή των στοιχείων αυτών από την κοινωνία της Κρήτης.

Οι 80 περίπου συμμετέχοντες από 13 διαφορετικές χώρες (Νότια Κορέα, Ελβετία, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Κροατία, Σλοβενία, Σερβία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία) είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν σε πολλά ενδιαφέροντα μουσεία στο Ζάγκρεμπ, να παραστούν στα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης «Οι μνήμες είναι...» στο Mimara Museum και να παρακολουθήσουν εργαστήρια για τεχνικές παρασκευής κοσμημάτων και παραδοσιακών παιχνιδιών που αποτελούν εθνική άυλη κληρονομιά. Την τελευταία ημέρα του συνεδρίου, σε ημερήσια εκδρομή στη νότια Σλοβενία, οι σύνεδροι επισκέφθηκαν παλιό ορυχείο εξόρυξης λιγνίτη και τον εγκαταλελειμμένο σταθμό ηλεκτρο-

παραγωγής Trbnjke στις όχθες του ποταμού Σάβα. Στη συνέχεια, η πρόεδρος του ICOM-SEE Goranka Horjan διοργάνωσε στο Πολιτιστικό Κέντρο της πόλης Trbnjke μια συζήτηση μεταξύ των συνέδρων, των συναδέλφων του τοπικού μουσείου και της δημοτικής αρχής για το πώς μπορεί να διατηρηθεί και να αναδειχθεί η τοπική άυλη βιομηχανική κληρονομιά. Το συνέδριο έληξε με μια επίσκεψη στο μουσείο του επιβλητικού κάστρου Brežice.

Το συνέδριο, με τη συνδρομή των 5 προσκεκλημένων ομιλητών και των 30 εισηγητών αλλά και όλων των συνέδρων που το παρακολούθησαν, έθιξε σημαντικά ζητήματα για την άυλη κληρονομιά. Δημιούργησε επίσης και δεσμούς μεταξύ των διαφόρων εκπροσώπων, επαγγελματιών των μουσείων και ερευνητών, από τα Βαλκάνια αλλά και από άλλες χώρες του κόσμου.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά

Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση

ΖΩΙΤΣΑ ΓΚΙΝΝΗ

Στις 21 και 22 Ιουνίου 2019 πραγματοποιήθηκε στο Ζάππειο Μέγαρο διεθνής διάσκεψη με θέμα «Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά: Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση», με την αναγνώριση

ότι «η αλλαγή του κλίματος επηρεάζει όχι μόνο το μέλλον μας αλλά και την ιστορία μας». Διοργανώθηκε, με ελληνική πρωτοβουλία, από τέσσερα Υπουργεία (Εσωτερικών - Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων - Πολιτισμού και Αθλητισμού - Περιβάλλοντος και Ενέργειας) σε συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη, την UNESCO και τον Διεθνή Μετεωρολογικό Οργανισμό (WMO). Η διάσκεψη χαιρέτηθηκε στην ιστοσελίδα της από τον Προκόπη Παυλόπουλο, Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, και τον António Guterres, Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Η πρώτη ημέρα ξεκίνησε με χαιρετισμούς από τον Μητροπολίτη Περγάμου Ιωάννη και τους τ. υπουργούς Γ. Κατρούγκαλο, Κ. Φωτάκη και Σ. Φάμελο, ενώ η Μ. Δηγόνη μετέφερε το μήνυμα του Plácido Domingo, Προέδρου της Eurora Nostra. Συμμετείχαν διακεκριμένοι επιστήμονες από τον χώρο του πολιτισμού και των ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών, μέλη της διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας, εθνικοί εμπειρογνώμονες και εκπρόσωποι χωρών του εξωτερικού. Τις ομιλίες της πρώτης ημέρας άνοιξε ο καθηγητής Χρήστος Ζερεφός, Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής της Διάσκεψης, με την ομιλία του «Manmade climate change and its impacts on cultural heritage».

Μέσα από τις ανακοινώσεις παρουσιάστηκε η υφιστάμενη κατάσταση και τρόποι διαχείρισης της κλιματικής αλλαγής, καθώς και η επίπτωσή της στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Οι ομιλίες είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αναδείχθηκαν διαφορετικές προσεγγίσεις, επιστημονικές και πολιτικές, αλλά και η σημασία που αποδίδεται από διάφορες χώρες στην ετοιμότητα και τη διαχείριση μεγάλων καταστροφών που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή.

Η διάσκεψη εστίασε στην καταγραφή και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος στην πολιτιστική κληρονομιά, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, και στα υφιστάμενα μέσα και μέτρα προστασίας. Παράλληλα, παρουσιάστηκαν προτάσεις για τον καθορισμό βασικών πολιτικών μέτρων και βέλτιστων πρακτικών για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα αποτελέσματα της διάσκεψης συμπεριλήφθηκαν σε σχετικό ψήφισμα, με στόχο να παρουσιαστούν από τη χώρα μας στη Σύνοδο Κορυφής για το Κλίμα «Climate Action Summit 2019», που διοργανώθηκε στη Νέα Υόρκη στις 23 Σεπτεμβρίου 2019, στην οποία συμμετείχε και ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης.

Περισσότερες πληροφορίες για τη διάσκεψη και το πρόγραμμα των ανακοινώσεων μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα «<https://ccich.gr>»

Σεμινάρια και Ημερίδες

21η Ετήσια Ενημερωτική Συνάντηση Μουσείων του Νεότερου Πολιτισμού «Παραστατικές τέχνες και εκπαιδευτικές δράσεις: Ερμηνεία και εμπειρία στο Μουσείο»

Συνδιοργάνωση: Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Ελληνικό Τμήμα ICOM

MARIA ZACHARAKH

Η Ετήσια Συνάντηση των Μουσείων Νεότερου Πολιτισμού, από το 2001, έχει αποκτήσει εξειδικευμένο χαρακτήρα. Ορίζεται ένα συγκεκριμένο θέμα-σημείο αναφοράς, που έχει σχέση με ζητήματα που απασχολούν την επιστημονική κοινότητα, με επίκεντρο πάντα τη μουσειοπαιδαγωγική. Παράλληλα, προσπαθούμε να αφογκραστούμε τις επιθυμίες και τις ανάγκες των επαγγελματιών των μουσείων και επιχειρούμε να διευρύνουμε το πεδίο συζήτησης, φιλτράροντας και ενσωματώνοντας καινοτόμες ιδέες. Τα μουσεία, ως ζωντανοί οργανισμοί εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας, συνδιαλέγονται με το κοινό, «αγκαλιάζουν» τους νέους ανθρώπους, προσεγγίζουν πολλές νέες ομάδες κοινού, επικοινωνούν με την τοπική κοινωνία, παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες. Ο διάλογος και η ανατροφοδότηση με το κοινό εμπλουτίζει το διεπιστημονικό και διαπολιτισμικό χαρακτήρα των μουσείων και δημιουργεί σχέσεις διαρκείας.

Έτσι και φέτος, με ιδιαίτερη προσμονή και ενδιαφέρον, προετοιμάσαμε την 21η ημερίδα-σεμινάριο, που πραγματοποιήθηκε στο Αμφιθέατρο του ΥΠΠΟΑ, την Παρασκευή, 1 Νοεμβρίου 2019. Θέμα της ήταν η αξιοποίηση των παραστατικών τεχνών στον χώρο των μουσείων. Ήταν πρόταση που διατυπώθηκε στην 20ή ημερίδα, τόσο από τους συμμετέχοντες όσο και από τους διοργανωτές, καθώς τις τελευταίες δεκαετίες, στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, επιλέγονται από τα μουσεία οι παραστατικές τέχνες, τόσο ως μέσα ερμηνείας των συλλογών τους όσο

και ως εργαλεία σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι επισκέπτες βιώνουν νέες εμπειρίες, μέσω της διάδρασης που προσφέρουν οι παραστατικές τέχνες, και τα μουσεία εκπληρώνουν τους εκπαιδευτικούς και ψυχαγωγικούς τους στόχους με πολύ ζωντανό τρόπο.

Το θεωρητικό πλαίσιο της αξιοποίησης των παραστατικών τεχνών στη μουσειακή εμπειρία αναπτύχθηκε από τρεις ομιλήτριες. Η κ. Φωτεινή Βενιέρη, μουσειολόγος-θεατρολόγος, (διδάσκουσα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) παρουσίασε το μουσειακό θέατρο ως ερμηνευτική στρατηγική, ως μέσο ερμηνείας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δηλαδή των πολιτιστικών πρακτικών και πεποιθήσεων που συνοδεύουν τις ιστορικές διαδικασίες. Η κ. Μάρθα Κατσαρίδου (επ. καθηγήτρια Θεάτρου στην Εκπαίδευση του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) εξήγησε πώς συνδυάζονται οι μουσειακές με τις θεατρικές πρακτικές, πώς ποικίλες μορφές θεάτρου συναντώνται ως εργαλεία ερμηνείας του μουσειακού υλικού και συντελούν στη γνωστική και συναισθηματική εξέλιξη του κοινού, ενώ βασίζονται πάντα στο μουσειακό έκθεμα. Τέλος, η κ. Αρετή Κονδυλίδου (κοινωνική ανθρωπολόγος-θεατρολόγος, που εργάζεται στην Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας – Πολυχώρο Πολιτισμού

Ισλαχανέ) μίλησε για το μουσειακό θέατρο, ως νέα μορφή καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής έκφρασης, και παρουσίασε δρώμενα σε μουσειακούς και πολιτιστικούς χώρους, σε διαδρομές και μνημεία της Θεσσαλονίκης.

Ακολούθησαν οι εκπρόσωποι των μουσείων που αξιοποιούν στα εκπαιδευτικά προγράμματά τους τις παραστατικές τέχνες. Συγκεκριμένα, μίλησαν εκπρόσωποι από: το δίκτυο Μουσείων του ΠΙΟΠ, το Μουσείο Μπενάκη, το Μουσείο της Μέριμνας Ποντίων Κυριών, το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη, το MOMus - Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Τηλεπικοινωνιών Ομίλου ΟΤΕ, το Μουσείο Πόλης Δήμου Καρδίτσας σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Εργαστήριο για το Δράμα και το Θέατρο στην Εκπαίδευση «ΡΟΔΑ», η Οικία-Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου, το Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου, το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Καλαμάτας, το Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου και το Εθνολογικό Μουσείο Θράκης.

Όλα τα μουσεία παρουσίασαν εξαιρετικά ενδιαφέροντα προγράμματα: παιχνίδια ρόλων, δραματοποιημένη αφήγηση, χορό, χοροθέατρο, παραστάσεις εμπνευσμένες από τις συλλογές, ιστορικές αναπαραστάσεις, performances και πολλές άλλες εφαρμογές. Η ποικιλία και η επιτυχία αυτών των εφαρμογών βοήθησαν τους συμμετέχοντες να αντιληφθούν ότι οι παραστατικές τέχνες ενισχύουν με μοναδικό τρόπο τη βιωματική διάσταση της μάθησης, ενώ ταυτοχρόνως επιτρέπουν στο κοινό των μουσείων πολλαπλές και πολύ γόνιμες αναγνώσεις του μουσειακού αφηγήματος.

Στο δεύτερο μέρος της ημερίδας παρουσιάστηκαν δεκαπέντε νέα εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται από μουσεία αλλά και από το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος. Επίσης, παρουσιάστηκαν δύο προγράμματα της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το αγροτικό πολιτιστικό τοπίο (<http://ayla.culture.gr/pilotiko-ekpaideutiko-programma-agrotiko-topio/>) και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιούργησαν συνεργαζόμενες μουσειοπαιδαγωγοί για την έκθεση της ΔΙΝΕΠΟΚ «Με το βλέμμα του κατακτητή» (<http://ayla.culture.gr/katalogos-tis-ekthesis-me-to-vlemma-tou-kataktiti/>).

Στην 21η Συνάντηση συμμετείχαν 156 άτομα συνολικά, εκ των οποίων 35 ήταν οι ομιλητές και 121 ακροατές. Η εικόνα που μας δίνει η αποτίμηση της Συνάντησης από τους/τις συμμετέχοντες-ουσες είναι και πάλι πολύ ενθαρρυντική για την αξία της δικτύωσης και του διαλόγου μεταξύ των μουσείων, όπως εξυπηρετείται από τον θεσμό των Ετησίων Συναντήσεων.

Συμμετοχή του Ελληνικού Τμήματος του ICOM σε επιμορφωτικό εργαστήριο στη Ρώμη

TZENH ΑΛΜΠΑΝΗ

Η Διεθνής Σχολή Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Ιδρύματος Σχολής Πολιτιστικών Αγαθών και Δραστηριοτήτων (Fondazione Scuola dei beni e delle attività culturali), με έδρα τη Ρώμη, προωθεί την επιμόρφωση επαγγελματιών της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από ανταλλαγές γνώσεων, πρακτικών, μεθόδων και προτύπων σχετικά με θέματα συντήρησης και ανάπτυξης, οικονομικής και κοινωνικής.

Οι επιμορφωτικές δράσεις της Σχολής για το έτος 2019 (πρώτο έτος λειτουργίας της) σχετίζονται με το πρόγραμμά της «Διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Μεσογείου: Προκλήσεις και στρατηγικές», το οποίο εστιάζει:

- στη γνώση και προστασία της αρχαίας πολιτιστικής κληρονομιάς,
- στην εφαρμοσμένη τεχνολογία για την προστασία και ανάδειξη της αρχαίας πολιτιστικής κληρονομιάς,
- στην αρχαιολογία, σε συνδυασμό με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ομάδα 21 υποτρόφων, επαγγελματιών του πολιτισμού από χώρες της νότιας και της ανατολικής Μεσογείου, οι οποίοι, κατά τη διάρκεια των τριών εκπαιδευτικών σταδίων του, φιλοξενούνται στη Ρώμη, παρακολουθούν σεμινάρια για πολιτιστικά θέματα, επισκέπτονται τα σπουδαιότερα ιταλικά πολιτιστικά ιδρύματα της Ρώμης, προκειμένου να ενημερωθούν για τον τρόπο λειτουργίας τους, και ξεναγούνται από ειδικούς σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Ρώμης.

Από δεξιά προς αριστερά, Alberto Garlandini, Τζένη Αλμπάνη και Michele Lanzinger.

Άποψη αίθουσας (μιας ρωμαϊκής taberna) του Μουσείου των Αυτοκρατορικών Φόρων στην Αγορά του Τραϊανού.

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος το Ελληνικό Τμήμα του ICOM προσκλήθηκε να συμμετάσχει διά εκπροσώπου του σε ένα διεθνές εργαστήριο, που διοργάνωσε για τη Σχολή το Ιταλικό Τμήμα του ICOM και δη ο αντιπρόεδρός του δρ Alberto Garlandini, με σκοπό την παρουσίαση του τρόπου λειτουργίας και των δραστηριοτήτων τεσσάρων σημαντικών ευρωπαϊκών μουσείων. Το εργαστήριο, με τίτλο «Ο κοινωνικός, εκπαιδευτικός και εδαφικός ρόλος των μουσείων: Τεχνολογικές καινοτομίες», έλαβε χώρα την Τετάρτη, 13 Νοεμβρίου 2019, σε αίθουσα του Μουσείου των Αυτοκρατορικών Φόρων στην Αγορά του Τραϊανού.

Τέσσερις προσκεκλημένοι, ειδικοί σε θέματα μουσείων, η Myriame Morel από τη Γαλλία, ο Michele Lanzinger από την Ιταλία, ο José Morais Arnaud από την Πορτογαλία, και η υπογράφουσα, μίλησαν:

- για τη διοίκηση, τις σχέσεις, δραστηριότητες και δίκτυα με εταίρους και κοινότητες, καθώς επίσης για τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης και το πιο σημαντικό καινοτόμο χαρακτηριστικό του Μουσείου των Πολιτισμών της Μεσογείου (MUCEM) στη Μασσαλία, του Μουσείου Επιστημών (MUSE) στο Trento, του Αρχαιολογικού Μουσείου Carlo στη Λισαβώνα και του Μουσείου Ακρόπολης στην Αθήνα,
- για τις δραστηριότητες προβολής, τα διεθνή προγράμματα και τις μεσογειακές συνεργασίες των ίδιων μουσείων.

Τις παρουσιάσεις ακολούθησε ενδιαφέρουσα συζήτηση με βάση τις ερωτήσεις των ακροατών προς τους ομιλητές. Τη συζήτηση, όπως και τις συνολικά οκτώ ημίωρες παρουσιάσεις, συντόνισε ο Alberto Garlandini.

Το Μουσείο των Αυτοκρατορικών Φόρων στην Αγορά του Τραϊανού (Mercati di Traiano Museo dei Fori Imperiali) στεγάζεται σε ένα αρχαίο κτηριακό συγκρότημα «πολλαπλών χρήσεων» (στο κατώτερο επίπεδο βοηθητικές λειτουργίες του Φόρου του Τραϊανού, στα ανώτερα λειτουργίες διοίκησης και διαχείρισης). Το συγκρότημα διατηρήθηκε ιστάμενο από την αρχαιότητα ως σήμερα, έχοντας φυσικά δεχθεί αρκετές αρχιτεκτονικές επεμβάσεις στη μακραίωνη ιστορία του. Μετά την αναστήλωσή του,

στις ημέρες μας, λειτουργεί ως δημοτικό αρχαιολογικό μουσείο από το 2007, με έκθεση σημαντικών γλυπτών από τους Αυτοκρατορικούς Φόρους της Ρώμης.

Ημερίδα στο Ίδρυμα Εστίας Νέας Σμύρνης

ΛΙΛΑ ΝΤΕ ΤΣΑΒΕΣ

Στις 15 Απριλίου οργανώθηκε στο Ίδρυμα ΕΣΤΙΑ Νέας Σμύρνης, σε συνεργασία με την H&M, Heritage & Museums, Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά και Μουσεία, ημερίδα με θέμα «ΓΝΝΘΑ «Η Σωτηρία», το εμβληματικό σανατόριο, από τη Σοφία Σλήμαν και τη Μαρία Πολυδούρη στο σήμερα - Ένα χρονικό πόνου, δημιουργικότητας και γενναιοδωρίας που σημάδεψε την ελληνική κοινωνία τον 20ό αιώνα».

Η ημερίδα οργανώθηκε με αφορμή τη δωρεά προς την Εστία Νέας Σμύρνης του ξυλόγλυπτου γραφείου και συλλεκτικών αντικειμένων του φιλόανθρωπου ακτινολόγου ιατρού Βασιλείου Κ. Χρονόπουλου, διευθυντή στο ΓΝΝΘΑ «Η Σωτηρία» την περίοδο του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, όταν θέριζε η φυματίωση, η τρομερή μεταδοτική ασθένεια.

Η δωρεά έγινε από την οικογένεια και τις κόρες του, τη Λίλα ντε Τσάβες, τη Μαίρη Στεφανίδη και την Αγνή Κολινιόν.

Στην ημερίδα συμμετείχαν με ανακοινώσεις ειδικοί επιστήμονες που αναφέρθηκαν στην ίδρυση και στην ιστορική διαδρομή του Νοσοκομείου «Σωτηρία».

Ομιλητές στην ημερίδα ήταν οι:

Νάντια Γκογκοζώτου, φαρμακοποιός, διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, τ. αν. διοικητής ΓΝΝΘΑ «Η Σωτηρία», με θέμα «Νοσοκομείο «Σωτηρία», το αστικό σανατόριο των 120 ετών παρά κάτι...!».

Δημοσθένης Δαββέτας, διδάκτωρ Αισθητικής Paris VIII, καθηγητής IESA και διδάσκων Paris IV, με θέμα «Η τέχνη ως θεραπεία».

Οι ομιλητές της Ημερίδας με τον πρόεδρο και την υπεύθυνη Μουσείων Εστίας Νέας Σμύρνης.

Γιάννης Στογιαννίδης, ιστορικός, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, με θέμα «Σανατόριο “Σωτηρία”, έργα και ημέρες πριν τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο».

Μαριέττα Μινώτου, διευθύντρια της Κεντρικής Υπηρεσίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους, με θέμα τα αρχεία του νοσοκομείου «Σωτηρία» που φυλάσσονται στα ΓΑΚ.

Νίκος Βατόπουλος, δημοσιογράφος και συγγραφέας, με θέμα «Η οδός Πατησίων και η αστική αναγέννηση 1910-1970».

Ματίνα Σπυράτου, κοινωνική λειτουργός, Σύλλογος Φίλων Περιθαλπομένων Νοσοκομείου «Σωτηρία», με θέμα «Ανθρωπιστική δράση της Σοφίας Σλήμαν».

Λίλα Χρονοπούλου ντε Τσάβες, πρόεδρος Η&Μ, Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά και Μουσεία, σε εταιρική συνεργασία με ΕΜΦ, ΕΜΥΑ, Συμβούλιο της Ευρώπης, με θέμα «Μια αναδρομή στη ζωή και το έργο του πατέρα μας Βασιλείου Κ. Χρονόπουλου και η βιωματική σχέση με το Νοσοκομείο “Σωτηρία”».

Μετά το τέλος των ομιλιών ακολούθησε μικρή μουσική εκδήλωση κλασικής μουσικής με την υψίφωνο Μαρία Μακαρώνη και τον πιανίστα Βενιαμίν Χατζηκουμπάρογλου.

Η Λίλα ντε Τσάβες στην ομιλία της, αφού ευχαρίστησε θερμά τον πρόεδρο της Εστίας Νέας Σμύρνης κ. Γιάννη Παπαδάτο και την κ. Θέμιδα Παπαδοπούλου, υπεύθυνη Μουσείων, ανέφερε ότι αρχικά απόφαση της οικογένειας ήταν να δωρηθεί το γραφείο στο Νοσοκομείο «Σωτηρία», καθώς ο Βασίλειος Χρονόπουλος υπηρέτησε για πολλά χρόνια εκεί, αλλά δεν ήταν δυνατόν τότε να υλοποιηθεί λόγω άκαιρων και πρακτικών θεμάτων.

Έτσι, τον Απρίλιο του 2019, βρήκε τον ιδανικό χώρο, την ΕΣΤΙΑ

Νέας Σμύρνης. Βραβευμένη με το χρυσό μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών, διακρίνεται όχι μόνο για τα πέντε εξαιρετικά μουσεία και την πολύ μεγάλη βιβλιοθήκη για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό που διαθέτει, αλλά και για το διάχυτο πνεύμα φροντίδας, εξωστρέφειας και ανθρωπιάς που πρυτανεύει, μαζί με την επιστημονικότητα, στους χώρους της.

Στη συνέχεια, ανέφερε ότι η ζωή του ακτινολόγου Βασιλείου Κ. Χρονόπουλου ταυτίζεται με τη «Σωτηρία» και παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον, γιατί διορίστηκε διευθυντής του ακτινολογικού τμήματος το 1939, νεότατος, σε ηλικία 33 ετών, στις παραμονές του Πολέμου, διέκοψε το 1940 για να πάει στο μέτωπο στη Φλώρινα, όπου υπηρέτησε στο εκεί νοσοκομείο, το οποίο βομβαρδιζόταν καθημερινά λόγω του ότι ήταν στα σύνορα, στην πρώτη γραμμή.

Όταν επέστρεψε από τον Πόλεμο, μετά τη συνθηκολόγηση, ανέλαβε και πάλι την ευθύνη και το δύσκολο έργο της διεύθυνσης του «Σωτηρία», σε μια πολύ ευαίσθητη εποχή λόγω της ανεξέλεγκτης εξάπλωσης της μεταδοτικής φυματίωσης, συνέπεια της κατοχής και των συνθηκών πείνας και εξαθλίωσης του λαού μας.

Το γραφείο και τα άλλα αντικείμενα της δωρεάς προέρχονται από τον χώρο του ιδιωτικού του ιατρείου. Εκεί είχε εγκαταστήσει τον περίφημο «Τομογράφο», ένα υπερσύγχρονο για την εποχή του μηχάνημα, που βοηθούσε πολύ στην έγκαιρη διάγνωση της φυματίωσης. Είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη και το ιατρείο του επισκέπτονταν για ιατρικούς λόγους και πολλές διάσημες προσωπικότητες, όπως η Μαρία Κάλλας, ο Χαϊλέ Σελασιέ και η Ελιζαμπεθ Τάιηλορ, στο πέρασμα τους από την Αθήνα.

Μουσεία

Μουσείο Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΠΑΡΓΚ

Στις 2 Οκτωβρίου 2019 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του νέου πολυαναμενόμενου Μουσείου του Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή στο Παγκράτι. Το Μουσείο, που στεγάζεται σε ένα διατηρητέο κτίσμα του μεσοπολέμου στο οποίο προστέθηκε μια σύγχρονη επέκταση, φιλοξενεί τη μυθική συλλογή που έχτισε το ζευγάρι των συλλεκτών με μεγάλη αγάπη για την τέχνη, αλλά και μεθοδικότητα. Τα κριτήριά τους ήταν σίγουρα πρωτίστως αισθητικά αλλά όχι μόνο, μιας και κατάφεραν να συμπεριλάβουν όλους τους μεγάλους καλλιτέχνες και τα σημαντικότερα καλλιτεχνικά ρεύματα από το τέλος του 19ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα. Έτσι, όσοι έχουν την ευκαιρία να περιηγηθούν στο Μουσείο αυτό, έχουν κατά έναν τρόπο την αίσθηση ότι ξετυλίγεται μπροστά τους ένα μάθημα ιστορίας της μοντέρνας τέχνης.

Πριν αποτελέσουν τη συλλογή του Ιδρύματος, τα έργα αυτά κοσμούσαν τους τοίχους των κατοικιών τους στο Λονδίνο, στο Παρίσι, στην Ελβετία, στη Νέα Υόρκη, αλλά και το γιοτ τους, την «Παλόμα», και βέβαια το σπίτι τους στην Άνδρο. Γι' αυτό τον

λόγο και η επιλογή του κάθε πίνακα ή γλυπτού είχε γι' αυτούς ιδιαίτερη σημασία, επειδή τους άρεσε να ζουν με τα έργα τους, αλλά και να συνδέονται με τους κύκλους των καλλιτεχνών και των διανοουμένων της εποχής τους. Ο Κυριάκος Κουτσομάλλης, διευθυντής του Ιδρύματος, του οποίου η σχέση με τους συλλέκτες είχε αρχίσει χρόνια πριν, όταν ήταν στο Παρίσι στη δεκαετία του '70, θυμάται: «Είχαν στον κύκλο τους καλλιτέχνες, συγγραφείς, διευθυντές μουσείων, όλα τα μεγάλα ονόματα της εποχής, όπως η Κάλλας και ο Μιχαήλ Μπαρσινικοφ, ο Σαγκάλ, ο Αντρέ Μπρετόν, ο Σεζάρ και ο Μπαλτίς, ο Τσαρούχης και ο Μπουζιάνης. Στα γεύματα που έκαναν τότε υπήρχε μια μαγική μείξη ανθρώπων. Πολλές φορές τα άτομα ξεπερνούσαν τα εξήντα, ενώ ανάμεσά τους είχα βρεθεί κι εγώ. Καθόντουσαν δίπλα-δίπλα επιφανείς των τεχνών και των γραμμάτων, εφοπλιστές και επιχειρηματίες, γεννώντας πολύ ενδιαφέρουσες συζητήσεις για τέχνη, πολιτική, φιλοσοφία και ό,τι μπορείς να φανταστείς». Και συνεχίζει, «Η ζωή τους μοιραζόταν σε μουσεία και εκθέσεις, όπερες και θεατρικές παραστάσεις ή μουσικές εκδηλώσεις, ενίσχυαν με χορηγίες πολιτιστικές εκδηλώσεις και υποστήριζαν νέους κυρίως καλλιτέχνες στο ξεκίνημά τους – ήταν πραγματικοί μαικήνες». Όντως, μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι ο Βασίλης και η Ελίζα Γουλανδρή, Έλληνες της διασποράς, με τις δράσεις τους ακολούθησαν τη μακρά παράδοση των ευεργετών της χώρας μας.

Σήμερα λοιπόν, μετά από χρόνια αναμονής, έχουμε την τύχη να

Μουσείο Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή.

©<https://goulandris.gr>

θαυμάσουμε στην Ελλάδα ένα μουσείο με σύγχρονες μουσειολογικές προδιαγραφές, αντάξιο αυτών του εξωτερικού, με έργα τα οποία θα ζήλευαν σίγουρα μεγάλα μουσεία, μιας και συμπεριλαμβάνει τους σημαντικότερους δημιουργούς του 20ού αιώνα, όπως οι Πικάσο, Ματίς, Ρενουάρ, Μιρό, Κλέε, Σαγκάλ, Μονέ, Βαν Γκογκ, Ροντέν, Ντεγκά, Γκογκέν, Σεζάν, Πόλοκ, Τζιακομέτι, Μπίκον, καθώς και πολλούς άλλους πρωτοπόρους της μοντέρνας τέχνης. Παράλληλα, αξιοσημείωτο είναι ότι αγόραζαν μεγάλο αριθμό έργων σημαντικών Ελλήνων καλλιτεχνών, από τους οποίους πολλοί είχαν διεθνή καριέρα, όπως ο Παρθένης, ο Μπουζιάνης ή ο Χατζηκυριάκος- Γκίκας. Συνολικά, τα έργα της συλλογής είναι περίπου 800, εκ των οποίων τα 600 είναι έργα Ελλήνων καλλιτεχνών. Τέλος, τη συλλογή συμπληρώνουν έπιπλα, κατασκευασμένα στη Γαλλία τον 19ο αιώνα.

Η εμπειρία περιήγησης σε αυτό το μοναδικό, για τα ελληνικά δεδομένα, μουσείο ολοκληρώνεται με ένα πολύ όμορφο καφέ-εστιατόριο, μια βιβλιοθήκη και φυσικά το πλούσιοπωλητήριο του.

Ένα νέο Μουσείο για την ιστορία της Δημοτικής Εκπαίδευσης Ψάρι Τρικολώνων Γορτυνίας

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Εγκαινιάσθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2019 στο μικρό χωριό Ψάρι Τρικολώνων του Δήμου Γορτυνίας (δίπλα στη Στεμνίτσα) το Μουσείο Δημοτικής Εκπαίδευσης που ξεκίνησε σταδιακά το 2002.

Πρόκειται για ένα κτηριακό συγκρότημα που αξιοποιεί αφενός το παλαιό πέτρινο Δημοτικό Σχολείο που ανακαινίσθηκε πλήρως, το οποίο λειτούργησε ως μονοθέσιο σχολείο από το 1932 που ιδρύθηκε έως το 1987, χρονιά που έκλεισε οριστικά, και αφετέρου έναν νεόδμητο μουσειακό χώρο που κτίσθηκε (το 2000) σε επαφή με το παλαιό σχολείο για να καλύψει τις ανάγκες ενός σύγχρονου μουσειακού-εκθεσιακού χώρου.

Η μουσειολογική μελέτη αναπτύχθηκε σε δύο άξονες αξιοποιώντας τους διαθέσιμους εκθεσιακούς χώρους:

- Στον χώρο του παλαιού Δημοτικού σχολείου (60 τ.μ.) αναπαρίσταται η αίθουσα διδασκαλίας με όλο τον εξοπλισμό και το εποπτικό υλικό, όπως αυτή είχε παραμείνει μετά το οριστικό κλείσιμο του σχολείου. Ο χώρος του δωματίου-γραφείου του δασκάλου περιλαμβάνει προσωπικά αντικείμενα αλλά και το αρχείο του Δημοτικού Σχολείου, καθώς και εποπτικό-διδασκτικό υλικό.

- Στο νέο κτήριο (συνολικής έκτασης 250 τ.μ.) αναπτύσσεται η ιστορία της δημοτικής εκπαίδευσης από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους έως τη δεκαετία του 1980 περίπου σε 10 ενότητες: Ιστορική εισαγωγή – Σχολικός χώρος – Σχολικός χρόνος – Σχολικός εξοπλισμός – Εκπαιδευτικοί – Διατροφή και Υγεία – Μαθητικός περιοδικός τύπος – Σχολείο, εκκλησία και πολιτική – Παιχνίδια και αθλοπαιδιές – Σχολείο και τοπική κοινωνία.

Οι ενότητες εμπλουτίζονται με τρισδιάστατο και δισδιάστατο υλικό (βιβλία, σχολικά αντικείμενα, εποπτικό-διδασκτικό υλικό, φωτογραφίες, σχέδια, κ.λπ.), καθώς και επεξηγηματικά κείμενα. Τη μουσειογραφική ηλεκτρονική εκφορά του πληροφοριακού υλικού συμπληρώνουν tablets που αντιστοιχούν στις παραπάνω ενότητες, καθώς και βίντεο με συνεντεύξεις παλαιών μαθητών και δασκάλων της περιοχής.

Στο μουσειακό συγκρότημα περιλαμβάνεται παλαιοβιβλιοπωλείο, αίθουσα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και κυλικείο. Υπάρχουν επίσης εξωτερικοί χώροι με αυλή και κήπο.

Την ομάδα σχεδιασμού και υλοποίησης του όλου εγχειρήματος, με τη συνδρομή εθελοντών (Σύλλογος Ψαράϊων «Η ζωδόχος Πηγή») και ντόπιων τεχνητών, αποτέλεσαν οι: Μάρκης Παπούλιας (επιχειρηματίας, εμπνευστής και συλλέκτης), Ανδρομάχη Οικονόμου (δρ εθνολόγος-κοιν. ανθρωπολόγος, διευθύντρια Ερευνών ΚΕΕΛ, Ακαδημία Αθηνών, μουσειολογική μελέτη-συντονισμός μουσειογραφικών εργασιών), Δέσποινα Καρακατσάνη (καθηγήτρια Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, επιστημονική σύμβουλος), Παυλίνα Νικολοπούλου (ΕΔΙΠ Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, επιστημονική σύμβουλος), Νίκος Μίχος- Μαρία Γεωργιάδου και συνεργάτες Γραφείου Architectonofilia (αρχιτεκτονική-μουσειογραφική μελέτη και εφαρμογή).

Το μουσείο βασίστηκε στην ιδιωτική συλλογή αντικειμένων του Μάρκη Παπούλια, υποστηρίχθηκε στην πρώτη φάση (κτη-

ριακές υποδομές) από τον Δήμο Γορτυνίας (τ. Δήμος Τρικολώνων) και ολοκληρώθηκε στη δεύτερη φάση (μουσειολογική – μουσειογραφική εφαρμογή) από την Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία Πολιτιστικού και Κοινωνικού Έργου «Αιγέας» ΑΜΚΕ των Αθανασίου και Μαρίας Μαρτίνου.

Στόχος του Μουσείου Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι να συμβάλει, σε συνδυασμό με άλλες υλοποιημένες προσπάθειες, σε μια ολιστική (πολιτιστική, πνευματική, οικονομική, τουριστική) ανάπτυξη της περιοχής αναβαθμίζοντας τον πολιτισμικό και μουσειακό χάρτη της άλλοτε «πολυτεχνικής» ορεινής Γορτυνίας.

Πολυχώρος Πολιτισμού Ισλαχανέ της πρώην Σχολής Τεχνών κι Επαγγελματιών Χαμιδιέ Ένα νέο pin στον πολιτιστικό χάρτη της Θεσσαλονίκης

ΑΡΕΤΗ ΚΟΝΔΥΛΙΔΟΥ

Στην καρδιά της Θεσσαλονίκης, στις παρυφές της Άνω πόλης, ένας νέος πολιτιστικός χώρος άνοιξε τις πύλες του εδώ και λίγο καιρό : Ο Πολυχώρος Πολιτισμού Ισλαχανέ, της πρώην Σχολής Τεχνών κι Επαγγελματιών Χαμιδιέ, ένα μουσείο τοπικής και βιομηχανικής ιστορίας, άριστα αποκατεστημένο (ΕΣΠΑ 2007-2013) από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Ο εκθεσιακός χώρος αναδεικνύει την ιστορία του κτηρίου από την ανέγερσή του το 1903 έως την εγκατάλειψή του τη δεκαετία του '80. Η μόνιμη έκθεση παρουσιάζει την οθωμανική περίοδο

του κτηρίου, ως εργαστήριο του Ισλαχανέ, αλλά και τη μετέπειτα βιομηχανική του λειτουργία. Το ίδρυμα πρόνοιας του Ισλαχανέ, από το 1874, ιδρυθέν με πρωτοβουλία της μουσουλμανικής κοινότητας της πόλης, αποτελούσε το πρώτο ορφανοτροφείο αρρένων στο οποίο λειτούργησε τεχνικό σχολείο και το οποίο δεχόταν ορφανά και άπορα αγόρια ανεξαρτήτως θρησκεύματος. Τότε, ο σημερινός Πολυχώρος στέγαζε τα εργαστήρια του Ισλαχανέ, το ξυλουργείο, μηχανουργείο και σιδηρουργείο. Αργότερα, το ίδρυμα, που περιλάμβανε τέσσερα κτήρια συνολικά, μετονομάστηκε σε Σχολή Τεχνών κι Επαγγελματιών Χαμιδιέ. Η περίοδος αυτή παρουσιάζεται μέσα από πλούσιο αρχειακό υλικό και φωτογραφίες.

Η δεύτερη χρήση του κτηρίου συνδέεται με την περίοδο της Ανταλλαγής των Πληθυσμών, η οποία σήμανε και το τέλος του ιδρύματος. Το κτήριο στέγαζε για 60 περίπου χρόνια ένα σημαντικό μηχανουργείο και χυτήριο της πόλης. Ο βιομηχανικός εξοπλισμός που διατηρείται *in situ*, οι προφορικές μαρτυρίες εργαζομένων και το αρχείο της επιχείρησης αποτελούν για τον σημερινό επισκέπτη ένα ανεκτίμητο τεκμήριο στην καταγραφή της βιομηχανικής ιστορίας της Θεσσαλονίκης. Η μόνιμη έκθεση εμπλουτίζεται από πολυμεσικές εφαρμογές, ψηφιακό υλικό και προβολή σε αίθουσα εμβαπτισμένης πραγματικότητας που διατρέχει τη σύγχρονη τοπική ιστορία της περιοχής μέσω μιας δραματοποιημένης ταινίας τεκμηρίωσης, ένα docu-drama μουσειακό φιλμ.

Ο Πολυχώρος Πολιτισμού Ισλαχανέ φιλοξενεί παράλληλα περιοδικές εκθέσεις, καθώς και μουσικές, εικαστικές, θεατρικές και άλλες πολιτιστικές δράσεις. Ιδιαίτερο μέλημά μας, ωστόσο, είναι η προσέλκυση του μαθητικού κοινού όλων των βαθμίδων, γι' αυτό οι ξεναγήσεις και οι εκπαιδευτικές δράσεις, που προσφέρονται πάντα δωρεάν, είναι καθημερινές.

Ιδιαίτερο κοινό αποτελούν οι μαθητές των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων, καθώς επισκέπτονται έναν χώρο που αφορά την ιστορία του σχολείου τους και ενημερώνονται από τη μόνιμη έκθεση για την ιστορία της τεχνικής εκπαίδευσης διαχρονικά. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που σχεδιάζονται σχετικά με τη μόνιμη, αλλά και τις εκάστοτε περιοδικές εκθέσεις που φιλοξενούμε, στοχεύουν στη βιωματική εμπειρία των συμμετεχόντων στο μουσειακό περιβάλλον και για τον λόγο αυτό επιλέγονται θεατρικές μέθοδοι. Τα προγράμματά μας μπορούν να συμπεριληφθούν στον ευρύ όρο-ομπρέλα, που βαδίζει ολοένα πιο θαρρετά την πορεία του στα ελληνικά μουσεία, το μουσειακό θέατρο.

Ξεκινήσαμε με την εκπαιδευτική δράση που συνόδευε την περιοδική έκθεση «Το Ισλαχανέ... βλέπει την πόλη να καίγεται», αφιερωμένη στα 100 χρόνια από τη μεγάλη πυρκαγιά που κα-

τέστρεψε το ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Ξεναγώντας τα παιδιά σε μια έκθεση φωτογραφίας, η εμπυχωτήρια, με τεχνικές Δασκάλου σε Ρόλο, υποδύονταν τον Γάλλο αξιωματικό που βρισκόταν στην πόλη τις μέρες της πυρκαγιάς κι είχε μάλιστα τραβήξει τις εν λόγω φωτογραφίες. Στη συνέχεια, τα παιδιά αναπαριστούσαν σε ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς σκηνές που είχε αποτυπώσει ο φακός.

Στην περιοδική μας έκθεση «CABADAKIS: honoris causa», αφιερωμένης στον γλύπτη Κυριάκο Καμπαδάκη, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλάμβανε αρχικά περιήγηση, αφή, φωτογράφιση των γλυπτών του καλλιτέχνη, ενώ στη συνέχεια, μεταφερόμενοι στο «εργαστήρι του καλλιτέχνη», η εμπυχωτήρια, χρησιμοποιώντας την τεχνική της ερμηνείας σε πρώτο πρόσωπο, εισήγαγε τα παιδιά στη διαδικασία δημιουργίας του έργου τέχνης, με τη βοήθεια των εργαλείων, των καλουπιών αλλά και οπτικοακουστικού υλικού.

Η «Χελώνα του Ισλαχανέ» αποτέλεσε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα εμπνευσμένο από την ιστορία του κτηρίου, το οποίο με αυτοσχεδιασμούς, παιχνίδια ρόλων και αφήγηση, διηγείται την ιστορία ενός μουσουλμανόπαιδου του Ισλαχανέ που συναντά ένα χριστιανόπουλο πρόσφυγα από τη Μικρασία.

Η περιοδική έκθεση «Αντώνης Σουρούνης: Μονοπάτια & Θάλασσες», ένας φόρος τιμής στον Θεσσαλονικίο συγγραφέα, συνοδεύτηκε από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πραγματεύεται το μοναδικό βιβλίο του για παιδιά, «Το Μπαστούνι». Αφηγείται την ιστορία ενός δέντρου που έγινε τραπέζι, αλλά ονειρευόταν να γίνει μπαστούνι, εμπλουτισμένη με αυτοσχεδιασμούς των παιδιών σε ρόλους ξύλινων επίπλων... σε αναζήτηση νοήματος ζωής.

Στο πλαίσιο της έκθεσης, σε συνεργασία με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, παρουσιάστηκε στον χώρο μας το θεατρικό

δρώμενο «Μονοπάτι στη θάλασσα», εμπνευσμένο από το ομώνυμο βιβλίο του συγγραφέα.

Τέλος, στον Πολυχώρο Πολιτισμού Ισλαχανέ επιδιώκουμε την εμπλοκή της τοπικής κοινότητας, συλλέγουμε τις μαρτυρίες κατοίκων για να συμπληρώσουμε το παζλ του παρελθόντος όσων δεν υπάρχουν πια και αφορούν τη γειτονιά και τα μη υφιστάμενα κτήρια του Ισλαχανέ, ελπίζοντας ότι θα ανταποκριθούμε σ' αυτό που θα 'πρεπε να αποτελεί στόχο των μνημείων-μουσειών-πολιτιστικών χώρων: να αποτελούν θεματοφύλακες μνήμης και παραγωγούς πολιτισμού.

Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

Το πρώτο αναγνωρισμένο μουσείο

ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΩΝΟΥ

Την Τετάρτη, 13 Νοεμβρίου 2019, πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο του ΥΠΠΟΑ η υπ' αρ. 4 συνεδρίαση του Συμβουλίου Μουσείων. Πρώτο θέμα στην ημερήσια διάταξη ήταν η Αναγνώριση του Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος σύμφωνα με τις προδιαγραφές του άρθρου 45 του Ν. 3028/2002, όπως αυτές εξειδικεύθηκαν με την Υ.Α. με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΤ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΝΕΠΟΚ/ Δ/ 93783/ 1682/ 30.09.2011 (ΦΕΚ 2385/Β'/26.10.2011) «Περί ίδρυσης και αναγνώρισης μουσείων». Η συζήτηση του θέματος και η ομόφωνη θετική γνωμοδότηση του Συμβουλίου Μουσείων σηματοδοτούν την επιτυχή ολοκλήρωση, για πρώτη φορά, της διαδικασίας της Αναγνώρισης Μουσείου από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Η Αναγνώριση (ή και Πιστοποίηση όπως αναφέρεται συχνά), που ήδη εφαρμόζεται σε αρκετές χώρες, είναι το σύστημα αξιολόγησης των μουσείων μέσω των προδιαγραφών που ορίζει το άρθρο 45 του Ν. 3028/2002. Αφορά σε μουσεία που έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον τρία χρόνια λειτουργίας. Προς το παρόν στη διαδικασία αυτή λαμβάνουν μέρος όσα μουσεία ανήκουν σε Νομικά Πρόσωπα πλην του ΥΠΠΟΑ, με την προοπτική ωστόσο να επεκταθεί και στα υπόλοιπα.

Το μουσείο, μικρό ή μεγάλο, μητροπολιτικό ή μη, καλείται να αυτοαξιολογηθεί και, στη συνέχεια, να βελτιωθεί, προκειμένου να ανταποκριθεί στα επιστημονικά και επαγγελματικά πρότυπα που έχει θεσπίσει ο νόμος για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Θέματα για τα οποία αξιολογείται το μουσείο είναι: ο τρόπος άσκησης της διοίκησης και η βιωσιμότητά του, η επάρκεια του προσωπικού, η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των συλλογών του, οι υπηρεσίες του προς το κοινό, η ασφάλεια και η προσβασιμότητα, καθώς και οι κτηριακές υποδομές του.

Η διαδικασία είναι προαιρετική και δεν έχει χαρακτήρα αδειοδότησης του μουσείου. Περιλαμβάνει δύο στάδια: την υποβολή φακέλου Προελέγχου και, εφόσον αυτός κριθεί επαρκής, την υποβολή φακέλου Ελέγχου. Ο κάθε φάκελος απαιτεί τη συμπλήρωση του σχετικού εντύπου (Προελέγχου και Ελέγχου) και την επισύναψη των απαιτούμενων στοιχείων (π.χ καταστατικό ίδρυσης, οργανόγραμμα, κ.λπ.). Για να ολοκληρώσουν επιτυχώς τη διαδικασία, τα μουσεία που συμμετέχουν οφείλουν να έχουν σαφή και κατάλληλη νομική προσωπικότητα, οργανωμένη και καταγεγραμμένη συλλογή σύμφωνα με επιστημονικά πρότυπα, να διαθέτουν το απαιτούμενο προσωπικό, να στεγάζονται σε

εγκαταστάσεις επαρκείς για τις ανάγκες τους, ασφαλείς και προβάσιμες σε ΑΜΕΑ, να εφαρμόζουν αποτελεσματικό σύστημα διοίκησης, να είναι οικονομικά βιώσιμα και να αποδείξουν την εξωστρέφεια και την επάρκειά τους ως προς τις προσφερόμενες στο κοινό υπηρεσίες (εκπαιδευτικά προγράμματα, εκθέσεις, κ.ά.).

Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος είναι το πρώτο μουσείο που ολοκλήρωσε με επιτυχία τη διαδικασία της Αναγνώρισης. Στεγάζεται στο Δημοτικό Σχολείο Καλαβρύτων, το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με τα τραγικά γεγονότα του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος της 13ης Δεκεμβρίου 1943, όταν, με εντολή των Γερμανών, συγκεντρώθηκε εκεί το σύνολο του πληθυσμού της πόλης. Στον εσωτερικό διάδρομο του σχολείου ο πληθυσμός χωρίστηκε στα δύο: στις αίθουσες αριστερά οδηγήθηκαν τα μικρότερα παιδιά και οι γυναίκες. Στις δύο αίθουσες που βρίσκονται στα δεξιά οδηγήθηκαν όλοι οι άνδρες και τα αγόρια άνω των 13 ετών. Από εκεί ο ανδρικός πληθυσμός οδηγήθηκε στον τόπο εκτέλεσης, ενώ οι γυναίκες και τα μικρότερα παιδιά κλειδώθηκαν στο σχολείο, το οποίο πυρπολήθηκε. Ωστόσο, απέδρασαν από το φλεγόμενο κτήριο, σπάζοντας την κύρια είσοδο, η οποία παραμένει έκτοτε μονίμως κλειστή.

Το κτήριο είναι χαρακτηρισμένο μνημείο¹ και η μελέτη αναστήλωσης και μετατροπής του σε μουσείο έγινε από τη Διεύθυνση Πολιτιστικών Κτηρίων και Αναστήλωσης Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού. Η καταγραφή της συλλογής και η μουσειολογική-μουσειογραφική μελέτη πραγματοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΑ.

Το μουσείο έχει ως αποστολή την ερμηνεία και προβολή των γεγονότων της σφαγής των Καλαβρύτων και την προώθηση της ιστορικής έρευνας για το γεγονός καθαυτό αλλά και για την περίοδο της Κατοχής γενικότερα. Άλλωστε, η μόνιμη έκθεση επικεντρώνεται στο ιστορικό γεγονός του Ολοκαυτώματος και στα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτό, καθώς και στη μετέπειτα περίοδο. Πρέπει να σημειωθεί ότι η μουσειολογική προσέγγιση στέκεται με ειλικρίνεια και ευαισθησία στο τραγικό γεγονός, χωρίς ωστόσο να το δραματοποιεί και χωρίς να υποβάλλει τον επισκέπτη σε περαιτέρω φορτίσεις.

Κατά την εξέταση των φακέλων Προελέγχου και Ελέγχου, και κυρίως του φακέλου Ελέγχου, διαπιστώθηκε ότι ως προς την οργάνωση και τη διοίκησή του, τις υποδομές του, τη διαχείριση των συλλογών του, τις δράσεις του, καθώς και τις υπηρεσίες προς το κοινό το μουσείο εναρμονίζεται πλήρως με τις προδιαγραφές που θέτει το άρθρο 45 του Ν. 3028/2002.

¹ Χτίστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα με δαπάνη του Ανδρέα Συγγρού και το 1906 λειτούργησε για πρώτη φορά. Το 1986 χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία (Φ.Ε.Κ. 769/Β'/31.10.1986) και το 1991 χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός τόπος και ο περιβάλλον χώρος (Φ.Ε.Κ. 979/Β'/27.11.1991).

Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. ©dmko.gr

Το ΔΜΚΟ είναι ΝΠΔΔ και διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο. Λειτουργεί με βάση τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας, στον οποίον περιγράφονται σαφώς τα Τμήματα (Υπηρεσίες) του μουσείου, οι αρμοδιότητές τους, καθώς και το προβλεπόμενο προσωπικό. Η οικονομική βιωσιμότητα του μουσείου εξασφαλίζεται από επιχορηγήσεις, εισφορές, δωρεές, το αντίτιμο του εισιτηρίου και τις εισπράξεις των πωλητέων, καθώς και από την κινητή και ακίνητη περιουσία του.

Διαθέτει πλούσια συλλογή, η οποία είναι καταγεγραμμένη και φωτογραφημένη ψηφιακά στο σύνολό της. Περιλαμβάνει ενθυμήματα, δηλαδή προσωπικά αντικείμενα των εκτελεσθέντων, έπιπλα (οικιακά και του σχολείου) αντικείμενα στρατιωτικά και πολεμικά (όπλα) που σχετίζονται με το Ολοκαύτωμα ή την ιστορία των Καλαβρύτων, διπλωματικά έγγραφα, επιχειρησιακούς χάρτες και γενικότερα τεκμήρια που σχετίζονται με την «Επιχείρηση Καλάβρυτα» ή το Ολοκαύτωμα, αρχαιακό υλικό, καθώς και εικαστικά έργα και βιβλία. Εμπλουτίζεται κυρίως από δωρεές (373 αντικείμενα την τελευταία τριετία). Σε περίπτωση διάλυσης του μουσείου έχει προβλεφθεί η συγκέντρωση όλης της συλλογής και του εξοπλισμού του, η καταγραφή τους, η μεταφορά σε χώρο του Δήμου Καλαβρύτων, η ένταξή τους στο αρχείο του Δήμου και η συνέχιση της έρευνας εντός του πλαισίου του Δημοτικού Αρχείου.

Το ΔΜΚΟ εξελίσσεται διαρκώς και ανταποκρίνεται επιτυχώς στον ρόλο που τα τελευταία χρόνια τα μουσεία καλούνται να

διαδραματίσουν στις τοπικές κοινωνίες ως πολιτιστικοί και μαθησιακοί κόμβοι, επιδεικνύοντας αξιοσημείωτη δραστηριότητα. Εκτός από τη μόνιμη έκθεση, στο μουσείο διοργανώνονται και περιοδικές εκθέσεις κάθε Δεκέμβρη, τις ημέρες μνήμης δηλαδή του Ολοκαυτώματος, και κάθε Μάιο, ανάλογα και με τους πόρους του μουσείου. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης, που σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν (κατά την πιλοτική τους εφαρμογή) με την υποστήριξη του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος», αλλά και η εκδοτική πολιτική του μουσείου στοχεύουν στην προώθηση της έρευνας για τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος, στην επίτευξη της ιστορικής ενσυναίσθησης, καθώς και στην καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και της ιστορικής σκέψης.

Το ΔΜΚΟ αποτελεί ένα ιδιαίτερα εξωστρεφές μουσείο. Η συμμετοχή σε κοινωνικές δράσεις (λ.χ. ανακύκλωση Η/Μ εξοπλισμού) και ετήσιες διοργανώσεις (Διεθνής Ημέρα Μουσείων, Επετειακά Αφιερώματα της Πόλης των Καλαβρύτων, Ημέρες Μνήμης Ολοκαυτώματος), η παρουσία του στο διαδίκτυο (ιστοσελίδα, σελίδα στο facebook και το instagram, κανάλι στο youtube), η συνεργασία του με άλλους φορείς (ICOM, Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση Αχαΐας, Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων) και η πρόσβαση που δίνει στους ερευνητές στις συλλογές του συμβάλλουν στην προβολή του σε ολοένα ευρύτερο κοινό και στη διαρκή αύξηση της επισκεψιμότητάς του (2016: 27.898, 2017: 31.999 και 2018: 35.914 επισκέπτες) και το έχουν καταστήσει σημείο αναφοράς της περιοχής.

Εκθέσεις

Καρποί και Σύμβολα

Ένας εικαστικός διάλογος
ανάμεσα σε αρχαία τεχνουργήματα
και σύγχρονα ελληνικά κοσμήματα

*Αν οι ναοί είναι το θέατρο των τοιχογραφιών,
αν τα μέγαρα είναι το θέατρο των γλυπτών και των πινάκων,
τα ανθρώπινα σώματα είναι το θέατρο των κοσμημάτων.*

Vittorio Sgarbi

«L'ornamento della mondanità»

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΑΒΑΣ

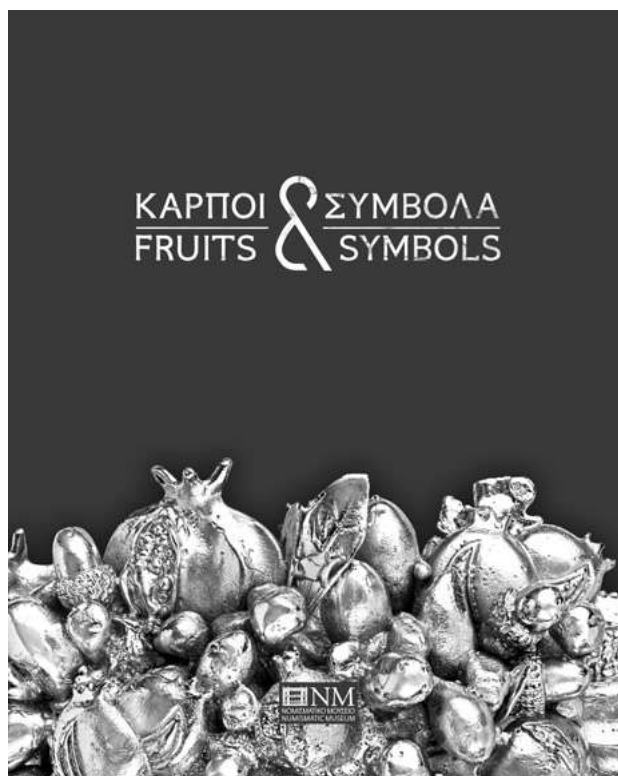
Η περιοδική έκθεση «Καρποί και Σύμβολα» εντάχθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2019, που ως θέμα είχε «Τα μουσεία ως πολιτιστικοί κόμβοι: Το μέλλον της παράδοσης». Πρόκειται για μια εικαστική συνομιλία ανάμεσα σε εξέχοντα δείγματα της αρχαίας νομισματοκοπίας και σύγχρονα κοσμήματα Ελλήνων και ξένων δημιουργών.

Η έκθεση περιλαμβάνει τριακόσια τριάντα επτά αρχαία ελληνικά, ρωμαϊκά και νεότερα νομίσματα, δακτυλιόλιθους, μολύβδινα και πήλινα σύμβολα που κοσμούνται με χαρακτηριστικούς καρπούς-σύμβολα της ελληνικής γης. Από το σύνολο των αντικειμένων, τριακόσια είκοσι τέσσερα προέρχονται από τις πλούσιες συλλογές του Νομισματικού Μουσείου και δεκατρία νομίσματα από την ιδιωτική συλλογή του Θεόδωρου Αραβάνη.

Τα παραπάνω αντικείμενα, τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ πολιτειακό, γεωγραφικό και χρονολογικό πλαίσιο –πόλεις, έθνη, Κοινά, βασιλεια και αυτοκρατορίες από τη Δυτική Μεσόγειο μέχρι και τα βάθη της Ανατολής και από τους αρχαϊκούς μέχρι και τους νεότερους χρόνους– συνομιλούν με τα έργα δεκαεννέα αναγνωρισμένων διεθνώς σύγχρονων δημιουργών κοσμημάτων, οι οποίοι αντλούν την έμπνευσή τους από έναν ή περισσότερους καρπούς, που παριστάνονται στα επιλεγμένα αρχαία τέχνεργα.

Η έκθεση εστιάζει αφενός στους καρπούς της ελληνικής γης που, ενδύομενοι συνειρμικούς συμβολισμούς, παρελαύνουν στους χαρακτήρες των νομισμάτων ως σύμβολα των μύθων, του πλούτου και της δύναμης της εκάστοτε εκδίδουσας αρχής, και αφετέρου στους ολύμπιους θεούς που, στεφανωμένοι με καρπούς, δηλώνουν συμβολικά τα αγαθά των εφεστίων πόλεων τους.

Έμπειροι χαρακτήρες αποτυπώνουν με εξαιρετική λεπτομέρεια στις μικρές επιφάνειες των νομισμάτων βελανίδια, σύμβολο ιδιαίτερης τιμής, δύναμης και υπεροχής, τσαμπία από σταφύλια, διονυσιακό σύμβολο πλούτου και ευμάρειας, στάχυα και

τα σπέρματά τους, σύμβολα αφθονίας των δημητριακών και οικονομικής ευημερίας, καρποφόρα κλαδιά ελιάς, σύμβολο νίκης και ειρήνης αλλά και ένδειξη ελαιοκομικού πλούτου, χουρμάδες, σύμβολο υψηλής διατροφικής και εμπορικής αξίας, ρόδια, σύμβολο ευγονίας, αναγέννησης και αφύπνισης της ζωής, μήλα «λαλούν σύμβολο» της νήσου Μήλου, σίλφιο και στύρακες, ιαματικά σύμβολα αφθονίας και εμπορικού πλούτου. Κορωνίδα και επιτομή όλων των καρπών αποτελεί το κέρας της Αμάλθειας, το απόλυτο σύμβολο ευμάρειας, ευκαρπίας, ευγονίας, αφθονίας και πλησμονής.

Οι καρποί είναι ιεροί, λέει σε έναν στίχο του ο ποιητής, και αλήθεια όλος ο κύκλος της ανθοφορίας και της καρποφορίας είναι ιερός για τη μυθολογία, την τέχνη και την ποίηση, συνδεδεμένος με τη γέννηση των θεών, με τον έρωτα και τον θάνατο, με τη γέννηση των πάντων, που σηματοδοτεί τα πάντα και τα κάνει να φαίνονται πιο απλά και πιο φωτεινά κάτω από τον ήλιο της Μεσογείου. Είναι η κατάθεση της αφθονίας, η σφραγίδα της δωρεάς, η ευχή και το κατευόδιο, η μετάληψη και η σπονδή.

Κομβικό ρόλο στην έκθεση κατέχουν οι εμπνευσμένες πρωτότυπες δημιουργίες των δεκαεννέα καλλιτεχνών που, ακολουθώντας τον μίτο της παράδοσης, γονιμοποιώντας φόρμες και υλικά, έρχονται να τονίσουν την αξία της πλούσιας καλλιτεχνικής παρακαταθήκης της αρχαιότητας που πλουμίζει και προικίζει αέναα το τάλαντον κάθε φίλεργου και ακάματου δημιουργού. Οι συμμετέχοντες στην έκθεση, μέλη της πλατφόρ-

μας «A Jewel Made in Greece», προσθέτουν με τα πρωτότυπα έργα τους την ψηφίδα της δικής τους οπτικής στη μακραίωνη ιστορία των διαδράσεων νομίσματος και κοσμήματος, αποδίδοντας με εμπρίθεια και μαεστρία τους συσχετισμούς και τους συμβολισμούς τους.

Παράλληλα, εξαιρείται η τέχνη, η αίγλη και η δύναμη του ελληνικού κοσμήματος, αποτυπωμένη με τον πιο εύγλωττο τρόπο μέσα από ένα ελκυστικό διαχρονικό ταξίδι, όπου το χθες συναντά το σήμερα, όπου τα εξαιρετά μουσειακά δείγματα χαρακτηριστικής και μικρογλυφίας συναντιούνται με τα έργα των σύγχρονων χαρισματικών δημιουργών. Η εικαστική αυτή συνομιλία έρχεται να κάνει ολοφάνερο ότι δεν μπορεί κανείς να αποσπάσει και να απομονώσει το σύγχρονο κόσμημα από την ιστορία του. Είναι αδύνατη η δημιουργία χωρίς την απαρχή της ή τις πηγές έμπνευσής της, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η πορεία και το αποτέλεσμα, χωρίς την αφετηρία.

Πράγματι, οι ρίζες της ανάγκης του ανθρώπου για καλλωπισμό, αλλά και της ικανοποίησής της με την παραγωγή κοσμημάτων, εντοπίζονται στην προϊστορική εποχή, την απαρχή της ακατανίκητης, σχεδόν μεταφυσικής, διάθεσης του ανθρώπου για στολισμό. Κοσμήματα με ιδιότητα νομισμάτων, αργότερα νομίσματα ως κοσμήματα και κοσμήματα εμπνευσμένα εικονογραφικά από τα νομίσματα χρησιμοποιούνται αδιάλειπτα, συγκεράζοντας παλαιά παραδοσιακά σχήματα

εναρμονισμένα με νέα που δημιουργήθηκαν με τον καιρό, σε μια αδιαμφισβήτητη πολιτισμική συνέχεια, παραλληλία και επαλληλία, μέσα από ένα ελκυστικό διαχρονικό ταξίδι, όπου το χθες συναντά το σήμερα.

Νόμισμα και κόσμημα, προϊόντα και τα δύο της μικροτεχνίας, μοιράζονται πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Κοινοί ήταν οι χαρακτές και οι τεχνίτες που φιλοτεχνούσαν τα νομίσματα και τα κοσμήματα. Κοινή ήταν και η αισθητική που τα διαμόρφωνε, ίδιοι οι νόμοι, παρόμοιοι οι ρυθμοί και η εικονογραφία τους. Η μυθολογία, οι παραδόσεις και ο περιβάλλοντας χώρος αποτέλεσαν πηγές έμπνευσης και στις όψεις τους φιλοξενήθηκαν αρχικά παραστάσεις εμπνευσμένες από την ομορφιά της φύσης και στη συνέχεια μορφές θεών και θνητών σε συνδυασμό με καρπούς και σύμβολα.

Η έκθεση συνοδεύτηκε από πολυτελή δίγλωσσο κατάλογο (ελληνικό-αγγλικό), με εισαγωγικά κείμενα, άρθρα έγκριτων συγγραφέων, φωτογραφίες υψηλής τεχνικής και λήμματα για όλα τα έργα.

Μετά την ολοκλήρωση της έκθεσης στο Νομισματικό Μουσείο, στις 31 Οκτωβρίου, οι δημιουργίες των Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών συνέχισαν το ταξίδι τους στην έκθεση «China International Import Export» στη Σαγκάη της Κίνας (5-10 Νοεμβρίου 2019) και στο Museum of Arts and Design (MAD) της Νέας Υόρκης (20-23 Νοεμβρίου 2019) ως «πρέσβεις» της Ελλάδας.

Τα νομίσματα παραμένουν στο πέρασμα των αιώνων ελκυστικά και πολύτιμα στοιχεία στην κοσμηματοποιία. Τα αρχαία τέχνηρα του Νομισματικού Μουσείου, αντάμα με τις σύγχρονες καλλιτεχνικές δημιουργίες, γοήτευαν και έτερψαν πολλούς, τόσο εκπροσώπους της τέχνης, ανθρώπους του πολιτισμού, επισκέπτες των μουσείων και των εκθέσεων, αλλά και το ευρύτερο κοινό.

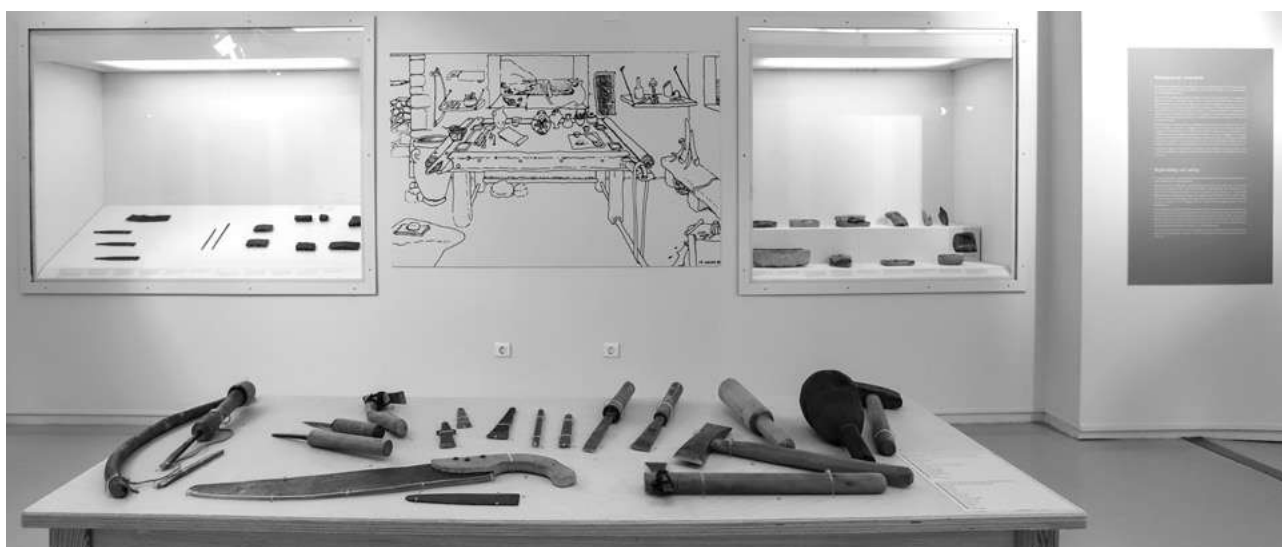
Δαίδαλος - Στα ίχνη του μυθικού τεχνίτη Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου- Αίθουσα περιοδικών εκθέσεων

ΣΤΕΛΛΑ ΜΑΝΔΑΛΑΚΗ

Πριν από ενάμιση χρόνο εγκαινιάστηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου η έναρξη ενός θεματικού κύκλου αφιερωμένου στην ανάδειξη καινοτόμων τεχνικών σε διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας κατά την αρχαιότητα, καθώς και στη διαμόρφωση διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα στην αρχαία τέχνη και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία.

Άποψη της έκθεσης.

Άποψη της έκθεσης.

Κεντρικό γεγονός της ενότητας αποτέλεσε από την αρχή της σύλληψής της η παρουσίαση αρχαιολογικής περιοδικής έκθεσης με αντικείμενο τα καινοτόμα τεχνολογικά επιτεύγματα κατά την περίοδο ακμής του μινωικού πολιτισμού και ειδικότερα τη δεύτερη χιλιετία π.Χ., στόχος που ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2019. Η έκθεση, με τίτλο «Δαίδαλος- Στα ίχνη του μυθικού τεχνίτη», εμπνέεται από τον μύθο του ευρηματικού τεχνίτη Δαίδαλου, ο οποίος μεγαλούργησε στο ανακτορικό περιβάλλον της Κνωσού, αποτελώντας το πρότυπο της επινοητικότητας και της καινοτομίας. Διακόσια εξήντα επτά αρχαία έργα, τα περισσότερα από τα οποία εκτίθενται για πρώτη φορά στο κοινό, τεκμηριώνουν το αφήγημα της πρώτης μεγάλης περιοδικής έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου από το 2014 που άνοιξε τις πύλες του ξανά σε πλήρη ανάπτυξη μετά από το κοπιαδές έργο της επανέκθεσης των μόνιμων συλλογών του.

Οι περισσότερες τεχνολογικές καινοτομίες κατά τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. συνδέθηκαν από τη μεταγενέστερη φιλολογική παράδοση με τη μορφή του ευρηματικού και πρωτοπόρου τεχνίτη Δαίδαλου, στον οποίον αποδίδονται έργα μοναδικής ευφυούς σύλληψης. Ακολουθώντας τα ίχνη της δράσης της εμβληματικής αυτής φυσιογνωμίας, παρουσιάζονται καινοτόμες πρακτικές και σημαντικά επιτεύγματα στην κατασκευή των πηλινων αγγείων, στη βελτίωση του εργαλειακού εξοπλισμού του ξυλουργού και του λιθοξόου, στην εξέλιξη της ναυπηγικής, στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, στην ανάπτυξη της οικοδομικής τέχνης, της λιθοτεχνίας, της σφραγιδογλυφίας και της χρυσοχοΐας, στη συναρμογή διαφορετικών πολύτιμων υλών, στην οπλοργία, στην ξοανοποιία και στη δημιουργία της πλαστικής σε μεγάλη κλίμακα. Η χρήση του κεραμικού τροχού και η επινόηση της περιστροφικής κίνησης γενικότερα, η εμφάνιση του μεγάλου πριονιού και ιδίως του τρυπανιού σε ποικίλες

εφαρμογές, η λάξευση της τοιχοδομίας, η ανέγερση σύνθετων αρχιτεκτονικών κατασκευών και η χρήση του ιστιοφόρου πλοίου είναι μερικά μόνο από τα επιτεύγματα του Δαίδαλου που επηρέασαν ποικίλες πτυχές της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Η εγκαθίδρυση του ανακτορικού συστήματος, της παλαιότερης ισχυρής κεντρικής διοίκησης στην Ευρώπη, ευνόησε τις αλλαγές σε επίπεδο τεχνικών πρακτικών για την ικανοποίηση των σύνθετων αναγκών της μινωικής κοινωνίας. Παράλληλα, οι πολιτισμικές επαφές της Κρήτης με την Αίγυπτο και την Ανατολή κατά τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. εμπλούτισαν τις εγχώριες παραδόσεις με νέες τεχνικές, που σύντομα μετουσιώθηκαν σε καινοτόμα εργαλεία παραγωγής από τα κρητικά εργαστήρια. Στο πρώιμο «παγκοσμιοποιημένο» περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου, όπου ιδέες, προϊόντα και τεχνικές διακινούνταν μέσω των θαλάσσιων δικτύων επικοινωνίας, η Κρήτη ήταν στο σταυροδρόμι των πολιτιστικών ζυμώσεων, εισάγοντας τεχνολογίες αιχμής και παράλληλα εξάγοντας εγχώρια τεχνογνωσία.

Η μινωική παράδοση της ειδωλοπλαστικής σε μεγάλη κλίμακα αναβιώνει με μνημειακές δημιουργίες σε λίθο στις αρχές των ιστορικών χρόνων, ιδίως τον 7ο αιώνα π.Χ., περίοδο κατά την οποία παγιώνεται μια συγκεκριμένη τεχνοτροπία στην απόδοση της ανθρώπινης μορφής με αναγνωρίσιμα εικονογραφικά στοιχεία, που συνδέθηκε και πάλι με τον Δαίδαλο και την απaráμιλλη ικανότητά του να «κινεί» τα αγάλματα.

Εκτός από πλούσιο εποπτικό υλικό, η περιοδική έκθεση πλαισιώνεται με αντίγραφα προϊστορικών εργαλείων, καθώς και βιντεοπροβολές που αποκαλύπτουν στον επισκέπτη τα μυστικά της κατασκευής των πήλινων αγγείων στον τροχό, των λίθινων σκευών με τα διάφορα είδη τρυπανιών, καθώς και των ιστιοφόρων πλοίων, ενώ η αναπαράσταση μινωικών ανακτορικών χώρων αναδεικνύει σημαντικές καινοτόμες επιλογές από τους Μινωίτες αρχιτέκτονες.

Η έκθεση υλοποιήθηκε με την υποστήριξη της Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠΠΟΑ και θα διαρκέσει έως την 1η Μαρτίου 2020.

Εκθέσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας

ΒΑΡΒΑΡΑ Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΑΛΑΝΗ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας λειτουργεί σε νεόδμητο κτήριο που εγκαινιάστηκε το 2009. Στα δέκα χρόνια λειτουργίας του έχει φιλοξενήσει ποικίλες επιστημονικές δράσεις και πο-

λιτιστικές εκδηλώσεις και έχει καθιερωθεί ως σταθερό σημείο αναφοράς στην πολιτιστική ζωή της Άρτας, ένας κόμβος επικοινωνίας και γνωριμίας διαφορετικών ομάδων κοινού με την τοπική ιστορία και το έργο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Η μόνιμη έκθεση

Στη μόνιμη έκθεση παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή της Αμβρακίας, της κορινθιακής αποικίας που κατείχε τη θέση της σημερινής Άρτας. Ιδρυθείσα στα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ., η Αμβρακία εξελίχθηκε σε σημαντική πόλη-κράτος στη βορειοδυτική Ελλάδα. Οι γνώσεις μας για την αρχαία πόλη προέρχονται από τις εκτεταμένες ανασκαφικές έρευνες και από τις γραπτές πηγές.

Η οργάνωση της έκθεσης στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου έργου «Έκθεση-Εξοπλισμός Νέου Μουσείου Άρτας» έγινε με βάση σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις, η κεντρική ιδέα των οποίων εστιάζεται στην παρουσίαση των χαρακτηριστικών της αστικής ζωής. Τα αρχαιολογικά ευρήματα παρουσιάζονται σε τρεις μουσειολογικές ενότητες: τά έν δήμω - τά έν τάφω - τά έν οίκω.

Την ανάδειξη των πτυχών της ζωής στο άστυ εξυπηρετούν κατάλληλες μουσειολογικές-αρχιτεκτονικές επιλογές, όπως η μεταγραφή χώρων (οικία) και η ανασύσταση τμημάτων της πόλης (νεκροταφείο). Ο τρόπος έκθεσης των αρχαιολογικών ευρημάτων παραπέμπει στην αρχική τους χρήση, επιτρέποντας στον επισκέπτη να κατανοήσει την πολεοδομική και κοινωνική οργάνωση της Αμβρακίας, την οικονομία, την εμπορική δραστηριότητα, την άσκηση λατρείας, τα έθιμα ταφής και την καθημερινή ζωή στην οικία.

Οι δύο μικρότερες ενότητες «Εισαγωγή στην έκθεση» και «Το τέλος της Αμβρακίας», στην αρχή και το τέλος της έκθεσης, με ευρήματα των προϊστορικών και πρώιμων ιστορικών χρόνων, εξυπηρετούν την ομαλή αρχιτεκτονική και νοηματική μετάβαση μεταξύ των ενότητων.

Στο αίθριο του Μουσείου εκτίθενται επιτάφιας στήλες από τα δύο νεκροταφεία της Αμβρακίας, ενώ στον αύλειο χώρο έχει ανακατασκευαστεί τμήμα αρχαίου δρόμου, τμήμα οικιών, συστάδα κιβωτιόσχημων τάφων και τμήμα εγκαταστάσεων αρχαίου ελαιοτριβείου.

Οι περιοδικές εκθέσεις

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας, στο πλαίσιο της εξωστρέφειας και του πολυσχιδούς έργου της διοργανώνει στο Αρχαιολογικό Μουσείο περιοδικές εκθέσεις, με ιδιαίτερο κάθε φορά επιστημονικό ενδιαφέρον. Τα θέματα που επιλέγονται αντλούν από την ιστορία της Αμβρακίας και το πολιτιστικό παρελθόν της βυζαντινής και νεώτερης Άρτας.

Αμβρακία: Τα νεώτερα ανασκαφικά ευρήματα

(Μάρτιος 2016 - Φεβρουάριος 2017)

Η περιοδική έκθεση διοργανώθηκε με αφορμή την πρόοδο των πρόσφατων ανασκαφών στη Δυτική Νεκρόπολη της Αμβρακίας, περιλαμβάνοντας τα νεώτερα ευρήματα και τα στοιχεία της έρευνας σχετικά με τις ταφικές πρακτικές στην αρχαία πόλη.

Στον έναν χρόνο διάρκειάς της, 4.000 επισκέπτες θαύμασαν χρυσά κοσμήματα, δανάκες, χρυσά στεφάνια, τεφροδόχες πελίκες κλασικών χρόνων με πλούσιες ερυθρόμορφες παραστάσεις, μελαμβαφή τεφροδόχα αγγεία και αμφορείς «κυπριακού» τύπου ελληνιστικών χρόνων, έναν αρχαϊκό κρατήρα και σύνολο πλαστικών ρυτών, ενεπίγραφες επιτάφιας στήλες και ένα σπάνιο σύνολο ειδωλίων και ρυτών αρχαϊκών χρόνων, σύνολα κτερισμάτων δύο γυναικείων, μίας ανδρικής και μίας παιδικής ταφής κλασικών χρόνων.

Τα αντικείμενα αποτελούν εξαιρετικά δείγματα εισηγμένων προϊόντων από την Κόρινθο και την Αττική και προϊόντων παραγωγής εγχώριων εργαστηρίων της Αμβρακίας, αποδεικνύοντας ότι η πόλη δεν υπήρξε μόνο ένας διακομιστικός σταθμός εμπορίου αλλά και κέντρο καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Την έκθεση εμπλούτισαν παράλληλες δράσεις, όπως:

- Επιστημονικές διαλέξεις, όπου παρουσιάστηκαν οι πρόσφατες εργασίες στη Δυτική Νεκρόπολη και οι νέες αρχαιολογικές θέσεις που εντοπίστηκαν κατά την επίβλεψη τεχνικών έργων από την Εφορεία στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας.
- Εκπαιδευτικό πρόγραμμα, με θέμα «Στο εργαστήρι του κοροπλάστη». Σε συνδυασμό με θεματικές ξεναγήσεις στην περιοδική έκθεση και τη μόνιμη συλλογή του Μουσείου, η δράση συνέβαλε στη γνωριμία των μαθητών με πτυχές του καθημερινού βίου στην Αμβρακία.

Στο πλαίσιο της έκθεσης εκδόθηκε ομότιτλο ενημερωτικό φυλλάδιο και κατάλογος. Επιπλέον, παρήχθησαν βίντεο για την προετοιμασία, το αρχαιολογικό υλικό και τα εγκαίνια της έκθεσης.

Ο αρχαϊκός κρατήρας της έκθεσης, που χρησιμοποιήθηκε για τον εγχυτρισμό νηπίου, και το μικρό σύνολο ρυτών αποτέλεσαν τα εκθέματα του Μαρτίου 2016 στην ψηφιακή δράση της Εφορείας «Έκθεμα του μήνα».

(<https://www.youtube.com/watch?v=QfoNHxJqh0I>, <https://www.youtube.com/watch?v=TVw6werPsig>,

<https://www.youtube.com/watch?v=BfxYcia8Ef4>,

https://www.youtube.com/watch?v=qxViMH_Gw_M,

<https://www.youtube.com/watch?v=NkEgA-kt6fM>).

Νεώτερη κεραμική από την Άρτα: 16ος - 20ός αιώνας

(Ιούλιος 2017- Ιούλιος 2018)

Η έκθεση διοργανώθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας σε συνεργασία με το Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής - Ίδρυμα οικογενείας Γ. Ψαροπούλου. Περιελάμβανε τα σημαντικότερα και καλύτερα διατηρημένα δείγματα από το πλούσιο κεραμικό υλικό της Άρτας. Επρόκειτο κυρίως για αδημοσίευτα ευρήματα, προϊόντα των τοπικών εργαστηρίων αγγειοπλαστικής των μεταβυζαντινών χρόνων. Μεταξύ αυτών τα εισηγμένα προϊόντα των ξένων εργαστηρίων σκιαγραφούν τις εμπορικές επαφές της Άρτας και τις συνήθειες της εποχής που υιοθετήθηκαν από τους επιφανέστερους κυρίως κατοίκους.

Στα εκθέματα συγκαταλέγονται σκεύη με γραπτά ή εγχάρακτα διακοσμητικά θέματα, αποδοσμένα με δυναμισμό, χρωματική και σχεδιαστική ποικιλία. Χαρακτηριστικό όλων είναι το έντονο υάλωμα που καλύπτει τα κεραμικά.

Την έκθεση εμπλούτισε φωτογραφικό υλικό και επιτοίχια κείμενα, μέσω των οποίων οι 3.080 επισκέπτες αντελήφθησαν το εύρος της κεραμικής παραγωγής της Άρτας και την εκλεπτυσμένη αισθητική των κατοίκων της, στοιχεία που καθιέρωσαν την πόλη ως σημαντικό κέντρο της μεταβυζαντινής και νεώτερης κεραμικής τέχνης.

Προσεγγίζοντας την εκπαιδευτική κοινότητα, σχεδιάστηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ας ανοίξουμε τον κλίβανο», με τη χρήση μουσειοσκευής, που διέθεσε το Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής. Μέσω προβολής βίντεο, με θέμα την παραγωγή αγγείων σε σύγχρονα κεραμικά εργαστήρια ανά την Ελλάδα, την παραγωγική συζήτηση, το εικαστικό εργαστήριο και την επαφή με τα εκθέματα, οι μαθητές κατανόησαν τα στάδια κατασκευής ενός αγγείου.

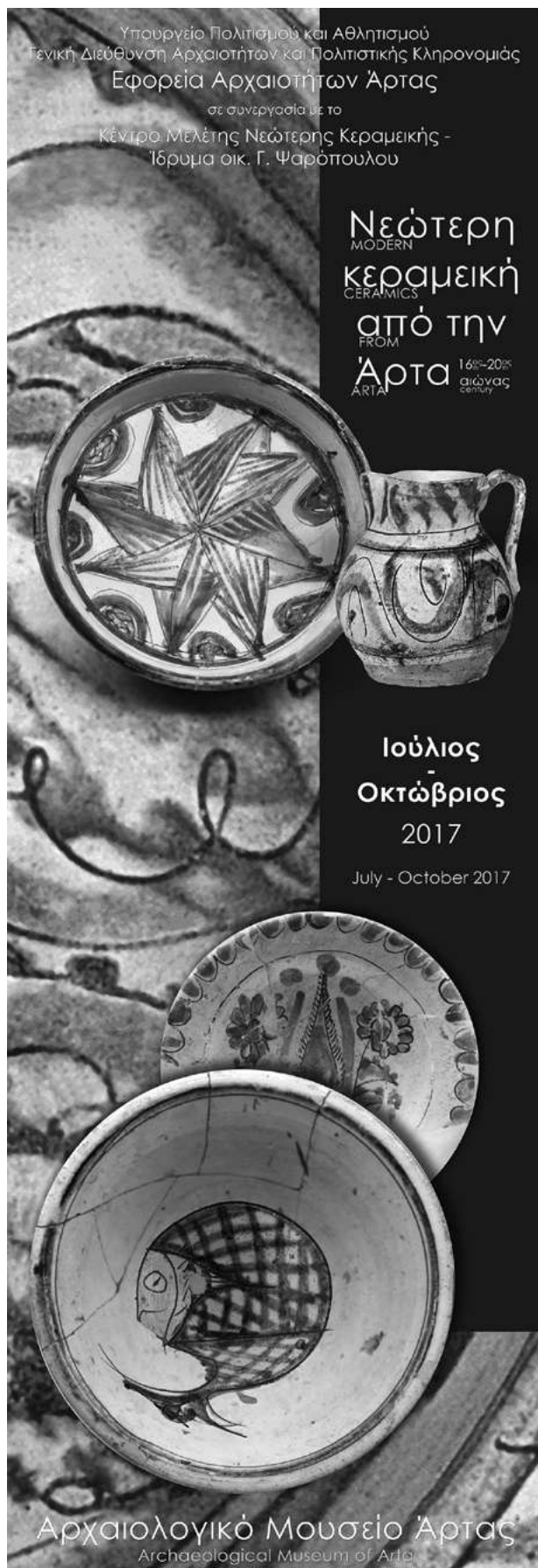
Βίντεο σχετικά με την έκθεση είναι προσβάσιμα στους συνδέσμους:

(<https://www.youtube.com/watch?v=Fm1SNU2RN2s>, <https://www.youtube.com/watch?v=bHnc7uHCbJ8>, <https://www.youtube.com/watch?v=ruwVi0NDvnA>)

Νεώτερη κεραμική από την Ήπειρο - Συλλογή

Φ. Ραπακούση (Μάιος - Οκτώβριος 2018)

Σε συνέχεια της έκθεσης κεραμικής από την Άρτα, διοργανώθηκε η περιοδική έκθεση που περιέλαβε επιλεγμένα δείγματα από προϊόντα κυρίως ξένων αγγειοπλαστικών εργαστηρίων, τα οποία συνέλεξε, μετά από αναζητήσεις χρόνων, ο Ηπειρώτης συλλέκτης Φώτης Ραπακούσης. Η έκθεση εστιάζει στα κεραμικά της οθωμανικής περιόδου και των πρώτων χρόνων του ελληνικού κράτους, μαρτυρώντας την έντονη εμπορική δραστηριότητα των Ηπειρωτών στον χώρο της Ανατολικής

Μεσογείου, κυρίως σε περιοχές της Ιταλίας, της Μικράς Ασίας, της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης.

Σχετικά βίντεο είναι διαθέσιμα στους συνδέσμους: <https://www.youtube.com/watch?v=YboNPk Wu200>, <https://www.youtube.com/watch?v=e8uNCeJ DzQY>.

Έν Άρτη 1920-1930

(Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2016)

Η έκθεση με φωτογραφικές αποτυπώσεις της ζωής στην Άρτα μιας μακρινής εποχής προέκυψε μέσα από την πλούσια συλλογή σπάνιων γυάλινων φωτογραφικών πλακών της περιόδου 1920-1930 του φωτογράφου Δημήτρη Μητσάνη. Οι πλάκες περιήλθαν στην κατοχή του αρτινού φωτογράφου Βασίλη Γκανιάτσα, τις οποίες επεξεργάστηκε εφαρμόζοντας παλαιές μεθόδους εκτύπωσης.

Σε τέσσερις θεματικές ενότητες –«Μνημεία της Άρτας»– «Σκηνές της καθημερινότητας»–«Επαγγέλματα του παρελθόντος» και «Πορτραίτα»– αποτυπώθηκε ένα πανόραμα της Άρτας του μεσοπολέμου και των πολλών εκφάνσεων του κοινωνικού βίου. Ο σκοπός της έκθεσης, να «ανασυνθθούν» δηλαδή στην επιφάνεια πρόσωπα, στιγμές και αναμνήσεις του παρελθόντος και να στοχαστεί ο επισκέπτης πάνω στις διαρκείς μεταμορφώσεις του αστικού τοπίου της Άρτας, επετεύχθη καθώς η υποδοχή της έκθεσης από την τοπική κοινωνία υπήρξε συγκινητική και ενθουσιώδης.

Διάλογοι στον χώρο και στον χρόνο

(Ιούνιος-Νοέμβριος 2018)

Στους χώρους της μόνιμης έκθεσης του μουσείου διοργανώθηκε η έκθεση νεώτερης γλυπτικής με έργα της καλλιτέχνιδος Ευδοκίας Παπαγεωργίου. Τα γλυπτά, συνδυαζόμενα με τις αρχαιότητες, κάλεσαν τον επισκέπτη σε έναν πρωτότυπο και ενδιαφέροντα διάλογο στον χώρο και τον χρόνο, μέσω των μορφών, των εννοιών και των υλικών διαμορφώνοντας ένα νέο επίπεδο χωροχρονικής εμπειρίας εντός του μουσείου.

Το εγχείρημα παρουσίασης της σύγχρονης ελληνικής τέχνης σε παράλληλη θέαση με τις αρχαιότητες αποτέλεσε μια αισθητική συνομιλία με σκοπό τη σπουδή της μορφής. Παράλληλα, έγινε αντιληπτή η αντιπαράθεση της αρχαίας αισθητικής με τη σύγχρονη αισθητική πραγματικότητα, όπου τα πλείστα έργα τέχνης έχουν φιλοτεχνηθεί κυρίως προς τέρψιν και προβληματισμό, εν αντιθέσει με τα αρχαία καλλιτεχνήματα που αποτελούσαν μέρος της καθημερινότητας, είδη πρώτης ανάγκης, αλλά και λατρευτικά αντικείμενα, και τα οποία πλέον

Το banner της έκθεσης «Νεώτερη Κεραμική από την Άρτα, 16ος-20ός αιώνας».

Άποψη της μόνιμης έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Άρτας. Αναπαράσταση νεκροταφείου.

Άποψη της περιοδικής έκθεσης «Αμβρακία. Τα νεώτερα ανασκαφικά ευρήματα».

με την έκθεσή τους σε μουσειακούς χώρους κατέχουν θέση έργων τέχνης.

Στο πλαίσιο της έκθεσης εκδόθηκε σχετικός κατάλογος και δημοσιεύθηκαν βίντεο (<https://www.youtube.com/watch?v=EDAJK5tAfCE>).

Άγιον Όρος: Φωτογραφίες, 1956-2001

(Μάρτιος-Ιούλιος 2019)

Στην Αίθουσα Περιοδικών Εκθέσεων φιλοξενήθηκε η έκθεση φωτογραφίας της Αγιορειτικής Εστίας, με υλικό από το προσωπικό αρχείο του ακαδημαϊκού Παναγιώτη Βοκοτόπουλου, που καλύπτει μια ενδιαφέρουσα περίοδο της ζωής του Αγίου Όρους. Ο φακός του μεγάλου δασκάλου αποτύπωσε αρχιτεκτονήματα, ανθρώπους, στιγμές από την πνευματική και λειτουργική ζωή των μοναχών, την καθημερινότητα και τα προβλήματά της σε κρίσιμες περιόδους. Η έκθεση συνδιοργανώθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας, την Αγιορειτική Εστία, την Ιερά Μητρόπολη Άρτας και τον Δήμο Αρταίων.

Αρχαιολογία εν καιρώ πολέμου στο Κιλκίς

Από τα χαρακώματα των μαχών... στα σκάμματα των ανασκαφών

ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥΛΗ
ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΧΑΤΖΗΤΟΥΛΟΥΣΗΣ

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κιλκίς τίμησε τη μνήμη της εκατονταετηρίδας από την επίσημη ανακωχή του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου (11.11.1918) με τη διοργάνωση της επετειακής περιοδικής έκθεσης «Αρχαιολογία εν καιρώ πολέμου στο Κιλκίς. Από τα χαρακώματα των μαχών... στα σκάμματα των ανασκαφών».

Ακολουθώντας τις σύγχρονες μουσειολογικές αρχές, η φορητή αυτή έκθεση αναπτύσσει πολλαπλές μικρές αφηγήσεις που φωτίζουν μια σχετικά άγνωστη διάσταση του Μεγάλου Πολέμου για το τοπίο του Κιλκίς, ειδικά για τους τεχνητούς γηλόφους του (προϊστορικές τούμπες, τράπεζες οικισμών ιστορικών χρόνων ή ταφικοί τύμβοι), εκεί όπου το θέατρο των επιχειρήσεων του Μακεδονικού Μετώπου (1916-1918) συνυφάνεται με την αυγή της αρχαιολογικής έρευνας. Οι εργασίες διάνοιξης στρατιωτικών χαρακωμάτων και υλοποίησης έργων υποδομής (π.χ. διαμόρφωση χώρων στρατοπέδευσης) σε τεχνητά υψώματα της κοιλάδας του Αξιού οδηγούσαν συχνά στον τυχαίο εντοπισμό καταλοίπων προϊστορικών οικισμών και πρωτο-ιστορικών νεκροταφείων.

Οι τυχαίες αυτές αποκαλύψεις θέσεων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, όπως η Τσαουσίτσα (σημερινή Ποντοηράκλεια), ο Λιμνότοπος, η Αξιούπολη, το Αξιοχώρι και η Καλίνδρια, προκάλεσαν τη διενέργεια ανασκαφών μικρής κλίμακας σε αυτές, συνιστώντας το εφελτήριο για τη μετέπειτα συστηματική πλέον αρχαιολογική έρευνα (1919-1926), κυρίως Βρετανών αρχαιολόγων, στο Κιλκίς και γενικότερα στην Κεντρική Μακεδονία. Οι ανασκαφές αυτές εξακολουθούν να αποτελούν μέχρι σήμερα σημείο αναφοράς για τις μεταγενέστερες έρευνες και μελέτες για την προϊστορική και ιδιαίτερα την πρωτο-ιστορική περίοδο στον χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας.

Τη θεματική της έκθεσης υποστηρίζουν πέντε κατηγορίες εποπτικού υλικού:

- Οπτικό υλικό (π.χ. ταχυδρομικά δελτάρια, αρχαιακό υλικό, φωτογραφικές απεικονίσεις της περιοχής στη δίνη του Πολέμου) από το Imperial War Museum, το Classical Art Research Centre – University of Oxford, τη Βρετανική Σχολή Αθηνών, το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, το Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα, το University Studio Press, κ.ά.
- Στρατιωτικά αντικείμενα του Μακεδονικού Μετώπου από τη Συλλογή του Συνταγματάρχη ε.α. Βασιλείου Νικολότσιου.

Παρουσίαση της έκθεσης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κιλκίς (11.11.2018 - 25.06.2019).

- Απεικονίσεις επιλεγμένων αρχαιολογικών αντικειμένων, προερχόμενων από τις πρώτες εκείνες ανασκαφές της δεκαετίας του 1920, που ανήκουν πλέον στο εκθεσιακό απόθεμα του Αρχαιολογικού Μουσείου Κιλκίς.
- Διοράματα αναπαράστασης οχυρωματικών εγκαταστάσεων (κατασκευής του Ελληνικού Συλλόγου Φίλων Ιστορίας και Παιχνιδιών Στρατηγικής και του κ. Β. Νικόλτσιου).
- Οπτικοακουστικό υλικό, όπως video διάρκειας 8' 34" (βλ. ιστοσελίδα της έκθεσης www.warandarchaeology.gr).

Η θεματική της έκθεσης αναπτύσσεται σε τρεις θεματικές ενότητες:

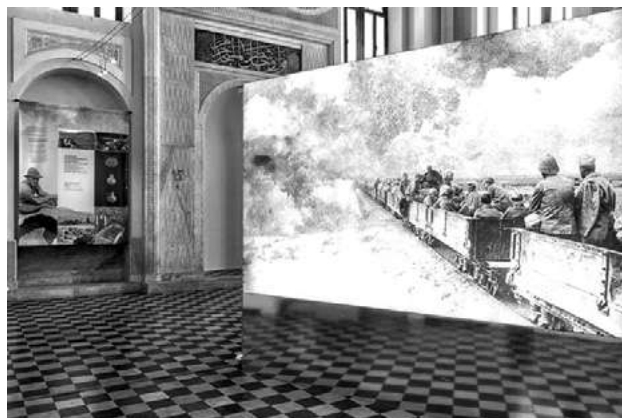
«Ο Μεγάλος Πόλεμος και το Μακεδονικό Μέτωπο»: Στις 28 Ιουλίου 1914 ξεσπά στην Ευρώπη ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, στη διάρκεια του οποίου διαμορφώθηκαν πέντε κύρια πολεμικά μέτωπα: το Δυτικό, το Ανατολικό, το Ιταλικό, το Μεσανατολικό και το Μακεδονικό.

«Το Κιλκίς στη σκιά του Πολέμου»: Το σημαντικότερο μέρος των στρατιωτικών επιχειρήσεων διαδραματίζεται στα εδάφη του Κιλκίς, όπου οι συμμαχικές δυνάμεις καταφθάνουν σταδιακά, ήδη από το 1915, με κορύφωση το 1917 και το 1918.

«Ανασκαφικές τομές στα χαρακώματα»: Στο πλαίσιο της εκτέλεσης στρατιωτικών έργων υποδομής αποκαλύπτονται κατάλοιπα αρχαίων οικιστικών και ταφικών συνόλων, γεγονός που προκαλεί τη διενέργεια μικρών ανασκαφικών ερευνών τόσο κατά τη διάρκεια του Πολέμου όσο και αργότερα, τη δεκαετία του 1920.

Ο σχεδιασμός της έκθεσης είναι πολυαισθητηριακός, καθώς συνθέτει την παρουσίαση αυθεντικών (αρχαίων και νεότερων) μουσειακών αντικειμένων, το ψηφιακό έκθεμα και τον σχεδιασμό συγκεκριμένου ηχητικού περιβάλλοντος, απαραίτητου για τη δημιουργία μιας ολιστικής οπτικοακουστικής μουσειακής εμπειρίας.

Η συγκεκριμένη έκθεση επιχειρεί να ανοίξει ένα νέο παράθυρο

Παρουσίαση της έκθεσης στο Γενί Τζαμί Θεσσαλονίκης (27.06.2019 - 28.09.2019).

Παρουσίαση της έκθεσης στο Γενί Τζαμί Θεσσαλονίκης (27.06.2019 - 28.09.2019).

μνήμης και συμβολής στη διαμόρφωση διαδρομών ιστορικού τουρισμού, καθώς και προβολής του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος του τόπου του Κιλκίς, που αφορά στην ανάδειξη της πρώιμης αρχαιολογικής έρευνας στην περιοχή της κοιλάδας του Αξιού.

Έτσι, αναδεικνύονται τα «πολιτισμικά κοιτάσματα» των χαρακωμάτων με τον πλέον σύγχρονο τρόπο, διασυνδέοντάς τα με την ευρύτερη ιστορική-πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, που απορρέει από το «τραύμα» του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, όπως αυτό στοιχειοθετείται μέχρι σήμερα από το Ελληνικό και τα Βρετανικά Κοιμητήρια στη Δοϊράνη, το Πολύκαστρο και την Κρηστώνια, τα μνημεία των πεσόντων και τα Πολεμικά Μουσεία Κιλκίς και Σκρα.

Η έκθεση έχει παρουσιαστεί μέχρι σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κιλκίς (11.11.2018 - 25.06.2019) και στο Γενί Τζαμί Θεσσαλονίκης (27.06.2019 - 28.09.2019), με την υποστήριξη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης και του Δήμου Θεσσαλονίκης. Από τον Νοέμβριο του 2019 και μέχρι τον Μάρτιο του 2020 θα φιλοξενηθεί στο Επταπύργιο (Γεντί Κουλέ) της Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια θα περιοδεύσει στη Θεσσαλία, τη Θράκη και αλλού.

Εκθέσεις: Το δικαίωμα της μνήμης – Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων

ΕΛΛΗ ΔΡΟΥΛΙΑ
ΑΝΤΖΕΛΑ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ

Η πολιτισμική κληρονομιά, άυλη και υλική, διαμορφώνει τις συνειδήσεις μας στο ατομικό και, παράλληλα, στο συλλογικό πεδίο. Η πρόσβαση στην ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά είναι δικαίωμα όλων μας και η Βιβλιοθήκη της Βουλής θέτει στην υπηρεσία της μνήμης τις πλούσιες συλλογές της κάνοντας και χρήση του ιστορικά εμβληματικού κτηρίου της Βουλής. Κτήριο από μόνο του πολύπλευρης αξίας, τοποσήμο, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ιστορίας του σύγχρονου ελληνικού κράτους.

Από το 1994, οπότε η Βιβλιοθήκη αναλαμβάνει τη διοργάνωση μνημειακών εκθέσεων, έχει αποκτήσει συσσωρευμένη εμπειρία με περισσότερες από 34 εκθέσεις στο ενεργητικό της, καθώς και ωριμότητα στη διαχείριση παρόμοιων εγχειρημάτων, σε τέτοιο βαθμό τεχνογνωσίας που είναι σε θέση να τον μεταλαμπαδεύσει σε άλλους φορείς.

Σχηματικά η θεματική των εκθέσεων, τα πρώτα χρόνια, συνδεόταν με ιστορικές επετείους, όπως για παράδειγμα η Ελληνική Επανάσταση του 1821, ο Ρήγας και ο Διονύσιος Σολωμός, οι ενσωματώσεις, των Ιονίων Νήσων το 1864, της Μακεδονίας, της Θράκης, των Νησιών του Β. Αιγαίου και της Κρήτης το 1912, των Δωδεκανήσων το 1947. Στη συνέχεια, τα θέματα μετακινήθηκαν προς μια κατεύθυνση που είχε χαρακτήρα αυτογνωσίας. Παρουσιάστηκαν ζητήματα του κοινοβουλευτικού βίου, όπως η ιστορία των ελληνικών Συνταγμάτων, οι βουλευτές και ευρωβουλευτές συγγραφείς, η ιστορία του κτηρίου και η μετάβασή του από την ανακτορική στην κοινοβουλευτική λειτουργία, ο Χαρίλαος Τρικούπης, οι Πρωθυπουργοί και Πρόεδροι της Βουλής της Μεταπολίτευσης, η ίδια η Μεταπολίτευση ως μεταβατικό γεγονός. Ακολούθησαν θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος: η ελληνική διασπορά, έκθεση που γνώρισε μεγάλη ανταπόκριση και έδωσε ώθηση στη μελέτη του φαινομένου. Έχοντας ολοκληρώσει αυτόν τον κύκλο, η Βιβλιοθήκη επιστρέφει και πάλι σε θέματα ιστορικών καταβολών και σε εμβληματικές προσωπικότητες, όπως ο Ρήγας και ο Καποδίστριας.

Οι εκθέσεις της Βιβλιοθήκης της Βουλής παρουσιάζονται, κατά κύριο λόγο, στην Αίθουσα «Ελευθέριος Βενιζέλος» στον πρώτο όροφο του κτηρίου της Βουλής στο Σύνταγμα. Τα τελευταία χρόνια, η Βιβλιοθήκη έχει επεκτείνει τον εκθεσιακό χώρο και σε άλλους χώρους του κτηρίου: στον διάδρομο έξω από την Αίθουσα «Ελευθέριος Βενιζέλος» και στο Περιστέλλιο έξω από την

Αίθουσα της Ολομέλειας, με εκθέσεις που παρουσίασαν τη Συλλογή Έργων Τέχνης στα πρώτα της βήματα, την έκθεση «Genius Loci» με την ευκαιρία της Ελληνικής Προεδρίας της Ε.Ε., τις «Μικρές Οδύσσειες» σε συνεργασία με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Συγχρόνως, έχει δημιουργήσει «νησίδες πολιτισμού και ιστορίας» σε διάφορα σημεία του κτηρίου, τοποθετώντας προθήκες, και φροντίζει για τη διακόσμηση του Εντευκτηρίου των βουλευτών. Κατά καιρούς, έχει επιμεληθεί εκθέσεις και σε άλλους χώρους: στον εκθεσιακό-συνεδριακό χώρο στη Λεωφ. Αμαλίας 22-24 (για τον Ψυχάρη, τη δεκαετία του 1960, τον Κώστα Κάππο, κ.ά.) και στο Παράρτημά της στο πρώην Δημόσιον Καπνεργαστήριο στην οδό Λένορμαν 218 («Γλωσσόπολις: Περιηγήσεις στη Νέα Ελληνική», Φραντς Κάφκα).

Αξίζει να σημειωθεί ότι εκθέσεις της Βιβλιοθήκης έχουν ταξιδέψει σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Η έκθεση για την ενσωμάτωση της Θράκης φιλοξενήθηκε στις πρωτεύουσες και των τριών νομών της Θράκης. Οι «Βουλευτές και Ευρωβουλευτές συγγραφούν» παρουσιάστηκε στην Καβάλα, μια συντομυμένη μορφή του «Ελληνισμού της Διασποράς» διέσχισε τον ωκεανό για να προβληθεί στις Η.Π.Α. Πρόσφατα, η έκθεση «Ιωάννης Καποδίστριας: Η πορεία του στον χρόνο», εμπλουτισμένη με ντόπια τεκμήρια, ξεδίπλωσε το υπάρχον αφήγημα στο Ναύπλιο και στην Κέρκυρα. Πρωτότυπη ήταν η έκθεση «Οι αγώνες των Ελλήνων» που δημιούργησε η Βιβλιοθήκη στην Πινακοθήκη της Καρδίτσας, όπως και η έκθεση «Χαράγματα μνήμης 1941-1944: Από τη συλλογή του Χρήστου Π. Μοσχανδρέου», σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Ζωγράφου.

Τέλος, ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν οι δύο μόνιμες εκθέσεις τις οποίες έχει επιμεληθεί εξολοκλήρου η Βιβλιοθήκη στην πατρογονική οικία της οικογένειας Τρικούπη στο Μεσολόγγι, σε συνεργασία με τον Δήμο Μεσολογγίου, και στο διατηρητέο οίκημα της οικογένειας Μπελογιάννη στην Αμαλιάδα Ηλείας, αντίστοιχα σε συνεργασία με τον Δήμο Ήλιδας: εκθέσεις για τις οποίες εξακολουθεί να μεριμνά και να επισκέπτεται, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, προκειμένου να προβεί σε έργα διατήρησης και συντήρησης και να οργανώσει μια εκδήλωση.

Από την πλευρά της η Βιβλιοθήκη, μέσω των εκθέσεων, ωφελείται ποικιλότροπα:

- Σηματοδοτεί έμπρακτα το πνεύμα εξωστρέφειας που πρόσφατα εντάχθηκε στον στρατηγικό σχεδιασμό της Βουλής των Ελλήνων.
- Ικανοποιεί ανάγκες της Βουλής, την οποία επισκέπτονται ξένες αποστολές που επιθυμούν να γνωρίσουν καλύτερα την ιστορία της Ελλάδας.
- Υπηρετεί εκπαιδευτικούς στόχους απευθυνόμενη στη νέα γενιά.

Γενική άποψη της Αίθουσας Ελευθέριος Βενιζέλος.

- Απευθύνεται στο γενικό κοινό και συμβάλλει στη διά βίου εκπαίδευση.
- Συνεργαζόμενη με ιδρύματα, φορείς και ιδιώτες, δημιουργεί και εντάσσεται σε ένα ευρύτερο δίκτυο.
- Έχει την ευκαιρία να αναδιφά, να αξιοποιεί και να αναδεικνύει τις συλλογές της, αλλά και να εντοπίζει ελλείψεις, κενά και αδυναμίες.
- Κερδίζει την εμπιστοσύνη καλής χρήσης και καλών πρακτικών, με αποτέλεσμα να δέχεται δωρεές.

Η έκθεση «Ιωάννης Καποδίστριας: Η πορεία του στον χρόνο» ως παράδειγμα της εκθεσιακής πολιτικής της Βιβλιοθήκης της Βουλής

Τον Ιούλιο του 2018 ολοκληρώθηκε η διετής σχεδόν λειτουργία της έκθεσης «Ιωάννης Καποδίστριας: Η πορεία του στον χρόνο», η οποία οργανώθηκε στο πλαίσιο του αφιερωματικού έτους 2016 με θέμα «Η Ελλάδα στη Ρωσία». Παρουσιάστηκε, όπως όλες οι ιστορικές-επετειακές εκθέσεις, στην Αίθουσα «Ελευθέριος Βενιζέλος».

Η έκθεση-αφιέρωμα στον Ιωάννη Καποδίστρια επεδίωξε τη συνολική παρουσίαση και συστηματική ανάδειξη του πολυσχιδούς έργου του, όχι μόνον ως Κυβερνήτη της Ελλάδας, που καθόρισε τη διαμόρφωση του σύγχρονου ελληνικού κράτους, αλλά και ως σημαντικής, διεθνούς κύρους, διπλωματικής προσωπικότητας που συνέβαλε καίρια στην εξέλιξη της με-

ταναπολεόντειας Ευρώπης. Βασική αρχή της έκθεσης ήταν η επαναπροσέγγιση, κριτική αποτίμηση και εκ νέου ανάγνωση της δράσης του με την αξιοποίηση των σύγχρονων έγκυρων επιστημονικών ερευνών, μακριά από τις αγιοποιήσεις ή δαιμονοποιήσεις που παρουσίαζε στο παρελθόν η ιδεολογική χρήση της ζωής και του έργου του στην ελληνική κοινωνία και ιστοριογραφία. Επιστημονικός σύμβουλος της έκθεσης ήταν ο ομ. καθηγητής Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, κ. Χρήστος Λούκος.

Η έκθεση περιλάμβανε 600 περίπου τεκμήρια (έγγραφα, έντυπες εκδόσεις, κειμήλια και έργα τέχνης) που προέρχονταν κυρίως από το πλούσιο απόθεμα της Βιβλιοθήκης της Βουλής, ενώ εμπλουτίστηκε συμπληρωματικά και με τη σύμπραξη πλήθους φορέων (π.χ. Γενικά Αρχεία του Κράτους, Εθνική Βιβλιοθήκη, Τράπεζα της Ελλάδος, Επιγραφικό και Νομισματικό Μουσείο, Πολεμικό Μουσείο, Μουσείο Μπενάκη, Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, Αναγνωστική Εταιρεία Κέρκυρας, Ιερά Μητρόπολη Κερκύρας, κ.ά) και ιδιωτών. Αξιομνημόνευτη υπήρξε η συνεργασία με τα Αρχεία του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσίας, που παραχώρησαν σε ψηφιακή μορφή 18 σημαντικά, άγνωστα έγγραφα, ανοίγοντας έναν δίαυλο επικοινωνίας για τη μελλοντική ανάδειξη του αναξιοποίητου αρχειακού πλούτου που υπάρχει εκεί.

Ως προς τη δομή της, η έκθεση οργανώθηκε χρονολογικά και θεματικά και αναπτύχθηκε σε 5 ενότητες που παρακολουθούν

σαν τη ζωή και τη δράση του: «Τα πρώτα χρόνια στην Κέρκυρα, 1776-1809», «Στη Ρωσία, 1809-1815», «Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, 1815-1822», «Από την απομόνωση στη Γενεύη, Κυβερνήτης της Ελλάδας, 1822-1827», «Κυβερνήτης της Ελλάδας, 1828-1831». Η καταληκτική ενότητα «Ο Καποδίστριας μετά τον Καποδίστρια» έδινε έμφαση στην πρόσληψη της προσωπικότητάς του και διερεύνησε τον τρόπο που διαμορφώθηκε η θέση του στη νεοελληνική και ευρωπαϊκή ιστορική συνείδηση.

Παράλληλα με την έκθεση, υλοποιήθηκε από παιδαγωγούς του Ιδρύματος της Βουλής για τη Δημοκρατία και τον Κοινοβουλευτισμό το βιωματικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ερευνάμε και συζητάμε για τον Ιωάννη Καποδίστρια». Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε μαθητές Γ' Γυμνασίου και Λυκείου, οι οποίοι μέσα από τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος (drama in education) εμπλεκόνταν σε διάλογο με το πρόσωπο του Ιωάννη Καποδίστρια, επιδιώκοντας τη γνωριμία με την πραγματική του υποσταση χωρίς στερεοτυπικές και ιδεοληπτικές απόψεις.

Ο κατάλογος της έκθεσης με τα συνοδευτικά κείμενα και την τεκμηρίωση των εκθεμάτων είναι πλούσια εικονογραφημένος και περιλαμβάνει το σύνολο των φωτογραφικών αναπαραγωγών τους.

Στη διάρκεια της λειτουργίας της η έκθεση είχε μεγάλη ανταπόκριση και επισκεψιμότητα. Περίπου 100.000 άτομα, κυρίως μαθητές, επισκέφθηκαν και ξεναγήθηκαν στην έκθεση καθημερινά και τα Σαββατοκύριακα που η έκθεση ήταν ανοιχτή και στο γενικό κοινό. Το έντονο ενδιαφέρον καταδεικνύουν τα πολυάριθμα εκτενή αφιερώματα σε πολιτιστικά και ιστορικά έντυπα και τα συνεχή αιτήματα ομάδων και φορέων για ειδικές ξεναγήσεις.

Ιδιαιτερότητα της έκθεσης αυτής, που εισήγαγε παράλληλα μια καινοτομία στην εκθεσιακή πολιτική της Βιβλιοθήκης της Βουλής, ήταν η οργάνωση «δορυφορικών» εκθέσεων στο πλαίσιο των δράσεων του «Δικτύου Πόλεων Ι. Καποδίστριας», πολιτιστικού θεσμού που έχει ως καταστατικό στόχο την προβολή του καποδιστριακού έργου και την ενθάρρυνση του σχετικού επιστημονικού διαλόγου στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Έως σήμερα οργανώθηκαν οι εκθέσεις: «Ιωάννης Καποδίστριας: Διαδρομές στην ιστορία του» στον χώρο του Βουλευτικού στο Ναύπλιο (Ιανουάριος 2018 - Μάιος 2019) σε συνεργασία με τον Δήμο Ναυπλιέων, και «Ιωάννης Καποδίστριας, ο Κερκυραίος πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος» στη Δημοτική Πινακοθήκη της Κέρκυρας (Μάιος-Δεκέμβριος 2018) σε συνεργασία με τον Δήμο Κέρκυρας και την Πινακοθήκη του Δήμου Κέρκυρας. Ανάλογες δράσεις έχει συζητηθεί να γίνουν και στις υπόλοιπες πόλεις του Δικτύου.

Στις περιφερειακές αυτές εκθέσεις το αφήγημα και οι νοηματικοί άξονες της «πυρηνικής» έκθεσης διατηρούνται και παράλληλα

δίνεται έμφαση στην ανάδειξη του ιδιαίτερου δεσμού κάθε τόπου με τον Ιωάννη Καποδίστρια. Επιπρόσθετα, για τον ίδιο λόγο το υπάρχον υλικό, που παρουσιάζεται κυρίως σε ψηφιακές αναπαραγωγές, εμπλουτίζεται με πρωτότυπα τεκμήρια που προέρχονται από φορείς και μέλη της τοπικής κυρίως κοινωνίας.

Στην περίπτωση μάλιστα του Ναυπλίου, η πορεία της έκθεσης συνεχίστηκε καθώς συμπεριλήφθηκε στις δράσεις του Europe Direct Δήμου Ναυπλιέων με στόχο την παρουσίαση της ευρωπαϊκής συμβολής του Ιωάννη Καποδίστρια. Με τη συνδρομή του φορέα η έκθεση επαναπαρουσιάστηκε σε χώρο του 4ου Δημοτικού Σχολείου Ναυπλίου και θα αποτελέσει τη βάση για εκπαιδευτικά προγράμματα και αλληλοδιδασκτικές δράσεις, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της τοπικής ιστορίας.

Με τις δράσεις αυτές δημιουργήθηκαν νέα δίκτυα συνεργασιών, μεταφέρθηκε τεχνογνωσία, ανταλλάχθηκαν απόψεις και ιδέες, αντιμετωπίστηκαν προκλήσεις. Παράλληλα, η ακτίνα δράσης της έκθεσης διευρύνθηκε σημαντικά και η διαδρομή της επιμηκύνθηκε αισθητά επιβεβαιώνοντας έμπρακτα το σύνολο των επιλογών της εκθεσιακής πολιτικής της Βιβλιοθήκης της Βουλής.

Λεπτομέρεια από την έκθεση «Ιωάννης Καποδίστριας: Η πορεία του στον χρόνο».

Στιγμιότυπο από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ερευνάμε και συζητάμε για τον Ιωάννη Καποδίστρια».

Pizzamano fecit

Ένας επτανήσιος καλλιτέχνης στην αυγή μιας νέας εποχής

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΟΥΛΗ

Ένας σπουδαίος, όσο και άγνωστος, επτανήσιος αρχιτέκτονας και ζωγράφος των αρχών του 19ου αιώνα παρουσιάστηκε για πρώτη φορά σε έκθεση του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Ο Γεράσιμος Πιτζαμάνος (Αργοστόλι 1787 - Κέρκυρα 1825) έζησε μια μυθιστορηματική ζωή στην αυγή μιας νέας εποχής, εργαζόμενος για την πρόοδο και ελευθερία των Επτανήσων και του Ελληνισμού. Η μαρτυρία του, μέσω της τέχνης και των γραπτών του, είναι πολύτιμη, διότι μας δια φωτίζει για πολλές πτυχές της πολυτάραχης, ρευστής εποχής οπότε αναπτύσσονται ιδεολογικά ρεύματα και πολιτικές επιδιώξεις που θα αποκρυσταλλωθούν στο αίτημα για Απελευθέρωση.

Ο πρόωρος θάνατός του, σε ηλικία μόλις 38 ετών, το σκορπισμένο σε όλη την Ευρώπη έργο του, ακόμα και ο σεισμός του 1953 που ισοπέδωσε το Αργοστόλι, δεν επέτρεψαν να αναδειχθεί η μεγάλη σημασία της τέχνης και της ιστορικής μαρτυρίας του Πιτζαμάνου.

Υπήρξε ο πρώτος καθηγητής αρχιτεκτονικής στον ελληνικό χώρο, δημοσίευσε το πρώτο βιβλίο αρχιτεκτονικής, εισήγαγε την κοσμική χαρακτηριστική στα Επτάνησα, δημιούργησε τα ιονικά σύμβολα και αγαπήθηκε ως προσωπογράφος. Αντάξιος σχεδιαστής αλλά και συνεργάτης των καλύτερων Ευρωπαίων περιηγητών, όπως οι Stackelberg και Dupré, και με μάτι σπάνιας ευαισθησίας, μας άφησε απεικονίσεις ανθρώπων, φορεσιών, τοπίων και μνημείων από τα Επτάνησα, την οθωμανική Ελλάδα και την Κωνσταντινούπολη. Αντίθετα από τους περισσότερους ξένους ταξιδιώτες, δεν αντιμετωπίζει τους ανθρώπους που σχεδιάζει ως μοντέλα για να αναδείξει τη γραφικότητα της Ανατολής, αλλά ως πρόσωπα με προσωπικές και κοινωνικές ανησυχίες. Γνωρίζεται μαζί τους και μας μεταφέρει τις σκέψεις του, σημειωμένες πάνω στα ίδια τα έργα. Διαρκώς αναζητά να πιάσει τον εθνικό παλμό, τον δυναμισμό και τη δέσμευση στην ιδέα της Ελευθερίας.

Υπήρξε ο πρώτος Έλληνας που μελέτησε, με την υποστήριξη ισχυρών ναπολεόντειων κύκλων, ζωγραφική και αρχιτεκτονική στις σπουδαιότερες σχολές της Ευρώπης (Γαλλική Ακαδημία στη Ρώμη και Πολυτεχνική Σχολή Παρισιού). Προστατευόμενος του γλύπτη Antonio Canova, γίνεται μέλος της μεγάλης Ακαδημίας του Αγίου Λουκά και επιδιώκει να εκφράσει τον νεοκλασικισμό και τον αρχόμενο ρομαντισμό πίσω στην πατρίδα. Στην Κέρκυρα, επί βρετανικής προστασίας, θα εργαστεί για

Μεγεθυμένη άποψη του Μπεμπέκ (Κωνσταντινούπολη). Στην προθήκη αρμένικο αντερί από τη συλλογή Π.Λ.Ι. συνομιλεί με το αντίστοιχο έργο του Πιτζαμάνου.

Γ. Πιτζαμάνος. Τάταρος που πίνει κρασί και χωρικός από την Αθήνα με φόντο τον Πύργο του Γαλατά, Κωνσταντινούπολη.

όλα τα μεγάλα ζητούμενα των φιλελεύθερων Επτανησίων. Μνημένος στη Φιλική Εταιρεία, έζησε από κοντά το ξέσπασμα της Επανάστασης στην Κωνσταντινούπολη. Μετά την επεισοδιακή διαφυγή του, τέθηκε στην υπηρεσία του Τσάρου της Ρωσίας, συστημένος από τον Ιωάννη Καποδίστρια, κι εργάστηκε στην Οδησό του κυβερνήτη Βεσσαραβίας, Κόμη Βοροντσόφ.

Η Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος/Εθνικό Ιστορικό Μουσείο έχει διασώσει από το 1896 ένα πλούσιο και αντιπροσωπευτικό μέρος του έργου του, το οποίο δημοσίευσε μαζί με τη βιογραφία του σε δίτομη μνημειακή έκδοση το 2013.

Στην έκθεση στην Παλαιά Βουλή (Μάρτιος-Αύγουστος 2019) παρουσιάστηκε το σύνολο σχεδόν του γνωστού έργου του Πιτζαμάνου από τις συλλογές του Μουσείου, σε επιμέλεια της Αναστασίας Ρ. Κούλη, με συνεπιμελητή τον Φίλιππο Μαζαράκη-Αινιάνα. Μαζί, εκτέθηκαν έργα από την Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου και από ιδιωτικές συλλογές, καθώς και σπάνια παρουσιαζόμενο αρχαιακό υλικό. Πολύτιμη ήταν η συνεργασία του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος. Πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό, ανασύσταση της βιβλιοθήκης του, μεγεθύνσεις έργων και σκηνογραφικές επεμβάσεις εποχής συνόδευσαν την έκθεση.

Η έκθεση είχε ήδη «ταξιδέψει» σε πιο περιορισμένη εκδοχή στη Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας (Οκτώβριος - Νοέμβριος 2018), ενώ ενδιάμεσως παρουσιάστηκε με μορφή αντιγράφων στο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκάδας, Αίθουσα Τέχνης Θ. Στάμος (Μάιος 2019), ως μέρος του επετειακού προγράμματος του Μουσείου για το 2021.

Το '21 Αλλιώς: Η Ελληνική Επανάσταση με φιγούρες και διοράματα PLAYMOBIL

ΝΑΤΑΣΣΑ ΚΑΣΤΡΙΤΗ
ΡΕΓΓΙΝΑ ΚΑΤΣΙΜΠΑΡΔΗ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΠΑΝΑΡΙΤΗ

Το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, σε συνεργασία με ομάδα συλλεκτών PLAYMOBIL και με τη στήριξη της PLAYMOBIL Hellas, παρουσιάζει την έκθεση «Το '21 Αλλιώς: Η Ελληνική Επανάσταση με φιγούρες και διοράματα PLAYMOBIL».

Η έκθεση αποτελεί μέρος της σειράς εκδηλώσεων «1821: Απηχήσεις στο σήμερα», οι οποίες εντάσσονται στις δράσεις που οργανώνει το Μουσείο για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Στόχος είναι μια πρωτότυπη, εντυπωσιακή και ιστορικά τεκμηριωμένη προσέγγιση της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου, που θα απευθύνεται πρωτίστως στις νεαρές ηλικίες, ώστε το Μουσείο να αποτελέσει πόλο έλξης για τις οικογένειες. Η επιλογή ενός δημοφιλούς παιχνιδιού ως μέσου αφήγησης επιτρέπει την προβολή των ιστορικών γεγονότων με τρόπο εύληπτο και διασκεδαστικό και κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Τα διοράματα

συνοδεύονται από συνοπτικά και απλά κείμενα που τεκμηριώνουν τις συνθέσεις με ιστορικές αναφορές στα γεγονότα, ώστε οι επισκέπτες να αποκτούν μια σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα της περιόδου της Ελληνικής Επανάστασης.

Παρουσιάζονται 27 μικρά και μεγάλα διοράματα (τρισιδιάστατες απεικονίσεις σκηνών) κατασκευασμένα από φιγούρες και εξαρτήματα PLAYMOBIL, τα οποία απεικονίζουν γεγονότα της Επανάστασης αλλά και σκηνές από την καθημερινή ζωή στην Ελλάδα των αρχών του 19ου αιώνα. Στην είσοδο της έκθεσης γίνεται αναφορά στην αρχαιολατρία του 18ου και 19ου αιώνα που οδήγησε στην Ελλάδα ξένους περιηγητές, οι οποίοι, επιστρέφοντας στις πατρίδες τους, μετέφεραν τις εντυπώσεις τους και την εικόνα της σύγχρονης κατάστασης στη χώρα. Τους επισκέπτες υποδέχεται μια εντυπωσιακή απόδοση του ναού του Παρθενώνα εις ανάμνηση της ιδανικής Ελλάδας που αναζητούσαν οι ταξιδιώτες αυτοί, αλλά και ένα διάγραμμα αναφορά στην παράνομη και ανεξέλεγκτη αρπαγή αρχαιοελληνικών γλυπτών και μαρμάρων. Στη συνέχεια και μετά από μια αναφορά στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας, ο επισκέπτης διατρέχει μέσα από γεγονότα σταθμούς, που απεικονίζονται σε διοράματα, τη δεκαετία της Επανάστασης, από την οργάνωσή της έως τα πρώτα χρόνια ζωής του νέου ελληνικού κράτους.

Οι πρόσφυγες της Πάργας, ο όρκος των Φιλικών, ο Αλέξανδρος Υψηλάντης που διαβαίνει τον Προύθο ποταμό κηρύσσοντας την Επανάσταση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, η μάχη του Ιερού Λόχου στο Δραγατσάνι, η πολιορκία της Τριπολιτσάς, η έξοδος του Μεσολογγίου, το στρατόπεδο του Γεωργίου Καραϊσκάκη στο Φάληρο και η δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια είναι μερικά από τα διοράματα της έκθεσης. Επιπλέον, περισσότεροι από 80 πρωταγωνιστές της Επανάστασης, Έλληνες, φιλέλληνες και Οθωμανοί, άνδρες και γυναίκες που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των γεγονότων, αποδίδονται σε φιγούρες PLAYMOBIL και παρουσιάζονται συνοδευόμενοι από σύντομο βιογραφικό τους.

Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να περιηγηθούν στην έκθεση με οδηγό το ειδικό έντυπο δραστηριοτήτων που παραλαμβάνουν στην είσοδο. Επίσης, με την είσοδό τους, παραλαμβάνουν μια κάρτα-εισιτήριο, στην οποία απεικονίζεται ένα από τα είκοσι ιστορικά πρόσωπα που επιλέχθηκαν ως κορυφαίοι πρωταγωνιστές των γεγονότων. Ο επισκέπτης καλείται να εντοπίσει τον ήρωά του μέσα στην έκθεση, και στο τέλος να ανακαλύψει που βρισκόταν αυτός όταν δημιουργήθηκε το ελληνικό κράτος. Επίσης, σε ειδικά διαμορφωμένο διαδραστικό χώρο δίνεται η δυνατότητα σε μικρούς και μεγάλους να μάθουν άγνωστες πλευρές του Αγώνα, να κατευθύνουν μια πυρπόληση τουρκικού δικρότου και να παίξουν ψυχαγωγικά επιτραπέζια παιχνίδια. Επιπλέον, με στόχο τον εμπλουτισμό

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης διαβαίνει τον Προύθο. Διόραμα της Βασιλικής Φατή. (Φωτ. Θ. Κιμπάρη)

Το στρατόπεδο του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Λεπτομέρεια από το διόραμα του Άγγελου Γιακουμάτου. (Φωτ. Α. Παπανικολάτος)

της εμπειρίας των επισκεπτών της έκθεσης, τοποθετήθηκαν σε διάφορα σημεία της QR codes. Οι επισκέπτες, χρησιμοποιώντας το smartphone κινητό τους και μέσω μιας απλής σάρωσης, μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πρόσθετες πολυμεσικές πληροφορίες για τα εκθέματα.

Τον σχεδιασμό και τη γενική εποπτεία έχουν οι επιμελήτριες του Μουσείου Νατάσα Καστρίτη (ιστορικός τέχνης), Παναγιώτα Παναρίτη (αρχαιολόγος) και Ρεγγίνα Κατσιμάρδου (ιστορικός). Για την άρτια σύνθεση και παρουσίαση των ειδικών τρισδιάστατων κατασκευών εργάστηκε μια πενταμελής ομάδα Ελλήνων συλλεκτών. Για την κατασκευή διοραμάτων είναι υπεύθυνοι οι κ. Γιώργος Αγγελίδης, Ντένης Βαγγόπουλος, Άγγελος Γιακουμάτος και η κ. Βασιλική Φατή, ενώ την κατασκευή φιγούρων ιστορικών προσώπων ανέλαβε ο κ. Στέλιος Μυλωνάς.

Τα διοράματα, όπως και οι περισσότερες από τις φιγούρες των ιστορικών προσώπων, κατασκευάστηκαν ειδικά για την έκθεση

και παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο κοινό. Η επιλογή των θεμάτων έγινε από τις επιμελήτριες σε συνεργασία με την κατασκευαστική ομάδα με αναφορές σε πρωτότυπα έργα τέχνης του 19ου αιώνα και με βάση τις δυνατότητες ανάπτυξης των θεμάτων αυτών σε διοράματα PLAYMOBIL. Το ίδιο έγινε και για τις ιστορικές προσωπικότητες, οι απεικονίσεις των οποίων βασίστηκαν στη συλλογή προσωπογραφιών και χαρακτηριστικών του ΕΙΜ. Οι ειδικές κατασκευές φιγούρες και τα διοράματα της έκθεσης αποτελούν προϊόντα καλλιτεχνικής δημιουργίας και όχι πρωτότυπες σειρές παραγωγής της εταιρείας PLAYMOBIL. Δεν διατίθενται προς πώληση, ούτε στον χώρο του Μουσείου ούτε στα καταστήματα.

Πικάσο και Αρχαιότητα Γραμμή και Πηλός

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΠΑΡΓΚΚ

«Αν κάποιος σημείωνε πάνω σε ένα χαρτί όλες τις διαδρομές που διήνυσα και τις ένωνε μεταξύ τους με μια γραμμή, θα σχεδίαζε ενδεχομένως έναν Μινώταυρο», έλεγε ο Πάμπλο Πικάσο.

Σε έναν «θεικό» διάλογο, όπως ονομάζεται η σειρά εκδηλώσεων στο πλαίσιο των οποίων παρουσιάστηκε η έκθεση «Πικάσο και Αρχαιότητα, Γραμμή και Πηλός», 68 σπάνια κεραμικά και σχέδια του διάσημου Ισπανού καλλιτέχνη συνδιαλέχθηκαν με 67 ελληνικές αρχαιότητες σε μια αναμφισβήτητη από τις πιο επιτυχημένες εκθέσεις της χρονιάς, μιας και την επισκέφθηκαν πάνω από 20.000 επισκέπτες απ' όλον τον κόσμο. Η έκθεση εντάχθηκε, όπως αναφέραμε, σε μια σειρά εκθέσεων που σκοπό είχαν να αναδείξουν ότι η αρχαία ελληνική τέχνη αποτέλεσε πηγή έμπνευσης μοντέρνων και σύγχρονων δημιουργών, όπως οι Louise Bourgeois, Jannis Kounellis, Ai Weiwei, Cy Twombly και George Condo, οι οποίοι έχουν παρουσιαστεί τα προηγούμενα χρόνια.

Η πρωτότυπη αυτή έκθεση που διοργάνωσε το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης σε επιμέλεια του διευθυντή του Μουσείου, καθηγητή Ν. Χρ. Σταμπολίδη, και του ιστορικού τέχνης Olivier Berggruen, επέτρεψε στο φιλότεχνο κοινό να θαυμάσει σπάνια έργα του Πικάσο και να παρατηρήσει τη σοκαριστική, μερικές φορές, ομοιότητα των έργων ενός από τους μεγαλύτερους εικαστικούς του 20ού αιώνα με αυτά που δημιουργήθηκαν αιώνες πριν, εμπνευσμένα από τα ίδια θέματα, όπως Μινώταυροι, Κένταυροι, κουκουβάγιες, περιστέρια, Φαύνοι και Πάνες, γυναικεία σώματα που χορεύουν.

Η έκθεση «Πικάσο και Αρχαιότητα» παρουσιάστηκε θεματικά και όχι χρονολογικά, και αποκάλυψε σταδιακά αυτόν τον συνε-

©<https://cycladic.gr>

χή και έντονο διάλογο των έργων του Πικάσο με την τέχνη της Αρχαίας Ελλάδος, μαρτυρώντας με εντυπωσιακό τρόπο το εύρος της επιρροής αυτού του αρχαίου πολιτισμού στη μοντέρνα τέχνη. Αν και τα περισσότερα έργα του Picasso είναι ευρέως γνωστά, γεγονός που κάνει αρκετά δύσκολο να επιμεληθεί κανείς έκθεση του καλλιτέχνη χωρίς να πέσει σε κλισέ, η έκθεση αυτή μας επέτρεψε να δούμε όχι μόνο πολλές άγνωστες πτυχές του έργου και σπάνια δημιουργήματα, αλλά και μερικά πιο γνωστά, κάτω από ένα νέο πρίσμα.

Η εισαγωγή στην έκθεση γινόταν ουσιαστικά έξω από τον εκθεσιακό χώρο, στην είσοδο, όπου μας υποδεχόταν μια τεράστια φωτογραφία του Πικάσο στο εργαστήριό του (χωρίς πουκάμισο, με μια μεγάλη ψάθινη μάσκα ταύρου στο κεφάλι) τοποθετημένη δίπλα σ' έναν μαρμάρινο κορμό αγάλματος του Μινώταυρου από τις συλλογές του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Το «σώμα» της έκθεσης χωριζόταν σε θεματικές ενότητες: «Η Γραμμή της ομορφιάς - Οι τρεις Χάριτες», «Η Γραμμή και το Φως στον Χώρο», Λυσιστράτη, Αρκαδία, Κένταυρος, Ταύρος και φυσικά Μινώταυρος, πλάσματα του φανταστικού του κόσμου που τον συνδέουν έντονα με την ελληνική μυθολογία και την αρχαιότητα, αλλά και με τον Διόνυσο, η θεότητα με την οποία θα μπορούσε, περισσότερο απ' όλες τις άλλες, να

ταυτιστεί. Ο θεματικός αυτός κύκλος έκλεινε με το ίδιο θέμα με το οποίο άνοιξε, με τον ερυθρόμορφο καλυκωτό κρατήρα της ύστερης κλασικής περιόδου, όπου ο Μινώταυρος εμφανίζεται ηττημένος από τον Θησέα.

Η παράδοση συναντά τη μόδα

Περιοδική έκθεση στο Μουσείο Μετάξης στο Σουφλί

ΜΑΡΙΑ Γ. BENIZELEA

Τριάντα και πλέον σύγχρονες δημιουργίες «ταξίδεψαν» το φθινόπωρο από τη μακρινή Κίνα στο ακριτικό Σουφλί και το Μουσείο Μετάξης, στο πλαίσιο της περιοδικής έκθεσης «Η παράδοση συναντά τη μόδα». Η έκθεση, απόρροια συνεργασίας του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) με το Εθνικό Μουσείο Μετάξης της Κίνας, είχε στόχο να αναδείξει το διαχρονικό μεγαλείο του μεταξιού και να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ του κινεζικού και του ελληνικού πολιτισμού.

Με ιστορία πέντε χιλιάδων ετών, το μετάξι καταλαμβάνει περίοπτη θέση στην ιστορία του κινεζικού αλλά και του παγκόσμι-

Άποψη της ενότητας «Υφανση». © ΠΙΟΠ, Ε. Καρώνης

ου πολιτισμικού γίνεσθαι. Τα σύγχρονα μεταξωτά ρούχα και αξεσουάρ από τις συλλογές του Εθνικού Μουσείου Μετάξης της Κίνας, που παρουσιάστηκαν στο Μουσείο Μετάξης στο Σουφλί, ανέδειξαν τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται μέχρι και σήμερα στην Κίνα για την επεξεργασία του μεταξιού.

Η έκθεση αναπτύχθηκε σε τέσσερις ενότητες: κέντημα, μεταξοτυπία, ύφανση, βαφή. Η πρώτη ενότητα, αφιερωμένη στην παραδοσιακή χειροτεχνία του κεντήματος, παρουσίασε τεχνικές από διάφορες περιοχές της Κίνας. Χαρακτηριστικό έκθεμα ήταν το εντυπωσιακό κόκκινο νυφικό με κεντήματα από χάντρες. Το κόκκινο, αγαπημένο χρώμα των Κινέζων, τους συνοδεύει σε στιγμές χαράς, συμβολίζοντας την καλοτυχία και την ευημερία. Στη δεύτερη ενότητα, κυριάρχησε η «Μεθυσμένη αυτοκράτειρα», μεταξοτυπία που απεικονίζει μια αγαπημένη φιγούρα της κινεζικής όπερας. Ακόμα, μαντήλια με έντονα χρώματα και διαφορετικά σχέδια, προϊόντα της φαντασίας των δημιουργών τους αλλά και των νέων τεχνολογιών, εντυπωσίασαν τους επισκέπτες. Στην τρίτη ενότητα, η αρχαία τέχνη της μεταξουργίας συνδυάστηκε με σύγχρονες σχεδιαστικές αντιλήψεις, στο πλαίσιο της προσπάθειας η τέχνη αυτή να εξελιχθεί και να εξακολουθήσει να μεταδίδεται από γενιά σε γενιά. Τέλος, παρουσιάστηκε ο τρόπος βαφής των υφασμάτων, με ιδιαίτερες τεχνικές που δημιουργούν μοναδικές αποχρώσεις και αναδεικνύουν τη ζωντάνια του κινεζικού μεταξιού.

Θεματικές ξεναγήσεις, δημιουργικά εργαστήρια βασισμένα στο μετάξι, καθώς και η παιδική παράσταση με τίτλο «Γιέ-χσιέν. Η Σταχτοπούτα από την Κίνα», πλαίσισαν την έκθεση που παρέμεινε στο μουσείο από τις 21 Σεπτεμβρίου έως τις 20 Οκτωβρίου. Παράλληλα, το ΠΙΟΠ, σε συνεργασία με το Σουηδικό Ινστιτούτο, το Πανεπιστήμιο του Lund και το Κέντρο Έρευνας και Συντήρησης Αρχαιολογικού Υφάσματος ARTEX, οργάνωσε (19-22 Σεπτεμβρίου), σε Αθήνα και Σουφλί, το διεθνές συ-

Τσάντες και μαντήλια, από την ενότητα «Βαφή». © ΠΙΟΠ, Ε. Καρώνης

νέδριο «Silk in Ancient Greece and its Resonance». Ερευνητές από όλον τον κόσμο είχαν έτσι την ευκαιρία να επισκεφθούν το Σουφλί, όπου ξεναγήθηκαν στο Μουσείο Μετάξης του ΠΙΟΠ και παρακολούθησαν, με αφορμή την περιοδική έκθεση, εργαστήρια παραδοσιακής αναπνήσης, βαφής και υφαντικής.

Η έκθεση «Η παράδοση συναντά τη μόδα», υπό την αιγίδα του Τμήματος Πολιτισμού και Τουρισμού της Επαρχίας Τσετσιάνγκ της Κίνας και της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα, εντάσσεται στο Σύμφωνο Συνεργασίας που υπέγραψαν το ΠΙΟΠ και το Εθνικό Μουσείο Μετάξης της Κίνας τον Οκτώβριο του 2017. Σε αυτό το πλαίσιο, το 2020 το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς θα δανείσει αντικείμενα των συλλογών του προκειμένου να εκτεθούν στο Εθνικό Μουσείο Μετάξης της Κίνας.

Απηχήσεις της αρχαιότητας στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου

ΙΑΝΘΗ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ανάδειξη των δεσμών που συνδέουν τον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο με την αρχαιότητα βρισκόταν στον πυρήνα της έκθεσης που οργανώθηκε από τον Δήμο Ηρακλείου στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου, από 9 Σεπτεμβρίου - 6 Οκτωβρίου 2019.

Αξιοποιώντας μέσα σύγχρονης τεχνολογίας, στην έκθεση παρουσιάστηκαν αναπαραγωγές έργων του Θεοτοκόπουλου και, δίπλα σε αυτά, απεικονίσες αρχαίων γλυπτών, αναγλύφων, νομισμάτων, κ.λπ. που συνδέονται μαζί τους και αποκαλύπτουν πόσο ευέλικτες και ανθεκτικές στον χρόνο είναι οι αρχαίες φόρμες. Στην περίπτωση πάλι που η επιρροή που δέχθηκε ο

Άποψη της έκθεσης.

Δομήνικος ήταν έμμεση, δηλαδή προσέλαβε αρχαίες επινοήσεις ενσωματωμένες σε έργα ομοτέχνων του, εμφανίζονταν απεικονίσεις τους δίπλα στα συνδεδεμένα με αυτές έργα του Θεοτοκόπουλου. Οι πίνακες και το συμπληρωματικό υλικό αναδεικνύονταν, εξάλλου, με ενάργεια μέσα από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό των Fiore Architects, οι οποίοι διαμόρφωσαν για την υποδοχή τους ένα γεωμετρικά διευθετημένο χώρο με κόγχες.

Στον χώρο της έκθεσης παρουσιάστηκαν επίσης εφαρμογές που αναπτύχθηκαν από την «Ομάδα Απεικόνισης Πληροφορίας και Εικονικής Πραγματικότητας» του Πανεπιστημίου της Πάτρας. Έτσι, ο επισκέπτης της έκθεσης μπορούσε, με μάσκα εικονικής πραγματικότητας, να προσλάβει σε τρισδιάστατη μορφή και από όλες τις όψεις μοντέλο του αρχαίου συμπλέγματος του Λαοκόοντα, στο οποίο γίνονται συχνές αναφορές στο έργο του Θεοτοκόπουλου. Επιπλέον, το «Εργαστήριο Διαδραστικών Τεχνολογιών» του ίδιου Πανεπιστημίου σχεδίασε ψηφιακή εφαρμογή παιγνιώδους λειτουργίας για κινητά τηλέφωνα, που επιτρέπει τη διάδραση των επισκεπτών με τα εκθέματα. Με τους τρόπους αυτούς οι θεατές αποκτούν ενεργητικό ρόλο προσλαμβάνοντας άμεσα και ζωντανά τα μηνύματα της έκθεσης.

Λαμβάνοντας, κατά το δυνατόν, υπόψη σύγχρονες τάσεις, επιχρημάθηκε επίσης η έκθεση «Απηχήσεις της αρχαιότητας στο

έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου» να είναι μια πολυαισθητηριακή εμπειρία. Έτσι, σε συνεργασία με την Κορίνα Βουγιούκα και τον συνθέτη Τάσο Ρωσόπουλο, δημιουργήθηκαν «ηχοτοπία» που μεταφράζουν σε μουσική γλώσσα συλλήψεις του καλλιτέχνη και συνοδεύουν ορισμένα από τα εκτιθέμενα έργα. Η επιλογή αυτή συνάδει με τη στόχευση της έκθεσης να είναι ανοιχτή στο μεγαλύτερο δυνατόν εύρος κοινού και να μην αποκλειστεί καμιά ομάδα, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, για την πρόσβαση των οποίων σε όλα τα σημεία του χώρου, ακόμα και τα υπερυψωμένα, είχε ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα. Στο πλαίσιο αυτό τα πληροφοριακά κείμενα της έκθεσης μεταφράστηκαν σε κώδικα Braille, ενώ είχε γίνει πειραματική προσπάθεια απόδοσης του πίνακα «Ιππότης με το χέρι στο στήθος» σε ξυλόγλυπτο που επιτρέπει την ψηλάφηση του.

Οι οργανωτές δεν παραγνώρισαν, εξάλλου, τη μοναχική πορεία του Θεοτοκόπουλου που έζησε με αίσθηση προσωρινότητας και σαν ξένος, σε περιβάλλοντα που δεν ήταν πάντα φιλικά. Η έκθεση στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου είχε την πρόθεση να είναι μια ακόμα αφορμή για την προαγωγή διαπολιτιστικού διαλόγου. Έτσι, παιδιά προσφύγων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Estia ξεναγήθηκαν στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου και με τη σειρά τους προσκάλεσαν συντελεστές της έκθεσης

Αποψη της έκθεσης.

Αποψη της έκθεσης.

να επισκεφθούν δική τους έκθεση φωτογραφίας στη Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Η έκθεση «Απηχήσεις της αρχαιότητας στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου» στο Ηράκλειο, που είναι όχι μόνο γενέτειρα του ζωγράφου αλλά και του αρχαιότερου ευρωπαϊκού πολιτισμού, προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Δήμου προσείλκυσε χιλιάδες επισκέπτες, Έλληνες και ξένους.

Ωρολόγιο Ανδρονίκου Κυρρήστου Δημιουργώντας μια ψηφιακή πολυαισθητηριακή εγκατάσταση στο εσωτερικό ενός αρχαίου μνημείου

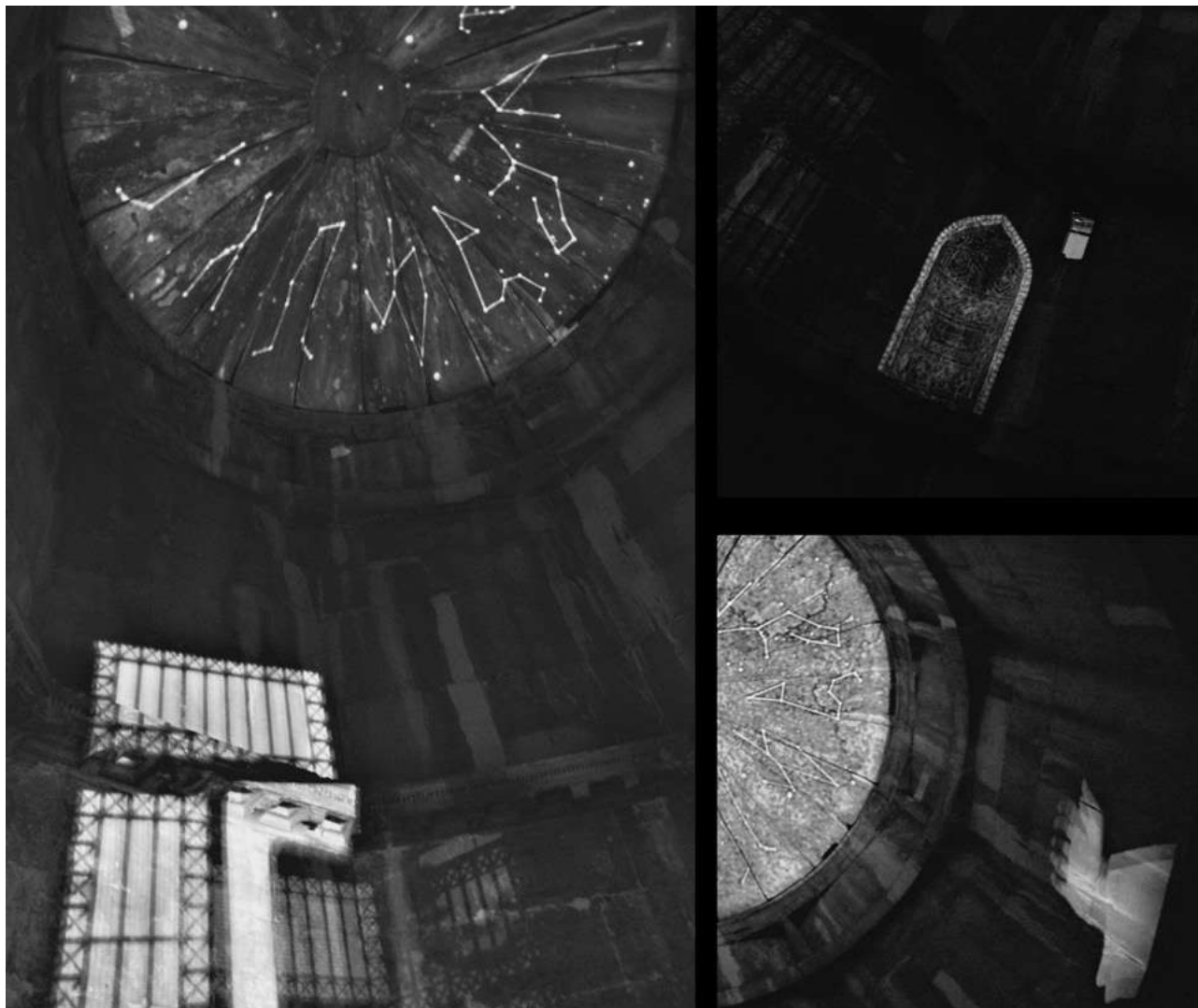
ΚΑΛΗ ΤΖΩΡΤΖΗ

Τον Ιούλιο του 2019 οργανώθηκε στο Πανεπιστήμιο του Newcastle το Διεθνές Συνέδριο «Contemporary Art in the Heritage Experience» στο πλαίσιο του ερευνητικού προ-

γράμματος «Mapping Contemporary Art in the Heritage Experience» (MCAHE). Στόχος του ήταν να διερευνηθεί ο ευρύτερος χαρακτήρας της σύγχρονης τέχνης στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς και η επίδραση αυτής της πρακτικής τόσο στο κοινό όσο και στους ίδιους τους δημιουργούς. Ανάμεσα στα έργα που επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν υπήρξε η ψηφιακή πολυαισθητηριακή εγκατάσταση στο εσωτερικό του Ωρολογίου του Ανδρονίκου Κυρρήστου (γνωστού ως Πύργος των Ανέμων) στον αρχαιολογικό χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς Αθηνών, η οποία είναι αποτέλεσμα ερευνητικής συνεργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών (Κωνσταντίνος Θάνος, σκηνοθέτης και απόφοιτος του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών, και η γράφουσα, Καλή Τζώρτζη, επ. καθηγήτρια Μουσειολογίας) με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών (αρχαιολόγος Νίκος Τσονιώτης).

Στόχος αυτής της ψηφιακής εγκατάστασης πειραματικού και πρωτοποριακού χαρακτήρα, πρώτης αυτού του είδους σε αρχαιολογικό χώρο στην Ελλάδα, είναι να προσφέρει μια έντονα αισθητηριακή, εμπυθιστική και βιωματική ανάγνωση του μνημείου, συνδυάζοντας ερμηνεία και καλλιτεχνική δημιουργία και προτείνοντας αυτό που οι John Falk και Lynn Dierking αποκαλούν μια «παιδευτικά απολαυστική εμπειρία» (educationally enjoyable experience). Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της προβολής (projection mapping) στο εσωτερικό του μνημείου, προσθέτοντας ένα άυλο ψηφιακό επίπεδο στις υλικές επιφάνειές του και συνδυάζοντας οπτικές εικόνες με ήχους, μουσική και αφήγηση, σε ένα σύνθετο ηχοτοπίο. Αφετηρία για τον σχεδιασμό του πολυμεσικού περιεχομένου υπήρξε η επιδίωξη του συνδυασμού επιστημονικής ακρίβειας και δημιουργικής φαντασίας, της σύζευξης επιστήμης και τέχνης. Αν και η εγκατάσταση βοηθά τον επισκέπτη να «δει» τις στρώσεις της ιστορίας του μνημείου, παράλληλα συνιστά ένα ανοιχτό μήνυμα, «εντάσσοντας» το μνημείο στην καθημερινή ζωή των πολιτών και τον επισκέπτη-θεατή στη ροή της ιστορίας.

Η αφήγηση, οκτάλεπτης διάρκειας, ξεκινά από την ύστερη ελληνιστική εποχή, την περίοδο οικοδόμησης του κτηρίου από τον αρχιτέκτονα και αστρονόμο Ανδρόνικο από την Κύρρο της Μακεδονίας, και στη συνέχεια εστιάζει στα κύρια σημεία της ιστορίας του, τη λειτουργία του ως εκκλησίας κατά τη βυζαντινή εποχή και τη μετατροπή του τον 18ο αιώνα σε τεκέ, τόπο προσευχής των Δερβίσηδων. Λόγος και εικόνα επιδιώκουν να προσελκύσουν την προσοχή στο ίδιο το μνημείο και τα χαρακτηριστικά του και να κατευθύνουν το βλέμμα του επισκέπτη στα ίχνη από τις διαφορετικές

φάσεις του –όπως την οροφή που καλυπτόταν με αιγυπτιακό μπλε χρώμα αναπαριστώντας τον έναστρο ουρανό, τις οπές στην επιφάνεια του δαπέδου για την τοποθέτηση του υδραυλικού μηχανισμού που έθετε σε κίνηση «ωρολόγιο» ή «πλανητάριο», τα σπαράγματα υστεροβυζαντινής τοιχογραφίας που αποκαλύφθηκαν κατά τις πρόσφατες εργασίες συντήρησης (2016) από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, ή ακόμα την κόγχη «μιχράμπ» στη νοτιανατολική πλευρά. Την οπτική εμπειρία εντείνουν οι ήχοι –όπως του ανέμου, του νερού, του υδραυλικού μηχανισμού– και η μουσική, δημιουργώντας για τον επισκέπτη ένα χωρικό και ηχητικό περιβάλλον εμπύθισης. Σε αυτό συμβάλλει και ο τρόπος που ο σχεδιασμός των κινούμενων εικόνων εκμεταλλεύεται τη χωρική μορφολογία του κτηρίου: καθώς προβάλλονται περιμετρικά, εντείνουν την αίσθηση για τον θεατή ότι περιβάλλεται από τον κυκλικό χώρο του κτηρίου και τον άυλο χώρο του ηχοτοπίου.

Από μεθοδολογική άποψη, ενδιαφέρον παρουσιάζει η υλοποίηση της εγκατάστασης σε δύο στάδια, με την εμπειρία του πρώτου να καθοδηγεί τον σχεδιασμό του δεύτερου. Η πρώτη εκδοχή του έργου, με θέμα τον αστρονομικό χαρακτήρα του Ωρολογίου του Κυρρήστου, παρουσιάστηκε στο ευρύτερο κοινό τον Αύγουστο του 2018, σε εκδήλωση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αθηνών στο πλαίσιο των πολιτιστικών δράσεων «Εν νυκτί» του ΥΠΠΟΑ, ενώ ακολούθησε τον Φεβρουάριο του 2019 μια πιλοτική εγκατάσταση του ολοκληρωμένου έργου. Επόμενο στάδιο αναμένεται να αποτελέσει η συστηματικότερη ένταξή του στις δράσεις της Εφορείας. Σύντομη έρευνα σχετικά με την εμπειρία του έργου από τους επισκέπτες έδειξε, μεταξύ άλλων, την ερμηνευτική δυναμική της εγκατάστασης, την ικανότητά της να μεγιστοποιεί τον χρόνο παραμονής στο μνημείο, εμπλουτίζοντας την αντίληψη και διεγείροντας τις αισθήσεις, και τη σημασία της ως μιας χωρικής εμπειρίας, προσωπικής και παράλληλα έντονα συλλογικής.

Η μεγάλη πρόκληση 90 χρόνια Φράγμα Μαραθώνα

ΕΡΑΤΩ ΚΟΥΤΣΟΥΔΑΚΗ

Η περιοδική έκθεση «Η μεγάλη πρόκληση: 90 χρόνια Φράγμα Μαραθώνα» είναι η πρώτη έκθεση που διοργάνωσε το νεοσύστατο Ιστορικό Αρχείο της ΕΥΔΑΠ στον πολυχώρο πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος» (Νοέμβριος 2019 - Φεβρουάριος 2020) με σκοπό να γνωρίσει στο κοινό το μεγάλο αυτό τεχνικό έργο.

Σε έναν χώρο 360 τ.μ. ο επισκέπτης καλείται να περιηγηθεί στην ιστορία, μέσα από τρεις θεματικές ενότητες που τον καθοδηγούν από τα τεχνικά έργα του Μεσοπολέμου στο εν πολλοίς άγνωστο στις λεπτομέρειές του Φράγμα του Μαραθώνα, μέσα από τεκμήρια που η ΕΥΔΑΠ έχει στην κατοχή της και βλέπουν το φως της δημοσιότητας, τα περισσότερα, για πρώτη φορά: στοιχεία για το έργο και τους ανθρώπους που συνέβαλαν στη σύλληψη και την κατασκευή του, με τρόπο εικαστικό και βιωματικό ταυτόχρονα.

Η αφήγηση της ιστορίας ξεκινά από την αίθουσα του φουαγιέ στον πρώτο όροφο, όπου συνυπάρχουν μαρτυρίες για το πριν και το μετά της κατασκευής του Φράγματος. Πώς έπιναν νερό οι Αθηναίοι πριν το Φράγμα; Τί συνέβαινε στη χώρα τη δεκαετία του '20; Πώς εντάσσεται η ύδρευση και η αποχέτευση της πρωτεύουσας στις επιστημονικές και τεχνολογικές καινοτομίες της εποχής; Ερωτήματα που οι απαντήσεις τους λειτουργούν κατά κάποιον τρόπο ως εισαγωγή της έκθεσης.

Η πρώτη ενότητα της έκθεσης, με τίτλο «Μια σύνθετη κατασκευή», παρουσιάζει το ιστορικό της σύμβασης του έργου, ανάμεσα στο ελληνικό κράτος, την αμερικανική τεχνική εταιρία Ulen και την Τράπεζα Αθηνών, καθώς και τα βασικά επιμέρους υποέργα, απαραίτητα για το έργο της ύδρευσης «Αθηνών, Πειραιώς και περιχώρων».

Ο μουσειογραφικός σχεδιασμός εμπνέεται από τη διαφάνεια και την επαλληλία των ριζοχάρτων που χρησιμοποιούν οι μηχανικοί για να προσεγγίσουν, διαδοχικά, με τα σχέδιά τους το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η ιδέα αυτή υλοποιείται με την ανάρτηση στενόμακρων ημιδιάφανων λευκών υφασμάτων, με εκτυπωμένες στην όψη τους τις βασικές πληροφορίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη Σήραγγα του Μπογιατίου, το πλέον δύσκολο και καινοτόμο από τα υποέργα. Στον επιμήκη λευκό εκθεσιακό χώρο της πρώτης ενότητας δεσπόζουν καδραρισμένες ιστορικές φωτογραφίες της συλλογής που απεικονίζουν την κατασκευή των τεχνικών έργων, καθώς και σχέδια από το αρχείο της Ελληνικής Εταιρίας Υδάτων, μετέπειτα ΕΥΔΑΠ. Η ενότητα ολοκληρώνεται με μια ταινία animation, διάρκειας 8 λεπτών, που ο επισκέπτης μπορεί να παρακολου-

θήσει σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο. Η ταινία, παραγγελία της ΕΥΔΑΠ για τον εορτασμό των 90 χρόνων, παρουσιάζει χωρίς λόγια στον επισκέπτη, με εύληπτο και σύγχρονο εικαστικό τρόπο, τη διαδικασία δημιουργίας του Φράγματος και της Λίμνης.

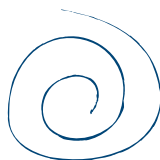
Η επόμενη ενότητα, με τίτλο «Ένα πρότυπο και πολυπληθές εργοτάξιο», δίνει τη σκυτάλη της αφήγησης από τα τεχνικά έργα στους ανθρώπους πίσω από αυτά: μηχανικούς και εργάτες. Με οδηγό φωτογραφικά στιγμιότυπα από την καθημερινότητα των δύο ομάδων και αντικείμενα από το Αρχείο της ΕΥΔΑΠ, που παραπέμπουν σε αυτή την επαγγελματική καθημερινότητα, παρουσιάζονται και μερικά ενδιαφέροντα επιμέρους θέματα, όπως οι πειραματισμοί και οι καινοτομίες, οι διαφορετικοί κώδικες των Αμερικανών και Ελλήνων μηχανικών, το πώς μεταφερόταν η γνώση από τα εργοτάξια στους μηχανικούς του τόπου, είτε ιδιώτες είτε κρατικούς υπαλλήλους, κ.ά. Τέλος, σε μια διαδραστική κατασκευή με έξι περιστρεφόμενες φιγούρες, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει έξι πολιτικούς μηχανικούς, δύο Αμερικανούς και τέσσερις Έλληνες, που ο καθένας από τη θέση του

έπαιξε σημαντικό ρόλο στη σύλληψη και την ολοκλήρωση του έργου.

Η αφήγηση τελειώνει με μια μικρή αλλά εξίσου σημαντική ενότητα, με τίτλο «Η διατήρηση στη μνήμη», η οποία αναπτύσσεται σε δύο υποενότητες. Στην πρώτη προβάλλεται η συστηματική φωτογράφιση και κινηματογράφιση του έργου από τους Αμερικανούς εργολάβους, γεγονός στο οποίο οφείλεται κυρίως το πλούσιο αρχείο που διατηρείται ως σήμερα και που η ΕΥΔΑΠ ανέλαβε να το οργανώσει και να το κάνει γνωστό στο κοινό. Εκτίθενται επετειακές φωτογραφίες, εξοπλισμός του/των φωτογράφων του έργου, κ.ά. Η δεύτερη υποενότητα παρουσιάζει τη δράση του νεοσύστατου Ιστορικού Αρχείου μέσα από τεκμήρια που χρονολογούνται πριν και μετά την κατασκευή του Φράγματος. Τέλος, σε μια μικρή αίθουσα προβολής ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει μια 15λεπτη εκδοχή των βωβών πλάνων που τραβιόντουσαν την περίοδο 1926-1931 στα διάφορα στάδια του έργου, μονταρισμένη και ηχητικά επενδεδυμένη για τους σκοπούς της έκθεσης.

Ο επισκέπτης, πριν ολοκληρώσει την επίσκεψή του, περνά μέσα από ένα σκοτεινό δωμάτιο, όπου συναντά απροσδόκητα μια εικαστική εγκατάσταση. Μια τοξωτή κατασκευή παραπέμπει στο σχήμα του Φράγματος, δημιουργεί έναν ήπιο καταρράκτη νερού, μέσα στο ημίφως, καλώντας τον επισκέπτη να συνειδητοποιήσει τη σημασία των έργων ύδρευσης: την αξία του νερού στη ζωή μας.

Εκθέσεις στο Μουσείο Ηλεκτρικών Σιδηροδρόμων

ΜΑΝΩΛΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Το Μουσείο Ηλεκτρικών Σιδηροδρόμων, που ιδρύθηκε το 1995, είναι ο μοναδικός φορέας διατήρησης και προβολής της ιστορίας των ηλεκτρικών σιδηροδρόμων στη χώρα μας.

Για τον εορτασμό των 150 χρόνων από την ίδρυση της Εταιρείας των ΣΑΠ-ΕΗΣ-ΗΣΑΠ (1869-2019) το μουσείο οργάνωσε πλήθος εκδηλώσεων και ξεναγήσεων για το κοινό. Το επισκέφθηκαν μαθητές από πολλά σχολεία της Αθήνας και του Πειραιά αλλά και από άλλες περιοχές, ακόμη και από το εξωτερικό.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασαν οι εκθέσεις δύο συνταξιούχων και ενός εργαζομένου των ΗΣΑΠ.

Ο Ηλίας Σαρατσιώτης, συνταξιούχος εργοδηγός της Ηλεκτροδότησης, παρουσίασε την «έκθεση περίτεχνων κατασκευών» με 30 μεταλλικές κατασκευές που δημιούργησε από παλιά και απαξιωμένα μεταλλικά αντικείμενα, τα οποία συνέλεξε από τις γραμμές του Ηλεκτρικού και από κάδους απορριμμάτων.

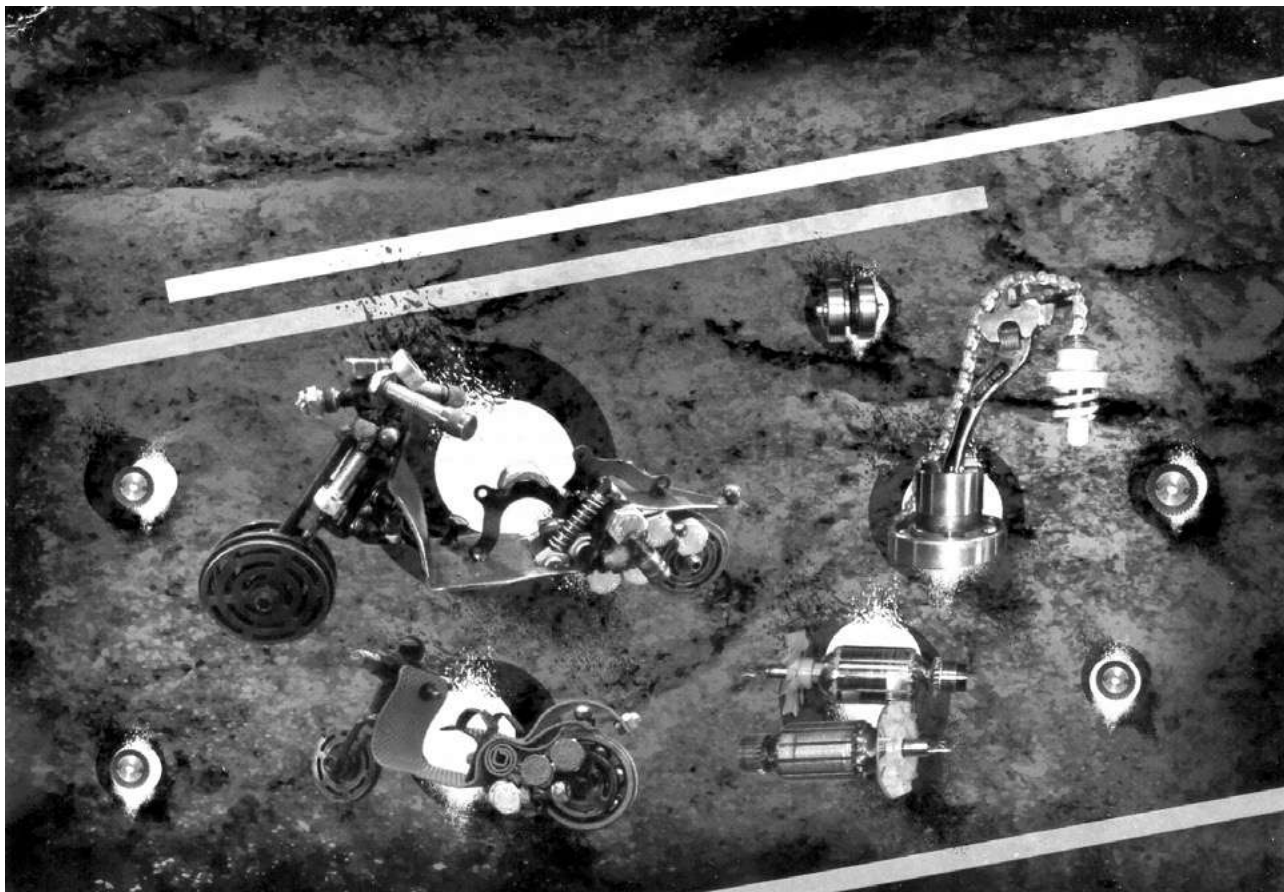
Ο Γιάννης Κωνσταντάρας, εργαζόμενος αρχιτεχνίτης του εργοστασίου των ΗΣΑΠ, δημιούργησε 60 έργα, δίκυκλα και φωτιστικά, από σπασμένα εργαλεία και εξαρτήματα οχημάτων Σιδηροδρόμου, που επίσης είχε συλλέξει από τους κάδους άχρηστων υλικών και από τους κάδους απορριμμάτων.

Ο Κώστας Τζανετόπουλος, συνταξιούχος αρχιχεδιαστής των ΗΣΑΠ, εξέθεσε 85 πίνακες ζωγραφικής και τέσσερα έργα με ξύλινες κατασκευές.

Τέλος, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας των Μουσείων, σε συνεργασία του μουσείου με τη Διοίκηση των ΣΤΑΣΥ, την Κυριακή 19 Μαΐου 2019, μεταφέρθηκαν από το αμαξοστάσιο του Φαλήρου στην 3η τροχιά του σταθμού

Αποψη έκθεσης Ηλίας Σαρατσιώτη.

Άποψη έκθεσης Γιάννη Κωνσταντάρα.

Πειραιά δύο ξύλινα βαγόνια, κατασκευής του 1920, τα οποία επισκευάστηκαν το 2007 από τεχνίτες του εργοστασίου των ΗΣΑΠ, για να μπορέσει να τα επισκεφθεί το κοινό. Παράλληλα, χάρη στο πλούσιο φωτογραφικό υλικό, που είχε εκτεθεί μέσα και έξω από τους χώρους του μουσείου, οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν την πλούσια ιστορική διαδρομή των Ηλεκτρικών Σιδηροδρόμων.

Τις εκθέσεις επισκέφθηκαν μαθητές και μαθήτριες σχολείων, ΚΑΠΗ, συνταξιούχοι, εργαζόμενοι και μεμονωμένοι επισκέπτες, εκφράζοντας τον θαυμασμό τους για τις κατασκευές, τα έργα ζωγραφικής και τους δημιουργούς, αλλά και για το μουσείο μας, που και αυτό συνταξιούχοι των ΗΣΑΠ το δημιούργησαν πριν από 25 χρόνια.

Άποψη έκθεσης Κώστα Τζανετόπουλου.

Εκπαιδευτικές Δράσεις

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές 2019

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

Η πανελλήνια εκστρατεία «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές», που καθιερώθηκε το 2012 με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και στο πλαίσιο εκπόνησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης σχετικά με την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη, εφαρμόστηκε για όγδοη συνεχή χρονιά το 2019, μεταξύ 9-12 Μαΐου, με τη συμμετοχή πολλών φορέων από 42 περιφερειακές ενότητες.

Συγκεκριμένα, κατά τον τετραήμερο εορτασμό 57 Περιφερειακές και Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς ανέλαβαν τον τοπικό συντονισμό, σχηματίζοντας δίκτυα συνεργασίας ανά νομό και παρουσιάζοντας ποικίλες δράσεις στην τοπική –και όχι μόνο– κοινωνία.

Στόχοι της δράσης είναι η ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας και της ιστορικής παράδοσης, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η ενεργοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών ομάδων πολιτών και η προαγωγή της ανάπτυξης μέσα από εκδηλώσεις που ποικίλλουν και εναρμονίζονται

Αρχαιολογικός χώρος Αρχαίας Σπάρτης, ΕΦΑ Λακωνίας, 9 Μαΐου 2019.

με το εκάστοτε φυσικό περιβάλλον και την κατά τόπους ιστορική και πολιτιστική παράδοση.

Τον γενικό συντονισμό είχε και φέτος το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας της Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων προωθητικό και έντυπο υλικό διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες φορείς και τους συμμετέχοντες αντίστοιχα.

Σύμφωνα με τα απολογιστικά στοιχεία των Περιφερειακών και Ειδικών Περιφερειακών Υπηρεσιών της ΓΔΑΠΚ οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν είναι:

- Εκπαιδευτικά προγράμματα (για μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων)
- Θεματικές περιηγήσεις για ευρύ κοινό ή ειδικές ομάδες κοινού (περιηγήσεις, περίπατοι, πεζοπορίες, ποδηλατικές διαδρομές)
- Ομιλίες-ημερίδες (για ποικίλες θεματικές που σχετίζονται με την εκστρατεία)

Ενημερωτικό και προωθητικό υλικό Πράσινων Πολιτιστικών Διαδρομών 2019.

Κολόνες Σαλαμίνας, ΕΦΑ Πειραιώς και Νήσων, 13 Μαΐου 2019.

- Καλλιτεχνικά δρώμενα (συναυλίες, κ.λπ.)
- Ομάδες που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις:
 - Ευρύ κοινό
 - Μαθητές (πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης)
 - Σπουδαστές/φοιτητές
 - ΑμεΑ
 - Οικογένειες
 - Άτομα τρίτης ηλικίας
 - Ειδικές ομάδες κοινού

Το 2019 περισσότερα από 20.000 άτομα συμμετείχαν στις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν ξεπερνώντας κάθε προηγούμενη εφαρμογή.

Ανακαλύπτουμε το αρχαίο θέατρο

Εικονική περιήγηση σε μια εκπαιδευτική έκθεση

ΚΡΙΝΑΝΘΗ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

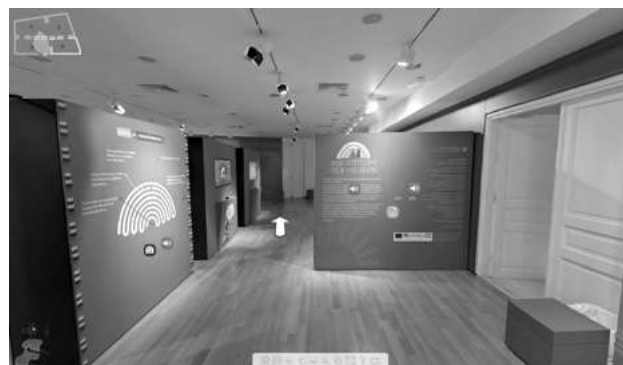
Το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας (ΤΕΠΕ) της Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων δημιούργησε πρόγραμμα εικονικής περιήγησης (virtual tour) στην εκπαιδευτική έκθεση «Ανακαλύπτουμε το αρχαίο θέατρο», με βασικό στόχο την αναβάθμιση της πρόσβασης και της εμπειρίας του επισκέπτη. Η έκθεση, η οποία υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2007-2013), φιλοξενείται από τον Δεκέμβριο του 2015 στο Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου, όπου πραγματοποιείται και το ομώνυμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Ένα διαδραστικό εκθεσιακό ταξίδι ξετυλίγεται στα μάτια του επισκέπτη. Είναι μια θεματική έκθεση αφιερωμένη στο

αρχαίο θέατρο, όπου ο επισκέπτης ανακαλύπτει τη γένεση, εξέλιξη και εξάπλωση του θεάτρου στην αρχαιότητα και την αναβίωσή του στη σύγχρονη εποχή: από τα πρώτα αυτοσχέδια θεάματα και τις λατρευτικές τελετουργίες στη δημιουργία της δραματικής ποίησης και από τα θέματα και τους ήρωες των δραματικών ποιητών έως τα κοστούμια και τις μάσκες των ηθοποιών.

Η έκθεση απευθύνεται κυρίως σε μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι ιδιαίτερα ελκυστική στο ευρύ κοινό αλλά και σε ειδικές ομάδες κοινού λόγω του συμμετοχικού και βιωματικού της χαρακτήρα. Δεν εκτίθενται πρωτότυπα έργα αλλά εκμαγεία αντικειμένων, τα οποία ο επισκέπτης μπορεί να αγγίξει σύμφωνα με τη λογική των «απτικών» εκθέσεων (hands on exhibitions). Το εποπτικό υλικό είναι επίσης πλούσιο και περιλαμβάνει φωτογραφίες, ηχητικά ντοκουμέντα, βιντεοπροβολές και επιτοίχια διαδραστικά παιχνίδια. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στις νέες τεχνολογίες, καθώς σε οθόνες παρουσιάζονται ψηφιακές εφαρμογές που εμπλουτίζουν την εκθεσιακή αφήγηση και εξάπτουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη.

Όλο αυτό το περιβάλλον είναι πλέον προσβάσιμο σε όλους. Η εφαρμογή δίνει τη δυνατότητα της ψηφιακής περιήγησης στον εκθεσιακό χώρο σαν ο «επισκέπτης» να βρίσκεται εκεί. Μπορεί να διαβάσει τα κείμενα και να δει τις αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες, τις σχετικές με το αρχαίο θέατρο και την

αναβίωσή του στη νεότερη Ελλάδα, να ακούσει τους ήχους των ανακατασκευασμένων αρχαίων μουσικών οργάνων, να περιηγηθεί στις ψηφιακές και οπτικοακουστικές εφαρμογές και φυσικά να παίξει τα επιτοίχια διαδραστικά παιχνίδια, τα οποία είναι ιδιαίτερα ελκυστικά στους μικρούς κι όχι μόνο επισκέπτες.

Κυρίως οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές εκτός του νομού Αττικής, που δεν έχουν τη δυνατότητα να ταξιδέψουν για να επισκεφθούν την έκθεση και να συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, μπορούν να περιηγηθούν εικονικά την έκθεση και να διασκεδάσουν με τα παιχνίδια είτε από τη σχολική τάξη είτε ακόμα και από το σπίτι τους. Για τους ξενόγλωσσους επισκέπτες η εφαρμογή είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα, ενώ προβάλλεται και προωθητικό βίντεο ολιγόλεπτης διάρκειας, στο οποίο αποτυπώνονται στιγμιότυπα από τη διεξαγωγή του εκπαιδευτικού προγράμματος με την ενεργή συμμετοχή των μαθητών και των μουσειοπαιδαγωγών του Τμήματος. Η ηλεκτρονική διεύθυνση για την εικονική περιήγηση στην έκθεση είναι: <http://ancienttheater.culture.gr/el/anakaluptoume-to-archaio-theatro>.

BLOG YOUR HERITAGE - Unblock the Past Share for the Future

Μια δράση του ΤΕΠΕ για το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018

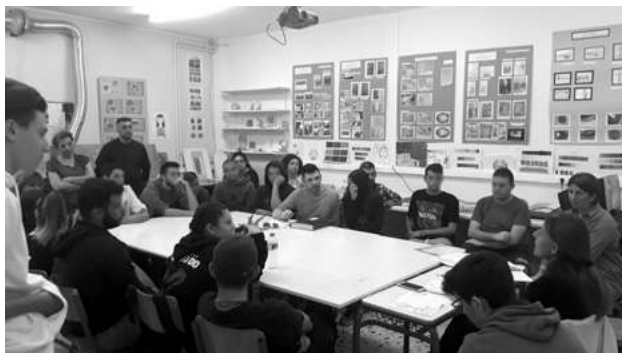
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ
ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ
ΤΕΡΡΥ ΦΟΥΡΤΟΥΝΗ

BLOG YOUR HERITAGE - Unblock the Past, Share for the Future είναι ο τίτλος της δράσης που σχεδιάστηκε από το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας (ΤΕΠΕ) της Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και υλοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 με τη συμμετοχή μαθητών και καθηγητών από 10 Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) της επικράτειας. Συγκεκριμένα πρόκειται για το 1ο ΕΠΑΛ Καισαριανής, το 1ο ΕΠΑΛ Πετρούπολης, το 1ο ΕΠΑΛ Χαλκίδας, το 1ο ΕΠΑΛ Ναυπλίου, το ΕΠΑΛ Ακρωτηρίου Χαλκίδας, το ΕΠΑΛ Νεάπολης Λασιθίου, το 1ο ΕΠΑΛ Ιεράπετρας, το 7ο ΕΠΑΛ Θεσσαλονίκης, το 1ο ΕΠΑΛ Μύρινας Λήμνου και το 1ο ΕΠΑΛ Χίου. Στόχος της δράσης ήταν να έρθει το νεανικό κοινό σε επαφή με την πολιτιστική ταυτότητα του τόπου του, την ιστορία, τα υλικά τεκμήρια, την άυλη κληρονομιά και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δη-

μιουργία μέσα από τη δημιουργία σχολικών ιστολογίων (blogs) και τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Για το τέλος αυτής της ιδιαίτερης μουσειοπαιδαγωγικής διαδρομής η δράση προέβλεπε τη βράβευση των τριών καλύτερων ιστολογίων, με κριτήρια την πρωτοτυπία στα θέματα και στις δραστηριότητες των μαθητών, την ποιότητα και τη φρεσκάδα κειμένων και οπτικοακουστικού υλικού, την οργάνωση, τη λειτουργικότητα και την αισθητική κάθε blog και, βέβαια, την αυθεντικότητα και τον προσωπικό χαρακτήρα γραφής. Ο τίτλος αλλά και το λογότυπο της δράσης επιλέχθηκαν γιατί συμπυκνώνουν τη φιλοσοφία και το περιεχόμενό της. Ο όρος «blog» παραπέμπει στη δημιουργία ιστολογίων και στην καταγραφή σκέψεων και ιδεών που στη συγκεκριμένη δράση αφορούν σε θέματα πολιτισμού. Η λέξη «unblock» συνοψίζει τη διαδικασία εξερεύνησης και κατανόησης της υλικής και άυλης κληρονομιάς αλλά και την ελεύθερη έκφραση απόψεων. Ο όρος «share», χαρακτηριστικός των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, προτρέπει τη διάχυση της πληροφορίας και καθιστά την κοινοποίηση της προσωπικής σχέσης των μαθητών με τον πολιτισμό του τόπου τους εφελθόριο για μια συνειδητή στάση τους στο μέλλον.

Στον λογότυπο πάλι της δράσης, ένα ιδιόμορφο δέντρο αναπτύσσεται με τις ρίζες του στις πολιτιστικές καταβολές και

με διακλαδώσεις, φύλλα και καρπούς μεταφέρουν μηνύματα μέσα από την ψηφιακή τεχνολογία και διαχέουν τη γνώση, την παράδοση, την καλλιτεχνική έκφραση, την ιδιαιτερότητα και τόσες άλλες ιδέες που τα νέα παιδιά θέλουν να διαδώσουν.

Στο πλαίσιο αυτό, μαθητές ΕΠΑΛ από την Καισαριανή, την Πετρούπολη, τη Χαλκίδα, το Ναύπλιο, τα Χανιά, τη Νεάπολη Λασιθίου, την Ιεράπετρα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λήμνο και τη Χίο εξερεύνησαν άγνωστα σημεία της πόλης τους, ανακάλυψαν ιδιαίτερα μουσειακά αντικείμενα κάθε είδους και χρονολογικής περιόδου, περιηγήθηκαν σε μνημεία – αρχαία, μεσαιωνικά και νεώτερα, σε βιομηχανικά κτήρια, ιστορικούς τόπους, παραδοσιακούς οικισμούς αλλά και σε σπάνιους βιότοπους.

Παράλληλα, αναζήτησαν ανθρώπους – μέλη της οικογένειας, γείτονες, καλλιτέχνες, επαγγελματίες ή εξειδικευμένους επιστήμονες – που γνώριζαν πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία του τόπου, την καθημερινή ζωή και τις συνήθειες άλλων εποχών, τις τέχνες και τις τεχνικές κάθε περιοχής, τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Κουβέντιασαν μαζί τους και δεν παρέλειψαν να τεκμηριώσουν τις ζωντανές αυτές μαρτυρίες της κοινότητας, τις πολύτιμες γνώσεις, τις απόψεις, τα συναισθήματα.

Καθώς μάλιστα η δράση προϋπέθετε την ενεργητική συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών σε όλη τη διάρκεια του scho-

λικού έτους 2018-2019, οργανώθηκε πλήθος ευφάνταστων βιωματικών δραστηριοτήτων και εργαστηρίων που μετέτρεψαν τη διαδικασία εξερεύνησης της τοπικής πολιτισμικής ταυτότητας σε ένα γοητευτικό παιχνίδι ανακάλυψης και συνεργασιών εντός και εκτός σχολικής αίθουσας.

Με αφετηρία τα ερεθίσματα από τη φύση και τον πολιτισμό κάθε τόπου, σύντομα τα ιστολόγια τροφοδοτήθηκαν με μικρά ελκυστικά κείμενα, σκίτσα, μουσικές, συνεντεύξεις, φωτογραφίες και βίντεο που όχι μόνο αποτύπωναν γοητευτικές πτυχές από την ιστορία, το φυσικό περιβάλλον και τους ανθρώπους του κάθε τόπου, αλλά τεκμηρίωναν και ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων τις οποίες οργάνωσαν οι νεαροί πρωταγωνιστές της δράσης «BLOG YOUR HERITAGE - Unblock the Past, Share for the Future». Ακολουθώντας τον δικό τους ρυθμό εργασίας και διαμορφώνοντας το προσωπικό σχεδιαστικό τους ύφος, οι σχολικές ομάδες απελευθέρωσαν τις δημιουργικές τους δυνάμεις κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης και εμπλουτισμού των ιστολογίων, καλλιέργησαν την αισθητική τους, εκφράστηκαν καλλιτεχνικά, πειραματίστηκαν με νέα παιδαγωγικά εργαλεία, ανέπτυξαν την κριτική τους σκέψη, απόλαυσαν τη χαρά της συνεργασίας και, προπάντων, χρησιμοποίησαν την προσωπική τους γλώσσα επικοινωνίας για να μοιραστούν με τους αναγνώστες των ιστολογίων την αξία που έχει τελικά για τους συμμετέχοντες ο τόπος και η κληρονομιά τους.

Το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας υποστήριξε και συντόνισε τη δράση με εκτενείς οδηγίες για τους άξονες και τους στόχους του έργου, με επισκέψεις σε όλα τα σχολεία και ζωντανές συζητήσεις σχετικά με τις απορίες και τις προσδοκίες των παιδιών, με συστηματική επαφή με τους υπεύθυνους καθηγητές, με παρακολούθηση της εξέλιξης όλων των ιστολογίων, αλλά και με την ανάδειξη της δουλειάς των 10 ΕΠΑΛ, μέσα από την ειδικά σχεδιασμένη σελίδα «BLOG YOUR HERITAGE» στο Facebook.

Η δράση ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2019 με τη φιλοξενία όλων των συμμετεχόντων στην Αθήνα για ένα τριήμερο (10-12 Απριλίου). Το διάστημα αυτό είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα στην εκπαιδευτική έκθεση του ΤΕΠΕ «Ανακαλύπτουμε το Αρχαίο Θέατρο», στα μνημεία του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού (‘‘Θ-INK: Το γκράφιτι ως ιστορική μαρτυρία και ως φθορά στα αρχαία μνημεία’’ - ΕΦΑ Πόλης Αθηνών), στο Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων, στο Εθνικό και Ιστορικό Μουσείο, στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού και στο Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου. Στο σημείο αυτό εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στους φορείς και σε όλους τους συ-

ναδέλφους που πραγματοποίησαν τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα. Η δράση κορυφώθηκε την Παρασκευή, 12 Απριλίου, και αφού η επταμελής κριτική επιτροπή είχε πλέον ολοκληρώσει το έργο της αποτίμησης και βαθμολόγησης των ιστολογίων, οπότε οι 180 μαθητές και οι καθηγητές από τα δέκα ΕΠΑΛ συναντήθηκαν στο αμφιθέατρο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και μίλησαν, μέσα από την παρουσίαση των ιστολογίων τους, για τον πολιτισμό του τόπου τους σε μια γιορτή που ξεχειλίζει από ενθουσιασμό και ικανοποίηση. Οι παρουσιάσεις των μαθητών, ουσιαστικές και μεστές, αποτύπωσαν τις προσωπικές τους εμπειρίες και κατέδειξαν ότι η δράση «BLOG YOUR HERITAGE - Unblock the Past, Share for the Future» υπήρξε για όλους μας μια ανεξίτηλη εμπειρία με εξαιρετικές δουλειές από όλα τα σχολεία. Η εκδήλωση έκλεισε με την απονομή βραβείων στα τρία πιο ολοκληρωμένα ιστολόγια και συγκεκριμένα στο 1ο ΕΠΑΛ Μύρινας Λήμνου για το ιστολόγιο «Λήμνος - Σταυροδρόμι πολιτισμών», στο 1ο ΕΠΑΛ Χίου για το ιστολόγιο «Our Heritage on Chios Island», στο 7ο ΕΠΑΛ Θεσσαλονίκης για το ιστολόγιο «THELO_THESS - Η γραμμή που μας ενώνει», ενώ ειδικό βραβείο πρωτότυπης δράσης απονεμήθηκε στο ΕΠΑΛ Νεάπολης Λασιθίου για την ανάδειξη του πολιτισμού της πόλης μέσα από τον σχεδιασμό και την κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού με το όνομα NEAPOLY. Τέλος, σε όλα τα σχολεία απονεμήθηκε αναμνηστική πλακέτα για τη συμμετοχή τους, ενώ αναμνηστικά δώρα μοιράστηκαν σε όλους τους μαθητές.

Για τους νεαρούς δημιουργούς η δράση «BLOG YOUR HERITAGE» ήταν μια εμπειρία μοναδική σε επίπεδο ουσιαστικής γνωριμίας με άγνωστες πτυχές του καθημερινού περιβάλλοντος που ίσως έμοιαζαν χωρίς ενδιαφέρον πριν την έναρξη της δράσης, μια εμπειρία με πολλές δυνατότητες έκφρασης της διαφορετικότητας και της ποικιλομορφίας, μια εμπειρία που επέτρεψε την ενδοσκόπηση αλλά και την ελεύθερη έκφραση, ενώ συγχρόνως ενθάρρυνε τη στενή συνεργασία αλλά και την ευγενή άμιλλα. Στους συντονιστές η δράση «BLOG YOUR HERITAGE» έδωσε την ευκαιρία να αντιμετωπίσουν την πρόκληση ενός απαιτητικού και σύνθετου έργου, να πειραματιστούν με τις δυνατότητες της ψηφιακής τεχνολογίας, αλλά κυρίως να διδαχθούν μέσα από τα διαφορετικά βλέμματα των μαθητών και τους εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο Χορός ως ερμηνευτικό μέσο στο Μουσείο

ΜΑΡΙΑ-ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΥ

Το πρόγραμμα «Χορός στο Μουσείο» ανακοινώθηκε το φθινόπωρο του 2018 προσκαλώντας το ενήλικο κοινό σε τρεις πρώτες συναντήσεις μέσα σε τρία διαφορετικά κτήρια του Μουσείου Μπενάκη. Προέκυψε ως ευτυχής κατάληξη μιας σειράς από εκπαιδευτικές δράσεις που τα τελευταία χρόνια είχαν αξιοποιήσει τον χορό ως εργαλείο προσέγγισης των μουσειακών εκθεμάτων.

Χρειάστηκαν πολλές συζητήσεις και γόνιμες διεργασίες με τη χορογράφο και χορεύτρια Βασιλική Σπάχου, με την οποία πορευτήκαμε στην εξέλιξη και διαμόρφωση των συγκεκριμένων πειραματισμών. Κοινή επιθυμία όλων των συνεργατών ήταν να δοθεί η ευκαιρία στους επισκέπτες του Μουσείου να εκφραστούν με το σώμα τους ανάμεσα στα έργα των συλλογών, σε ουσιαστική όμως επαφή με αυτά. Έτσι, αναζητήθηκαν οι γέφυρες εκείνες που θα συνέδεαν τον κόσμο του μουσείου και τον κόσμο του χορού με τρόπο εύληπτο και κατανοητό στον καθένα. Όταν τελικά αναρτήθηκε στον ιστότοπο ο «Χορός στο Μουσείο», προσδιοριζόταν ως «μια ξεχωριστή προσέγγιση του Μουσείου μέσα από την κίνηση».

Η πρώτη συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Ελληνικού Πολιτισμού και είχε τον υπότιτλο «Σύμβολα και σώμα». Η ιδέα ήταν να συσχετιστούν οι συμβολισμοί που υπάρχουν στην ελληνική παράδοση με τους συμβολισμούς του σώματος. Ανάμεσα σε υφαντά, ξυλόγλυπτα, κοσμήματα και φορεσιές οι συμμετέχοντες παρασύρθηκαν με την καθοδήγηση της χορογράφου σε μια κίνηση που δανείστηκε χαρακτηριστικά από τη νεοελληνική παραδοσιακή τέχνη.

Στη δεύτερη συνάντηση καλέσαμε τους ενδιαφερόμενους στην Πινακοθήκη Γκίκα, με τίτλο «Flashback στην κίνηση των μοντερνιστών». Επιλεγμένες αφορμές, όπως μια επιστολή της Ραλλούς Μάνου, κάποια σχέδια από σκηνικά και κοστούμια του Γιάννη Τσαρούχη και μερικά βινύλια με μουσική του Μάνου Χατζηδάκι, έδωσαν το στίγμα των γόνιμων σχέσεων που τροφοδότησαν τους δημιουργούς του '30. Στη μεσοπολεμική πολυκατοικία της οδού Κριεζώτου και πάνω σε ένα πάτωμα από φελλό η ομάδα έκανε δοκιμές στην αφαιρετική κίνηση. Είχε προηγηθεί, όπως κάθε φορά, μια σύντομη σχολιασμένη προβολή ανάλογων έργων από διάσημους χορογράφους, και οι χορευτικές δοκιμές έγιναν με επιλεγμένη μουσική υπόκρουση.

Για την τρίτη συνάντηση επιλέχθηκε το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης και είχε θέμα το «Arabesque». Η γεωμετρικότητα και τα

μαθηματικά, η επαναληπτικότητα και η διακοσμητική διάθεση της τέχνης του ισλαμικού κόσμου ενέπνευσαν τα πρωτότυπα κινητικά μοτίβα που ακολούθησαν οι επισκέπτες.

Η τεράστια απήχηση που προκάλεσε η αναδρομική έκθεση Μόραλη στο κτήριο της οδού Πειραιώς 138 μάς κέντρισε να προτείνουμε τη χορευτική αξιοποίηση μιας περιοδικής έκθεσης μετά από τρεις σχεδιασμούς στις μόνιμες συλλογές του Μουσείου. Ως άξονα χρησίμευσε το καλλιτεχνικό ιδίωμα του ζωγράφου όπως εξελίχθηκε κυρίως μετά το '60, καθώς και το

οπτικό λεξιλόγιο που ανέπτυξε στις αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις που ανέλαβε. Όπως πάντα, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να έχουν τον εκθεσιακό χώρο μόνο δικό τους και να χαρούν μια κυριολεκτικά μοναδική εμπειρία εδραιώνοντας σωματικούς διαλόγους ανά ζεύγη και δημιουργώντας κινητικές συνθέσεις μπροστά στα εκτεθειμένα έργα.

Το πρόγραμμα «Χορός στο Μουσείο» εξακολουθεί να αποτελεί μια μεγάλη όσο και συναρπαστική πρόκληση. Εδώ πια η κίνηση και ο χορός υπερβαίνουν το επίπεδο της προσέγγισης ενός έργου τέχνης και παράγονται από τον ίδιο τον επισκέπτη προσωπικά με ό,τι σημαίνει αυτό. Συνεπώς, από εργαλείο δι-αμεσολάβησης γίνονται δίαυλος ερμηνείας, απόρροια της βαθύτερης κατανόησης του μουσειακού περιβάλλοντος. Ένας ακόμη δρόμος.

Ανακαλύπτοντας μουσικές «ιστορίες της Πλάκας»: Η μουσική και τα «μουσικά τοπόσημα» της γειτονιάς της Πλάκας

ΖΟΖΕΦΙΝΑ ΑΛΕΒΙΖΟΥ- ΒΑΣΩ ΠΟΛΥΖΩΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΜΒΑΚΟΣ

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ανακαλύπτοντας μουσικές “ιστορίες της Πλάκας”»: Η μουσική και τα “μουσικά τοπόσημα” της γειτονιάς της Πλάκας» υλοποιήθηκε τον Μάιο του 2019 στο Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης-Κέντρο Εθνομουσικολογίας, στο πλαίσιο της επικοινωνιακής δράσης του Υπουργείου Πολιτισμού «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές». Η δράση, όπως είναι γνωστό, στοχεύει στην προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης, με την εκπαίδευση των πολιτών σε θέματα προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, οι Υπηρεσίες του Υπουργείου, καλούνται κάθε χρόνο να ενεργοποιήσουν τοπικά δίκτυα συνεργασίας με συλλόγους πολιτών και οργανώσεις της τοπικής κοινωνίας.

Για την ομάδα εργασίας του Μουσείου Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης-Κέντρο Εθνομουσικολογίας ήταν αυτονόητο ότι στον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής δράσης, η μουσική θα είχε κεντρική θέση. Έτσι, ερευνώντας τη μουσική ιστορία της γειτονιάς του μουσείου, της Πλάκας, επικεντρωθήκαμε σε τρεις σημαντικούς «σταθμούς», που σηματοδοτούν έναν σχεδόν αιώνα μουσικής ιστορίας: (α) τις αθηναϊκές καντάδες, (β) τις ταβέρνες, όπου πρωτακούστηκαν πολλά από τα τραγούδια που άφησαν το

Συνάντηση με την Αθηναϊκή Καντάτα.

στίγμα τους στην ελληνική μουσική ιστορία (καντάδες, τραγούδια «του κρασιού», αρχοντορεμπέτικα, κ.λπ.), και (γ) τα τραγούδια των μπουάτ, αναζητώντας τη δική μας σχέση με όλα αυτά.

Στο πλαίσιο αυτό, το μουσείο ζήτησε τη συνεργασία του Συλλόγου «Πλακιωτών και Φίλων της Πλάκας», καθώς και καταστηματάρχων και κατοίκων της περιοχής. Πολύ γρήγορα δημιουργήθηκε μια ομάδα ένθερμων υποστηρικτών της ιδέας του προγράμματος, οι οποίοι ανέλαβαν πρωτοβουλίες στον σχεδιασμό. Στην υλοποίηση συμμετείχαν τελικά δεκαεφτά κάτοικοι, καταστηματάρχες, μουσικοί, ερευνητές και φίλοι της Πλάκας.

Το πρόγραμμα απευθύνθηκε σε μαθητές της Α' Γυμνασίου του 1ου Πειραματικού Γυμνασίου Αθηνών (Πλάκας), σε παιδιά δηλαδή που ζουν καθημερινά στη γειτονιά.

Βασικοί στόχοι του προγράμματος ήταν αφενός να ενθαρρύνει τα παιδιά να ανακαλύψουν όψεις της πλούσιας μουσικής ιστορίας της γειτονιάς και να εντοπίσουν χώρους που έχουν αφήσει τα ίχνη τους στη μουσική πραγματικότητα και την ταυτότητα των σύγχρονων Ελλήνων, και αφετέρου να δημιουργήσει τις συνθήκες ώστε να βιώσουν μια ενδιαφέρουσα μουσειακή/μουσική εμπειρία. Παράλληλα, να ενεργοποιήσει τις δυνάμεις της γειτονιάς γύρω από το μουσείο και εν τέλει να ευαισθητοποιήσει συνολικά τους συμμετέχοντες προς την κατεύθυνση του σεβασμού της ιστορικής περιοχής.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δομήθηκε στη βάση ενός παιχνιδιού γρίφων που οδήγησε σε μια «μουσική» διαδρομή στην Πλάκα με τρεις βασικές στάσεις.

Ξεκίνησε στον χώρο του μουσείου με ένα σύντομο «μουσικό-ποτ πουρί», διάρκειας 3 λεπτών, με αποσπάσματα αντιπροσωπευτικών τραγουδιών από τους σταθμούς-στόχους της μουσικής διαδρομής. Πρόκειται για αποσπάσματα από τα τραγούδια «Ας ερχόσουν για λίγο», «Μια αγάπη για το καλοκαίρι», «Το τραμ το τελευταίο», «Στης Πλάκας τις ανηφοριές», «Ακόμα ένα ποτηράκι», τα οποία διασκευάστηκαν στη βάση ενός μουσικού χαλιού με δυναμικό-«μοντέρνο» ρυθμό, που ανταποκρίνεται στα ακούσματα των σημερινών παιδιών. Τη «διασκευή» ανέλαβε ο συνθέτης και ενορχηστρωτής Άκης Μελής. Στόχος ήταν η πρόκληση του ενδιαφέροντος των παιδιών και η δημιουργία των απαραίτητων διανοητικών και συναισθηματικών προσβάσεων για την προσέγγιση του θέματος.

Για τις ανάγκες του προγράμματος δόθηκε στα παιδιά ειδικό έντυπο με μαρτυρίες από συνεντεύξεις, αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα για τα σημεία ενδιαφέροντος, χάρτης της γειτονιάς, καθώς και μουσικός ψηφιακός δίσκος με 18 σχετικά τραγούδια (αυθεντικές εκτελέσεις και σύγχρονες διασκευές).

Το πρόγραμμα συνεχίστηκε εκτός μουσείου, στη γειτονιά, με τη βοήθεια τριών γρίφων, που οδήγησαν από τους δρόμους της Πλάκας (για τις αθηναϊκές καντάδες), στην «ταβέρνα του Μωριά» της οδού Μνησικλέους και στην μπουάτ «Απανεμιά» της οδού Θόλου.

Έτσι, με πρώτο γρίφο σχετικό κείμενο του Α. Παπαδιαμάντη, τα παιδιά έφτασαν στην πρώτη στάση, στην οδό Κλεψύδρας, όπου η ομάδα συνάντησε ζωντανά την Αθηναϊκή Καντάτα σε πλήρη σύνθεση, μουσικούς και τραγουδιστές. Απαρτιζόταν από τους: Λεωνίδα Αντύπα, μπάσο, Γιώργο Κούρο, άλτο

Στην ταβέρνα "Ο γέρος του Μωριά" με τον Πρόεδρο του Συλλόγου Πλακιωτών και Φίλων Πλάκας.

Μπουάτ - Το μουσικό κουτί.

τενόρο, Νίκο Μόσχο, τενόρο, Κώστα Γεωργαμλή, βαρύτονο, Μερόπη Βλαχογιάννη, ακορντεόν, Λάμπρο Ανυφαντή, μαντολίνο, Δημήτρη Αβαδέλο, κιθάρα-τραγούδι, και Νανά Δόμβρου, τραγούδι.

Με τον δεύτερο γύφο, η ομάδα έφτασε στην ιστορική ταβέρνα «Ο γέρος του Μωριά». Η παρέα των κατοίκων και καταστηματάρχων, που βρίσκονταν ήδη εκεί, τραγούδησαν με τους μου-

σικούς και συζήτησαν με τα παιδιά για τις μνήμες τους. Μεταξύ άλλων, αφηγήθηκαν άγνωστες ιστορίες για τις περισσότερες από τις 50 ταβέρνες της γειτονιάς που λειτουργούσαν μέχρι και πριν από 30-40 χρόνια, τη θέση τους στη ζωή και τον χάρτη της Πλάκας, τη σχέση τους με τον ελληνικό κινηματογράφο, για διάσημους επισκέπτες και άλλες ιστορίες. Οικοδεσπότες ανέλαβαν ο Πρόεδρος του Συλλόγου Πλακιωτών και Φίλων της Πλάκας κ. Ν. Νοδaráκης και ο Πλακιώτης και λάτρης της αθηναϊκής καντάδας κ. Δ. Αβαδέλος.

Με τον τελευταίο γύφο και τη βοήθεια ενός «μουσικού» κουτιού που οπτικοποιούσε τη σημασία του όρου μπουάτ (μπουάτ=κουτί), η ομάδα έφτασε στην οδό Θόλου, στην ιστορική μπουάτ «Απανεμιά». Εκεί τα παιδιά παρακινήθηκαν να ανοίξουν το κουτί και να αξιοποιήσουν το περιεχόμενό του, σύμφωνα με τις οδηγίες που έβρισκαν. Το κουτί περιλάμβανε αυθεντικά αντικείμενα, όπως μικρόφωνο, κασέτα ήχου, μαρτυρίες και στίχους γνωστών τραγουδιών με την παραίνεση: «Το ξέρεις; Τραγούδησέ το», κ.ά.

Οικοδεσπότης εδώ ανέλαβε ο Τάκης Κωνσταντακόπουλος, τραγουδιστής και παραγωγός στο ραδιόφωνο της ΕΡΤ, που τραγούδησε ο ίδιος και μίλησε για τα τραγούδια των πιο σημαντικών Ελλήνων ποιητών και συνθετών που πρωτοτραγουδήθηκαν εκεί.

Αποχαιρετώντας μουσικούς και κατοίκους, η ομάδα επέστρεψε στο μουσείο. Με τη βοήθεια ενός νέου κοριτσιού, κοντά στην ηλικία των παιδιών, μαθήτριας Ωδείου, τα παιδιά επέλεξαν και τραγούδησαν τραγούδια της «μουσικής διαδρομής» που έχουν διαμορφώσει τη μουσική μας «ταυτότητα». Ως αντίδωρο άφη-

σαν στο μουσείο σκέψεις και συναισθήματα για την εμπειρία του προγράμματος.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δημιούργησε μια εμπειρία μουσειακή και μουσική, διευρύνοντας τη δράση του μουσείου στη γειτονιά του και ζωντανεύοντας τη μουσική ιστορία της, ενώ ενεργοποίησε τις δυνάμεις της γειτονιάς, καταστηματαρχες, κατοίκους, συλλόγους, γύρω απ' αυτό. Συνέβαλε, εν τέλει, στην κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης στον σεβασμό της γειτονιάς, μέσα από την καλύτερη γνώση της.

Οι αρχαιολογικές ταινίες του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών 2010-2015

Μια πρόταση ανάδειξης με διάρκεια

ΕΛΕΝΗ ΣΤΟΥΜΠΟΥ-ΚΑΤΣΑΜΟΥΡΗ

Ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι το κοινό που επισκέπτεται τα μνημεία μας δεν έχει πάντα τη δυνατότητα να απολαύσει την ποιότητα των έργων τέχνης, και ιδίως της ζωγραφικής, για λόγους που σχετίζονται κυρίως με την προστασία και τη διατήρησή τους, ξεκίνησε το 2010 στο Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών μια έρευνα με σκοπό την ανάδειξη επιλεγμένων μνημείων με οπτικοακουστικά μέσα. Η λήψη βίντεο σε σχέση με τη φωτογραφική απεικόνιση που μπορεί να συνοδεύει τα κείμενα των πινακίδων παρουσιάζει τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

- Ο φακός μπορεί να πλησιάσει πολύ κοντά και να αποτυπώσει λεπτομέρειες που δεν φαίνονται λόγω απόστασης ή θέσης της ζωγραφικής επιφάνειας (σε θόλους, σε σημεία που δεν φωτίζονται), ή καλύπτονται από υλικά συντήρησης. Ο φακός μπορεί να αποδώσει επίσης το «χέρι» του καλλιτέχνη και την υφή των υλικών.
- Η λήψη για περιορισμένο χρονικό διάστημα μπορεί να γίνει με κινηματογραφικό φωτισμό που αποδίδει πιστά τα φυσικά χρώματα, σε αντίθεση με τον χαμηλό φωτισμό που προτιμάται συνήθως στο εσωτερικό των μνημείων για λόγους συντήρησης, ο οποίος μειώνει την ένταση των χρωμάτων.
- Η τεχνική του μοντάζ μπορεί να προτείνει μια κινηματογραφική ανάλυση του έργου και να αφηγηθεί χωρίς λόγια το περιεχόμενο της παράστασης.

Το τελικό κινηματογραφικό έργο παρουσιάζει επίσης μια σειρά πλεονεκτήματα στην ανάδειξη του μνημείου. Πρώτα, δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε πολύ μεγαλύτερο κοινό από αυτό που έχει την ικανότητα, οικονομική και φυσική, να πραγματοποιήσει επίσκεψη στον χώρο. Στη συνέχεια, μπορεί να αγγίξει κοινό διαφορετικών ηλικιών, προέλευσης, μορφωτικού επιπέδου, άτομα με προβλήματα κινητικότητας ή όρασης, καθώς μπορούν να παραχθούν αντίγραφα με προσαρμοσμένο σχολιασμό, ποικιλία υποτίτλων και ανάλυσης ή αντίθεσης εικόνας. Η ψηφιακή τεχνολογία, επιπλέον, δίνει τη δυνατότητα να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι με χαμηλό κόστος παραγωγής, διάδοσης και προβολής. Και τέλος, κι όχι λιγότερο σημαντικό, η εσωτερική παραγωγή οπτικοακουστικών έργων για την ανάδειξη των μνημείων εντός του πλαισίου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας επιτρέπει να εκφραστεί η οπτική γωνία των ίδιων των επιστημόνων που εργάζονται σ' αυτά. Κοντά στις εξωτερικές αναθέσεις, που συχνά επηρεάζονται από τις αντιλήψεις της διαφήμισης και της εμπορικής τηλεόρασης, είναι ενδιαφέρον το αποτέλεσμα της συνεργασίας σε μια οπτικοακουστική παραγωγή του επιστημονικού δυναμικού της ίδιας της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Σας παραθέτουμε ενδεικτικά δύο παραδείγματα αρχαιολογικών ταινιών που δημιουργήθηκαν εξολοκλήρου εντός του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών σε σενάριο και σκηνοθεσία της υπογράφουσας, με την επιστημονική επιμέλεια των υπεύθυνων αρχαιολόγων των μνημείων και τη συνεργασία των αρμόδιων συντηρητών:

Ροτόντα: Οι δοκιμαστικές λήψεις ξεκίνησαν το 2011 από το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο και ολοκληρώθηκαν το 2015 με τη συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης.

Η πλήρης υποτιτλισμένη έκδοση της ταινίας, με σχόλιο για την ιστορία του μνημείου και την ανάλυση της παράστασης:

<https://www.youtube.com/watch?v=h8aGl9g0MdY>

Ροτόντα: Σύντομη έκδοση, μόνο με εικόνα και ήχο:

<https://www.youtube.com/watch?v=zXmQ44UugiY&t=12s>

Ο μακεδονικός τάφος στον Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης

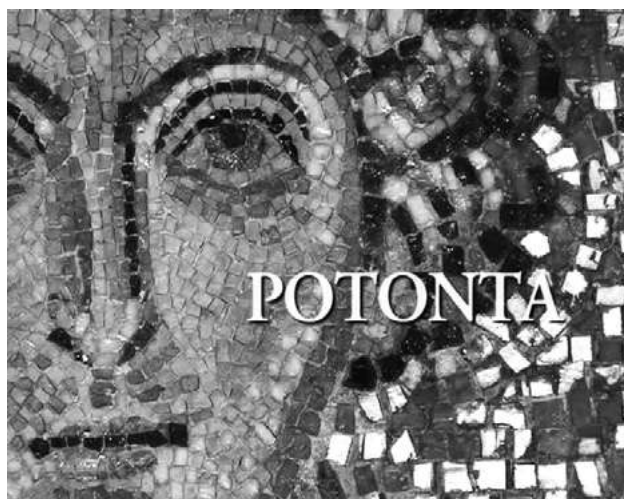
<https://www.youtube.com/watch?v=qppNPl67xaA>

Και με δεύτερη έκδοση με αγγλικούς υποτίτλους:

<https://www.youtube.com/watch?v=zxQCp15BEN0&t=40s>

Τα αποτελέσματα

1. Και οι δύο ταινίες σημείωσαν υψηλή θέαση στο διαδίκτυο και πέρασαν στο διαγωνιστικό τμήμα των παρακάτω φεστιβάλ ντοκιμαντέρ και αρχαιολογικών ταινιών: «Ροτόντα», Φεστιβάλ Ελληνικού Ντοκιμαντέρ Χαλκίδας 2016, Rassegna del Cinema Archeologico, Ροβερέτο, Ιταλία, 2016, FICAB, Ισπανία 2016, Συ-

νάντηση Αρχαιολογικού Κινηματογράφου Βελιγραδίου 2017, «Ο μακεδονικός τάφος του Αγίου Αθανασίου», Rassegna del Cinema Archeologico, Ροβερέτο, Ιταλία, 2015.

2. Και οι δύο προβάλλονται τακτικά από την Τηλεόραση της Βουλής, κάνοντας τα μνημεία γνωστά στο ελληνικό κοινό.

3. Οι δύο εκδόσεις της «Ροτόντας» προβάλλονται στο ίδιο το μνημείο, επιτρέποντας στους επισκέπτες να δουν τις λεπτομέρειες της παράστασης των ψηφιδωτών του θόλου, που δεν είναι ορατές από το επίπεδο του δαπέδου.

4. Η διεύθυνση των δύο ταινιών στο διαδίκτυο γνωστοποιήθηκε από πολυάριθμες ιστοσελίδες, με πολύ θετικά σχόλια για την Αρχαιολογική Υπηρεσία.

5. Ειδικότερα, στην περίπτωση του μακεδονικού τάφου του Αγίου Αθανασίου Θεσσαλονίκης, ο οποίος δεν ήταν προσβάσιμος στο κοινό όταν έγινε η πρόταση της παραγωγής της ταινίας, μπορούμε βάσιμα να υποστηρίξουμε ότι τα πολυάριθμα δημοσιεύματα με την ηλεκτρονική διεύθυνση του ομώνυμου βίντεο, που ζητούσαν την έναρξη λειτουργίας του μνημείου, συνέβαλαν στη σημερινή λύση της λειτουργίας του κατά τους θερινούς μήνες. Η τοπική κοινωνία, μέσω μιας αρχαιολογικής ταινίας, αντιλήφθηκε την αξία του μνημείου, που ήταν το πρώτο βήμα για το άνοιγμά του.

Διαρκέστερα αποτελέσματα

1. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για την πολιτιστική της κληρονομιά.

2. Ενίσχυση της περηφάνιας της τοπικής κοινωνίας, που είναι ζητούμενο σε κάθε πράξη ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς (για λόγους μορφωτικούς, κοινωνικής συνοχής και πάταξης της αρχαιοκαπηλίας).

3. Βελτίωση των σχέσεων της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας με την τοπική κοινωνία και ενίσχυση του κύρους της.

Εκδηλώσεις

Μένοντας σε ανοιχτό διάλογο με την Ευρώπη: Η Ευρώπη των Πολιτισμών

ΜΑΡΙΑ ΜΕΛΙΝΑ ΛΑΪΝΑ

Ενεργός πολίτης είναι αυτός που συμμετέχει, αλληλεπιδρά και συνδιαμορφώνει το μέλλον

Στο πλαίσιο συνέργιας, το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, το μη κερδοσκοπικό σωματείο Vision Network Athens και το Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής διοργάνωσαν εκδήλωση με τίτλο «Η Ευρώπη των Πολιτισμών σε ανοιχτό διάλογο», στις 28 Ιουνίου 2019, στο κτήριο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM στο Θησείο. Στόχος της εκδήλωσης ήταν να δοθεί το στίγμα του ανοιχτού διαλόγου με την Ευρώπη των Πολιτισμών μέσα από μια εναλλακτική εμπειρία εκδήλωσης: αυτή της διάδρασης της κοινωνίας των πολιτών.

Την εκδήλωση χαιρέτισαν η πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, κ. Τέτη Χατζηνικολάου, και η κ. Μαρία Μελίνα Λαϊνά, πρόεδρος του Vision Network Athens.

Η προβολή ενός βίντεο με τίτλο «4 νέοι 17 ετών σε ανοιχτό διάλογο με την Ευρώπη», σε παραγωγή της νεανικής ομάδας Young Visioners in Action (Π. Αποστολάκης, Ν. Κασελούρης, Μ. Μαυρίδη, Κ. Νικόλα) του σωματείου Vision Network Athens, αποτέλεσε την εισαγωγή στην ευρωπαϊκή απτή πραγματικότητα μέσα από τη ματιά νέων, οι οποίοι ψήφισαν για πρώτη φορά στις Ευρωεκλογές 2019. Στη συνέχεια, πήρε τον λόγο ο Πέτρος Αποστολάκης, ο οποίος παρουσίασε τη σύλληψη της ιδέας του βίντεο και πώς αυτή συνδέεται με την καλλιέργεια της ευρωπαϊκής συνείδησης στους νέους.

«Δημιουργικές συνέργιες για τον διαπολιτισμικό διάλογο» ήταν ο τίτλος της ομιλίας της Μαρίνας Τσέκου, ιστορικού της τέχνης, επιμελήτριας εκπαίδευσης του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ), η οποία παρουσίασε συμμετοχικά μουσειακά προγράμματα του ΕΜΣΤ, τα οποία βασίστηκαν σε συνεργασίες/συνέργιες με στόχο την πρόσβαση και συμμετοχή όλων στην τέχνη και τον πολιτισμό (ΕΜΣΤ χωρίς σύνορα, Συνέργια με το Φωτογραφικό Εργαστήριο της Μονάδας Απεξάρτησης 18 Άνω, με το 2ο ΣΔΕ Φυλακών Κορυδαλλού «Facing Koridallou», το συμμετοχικό διαδραστικό πρόγραμμα με πρόσφυγες «Face Forward»).

Στη συνέχεια, έγινε ενημέρωση για το «Φεστιβάλ Συνοικισμού» της Ελευσίνας από τον Γιάννη Κουκμά, διευθυντή Ανάπτυξης και Συμμετοχής Κοινού/Πολιτών, Ελευσίνα 2021. Πολιτιστική

Αφίσα της εκδήλωσης. ©ICOM-Ελληνικό Τμήμα

Από τη λήξη της εκδήλωσης στο Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής – Ίδρυμα Οικ. Γ. Ψαροπούλου. ©ICOM-Ελληνικό Τμήμα

Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Το «Φεστιβάλ Συνοικισμός» αποτελεί έναν από τους βασικούς θεσμούς παρακαταθήκης που στοχεύει να δημιουργήσει το πρόγραμμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για την πόλη της Ελευσίνας: ένα διεθνές φεστιβάλ σύγχρονων παραστατικών τεχνών, στο οποίο αποκρυσταλλώνονται η φιλοσοφία, οι κεντρικές αξίες και η μεθοδολογία της μετάβασης στην Ευφροσύνη, της προσπάθειας να επαναπροσδιοριστεί η μορφή και το περιεχόμενο της δημόσιας κουλτούρας στη σύγχρονη κοινωνία.

Τέλος, ακολούθησε η performance της Ομάδας της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας Connect Athens, με τίτλο «The 3D Project: Dare, Dance, Digitalize» υπό την καθοδήγηση του ψυχολόγου Αντώνη Μπέρτου στο Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής – Ίδρυμα Οικ. Γ. Ψαροπούλου, η οποία συνδύασε στοιχεία ψυχολογίας, τέχνης και ψηφιακής τεχνολογίας μέσω της ενεργοποίησης των διαφορετικών πλευρών του «εγώ». Οι

θεατές είχαν την ευκαιρία να περάσουν από τη θέση του δέκτη στη θέση του δημιουργού και να νιώσουν ενεργοί μέσα σε μια νέα πραγματικότητα.

Στη λήξη της εκδήλωσης δόθηκε η δυνατότητα περαιτέρω συζήτησης και αλληλεπίδρασης, όπως επίσης και η περιήγηση στους χώρους και τα εκθέματα του Κέντρου Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής – Ίδρυμα Οικ. Γ. Ψαροπούλου.

Συνολικά η εκδήλωση αποτέλεσε έναυσμα για την ενεργοποίηση των πολιτών όλων των ηλικιών σε πολλαπλά επίπεδα, η οποία βασίζεται στην ποιοτική συμμετοχικότητα σε εθελοντική βάση έχοντας κοινούς στόχους και όραμα. Βίντεο, ομιλία, performance αποτέλεσαν τους συνδυαστικούς κρίκους του ανοιχτού διαλόγου με την Ευρώπη των Πολιτισμών, μια διαπολιτισμική γέφυρα, ένα πήγαινε-έλα ιδεών, πολιτισμών, ανθρώπων, μια αλληλεπίδραση.

Δες, σκέψου, δράσε. Αυτό σκεφτήκαμε όλοι φεύγοντας.

Φεστιβάλ Συνοικισμός

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΜΑΣ

Από τις 22 έως τις 30 Ιουνίου, η «Ελευσίνα 2021 – Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» παρουσίασε για δεύτερη χρονιά το Φεστιβάλ Συνοικισμός, έναν θεσμό παρακαταθήκης που στοχεύει να δημιουργήσει το πρόγραμμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για την Ελευσίνα. Πρόκειται για ένα διεθνές φεστιβάλ σύγχρονων παραστα-

τικών τεχνών, στο οποίο αποκρυσταλλώνονται η φιλοσοφία, οι κεντρικές αξίες και η μεθοδολογία της «Μετάβασης στην Euphoria». Η Κέλλυ Διαπούλη, καλλιτεχνική διευθύντρια της «Ελευσίνας 2021», σημειώνει: «Ο τρόπος που υιοθετούμε προς αυτή την κατεύθυνση σχετίζεται με μια διπλή ενσωμάτωση: την ενσωμάτωση της τέχνης στη σύγχρονη κοινωνία και την ενσωμάτωση του κοινού στις σύγχρονες παραστατικές τέχνες. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι προσανατολιζόμαστε σε έργα ερευνητικού χαρακτήρα, με έντονο το στοιχείο του ντοκουμέντου. Επίσης, σε έργα που επαναπροσδιορίζουν τη σχέση δημιουργού και θεατή, εστιάζοντας στη βιωματική εμπειρία. Τέλος, σε έργα που είναι προϊόντα συνδημιουργίας του καλλιτέχνη με την κοινότητα».

Η ιστορικότητα της περιοχής του Συνοικισμού (γειτονιά προσφύγων από τη Μικρασία το 1922) συνδέθηκε άμεσα με το φετινό κυρίαρχο θέμα του Φεστιβάλ που ήταν η Ιστορία και έγινε ένας τόπος διαλόγου ανάμεσα σε Έλληνες και διεθνείς ανερχόμενους καλλιτέχνες που ξεχωρίζουν για την ιδιαίτερη γραφή τους. Η Τάνια Ελ Χούρι από το Λίβανο παρουσίασε τις βιωματικές εγκαταστάσεις «Οι Κήποι Μιλούν» και «Πείτε Μου Τι Μπορώ Να Κάνω», η Ντέμπορα Πίρσον από τον Καναδά την παράσταση-ντοκουμέντο «Ιστορία, Ιστορία, Ιστορία» και η κολεκτίβα Dictaphone Group, επίσης από το Λίβανο, τη βιωματική εγκατάσταση «Ουδέν Προς Δήλωση».

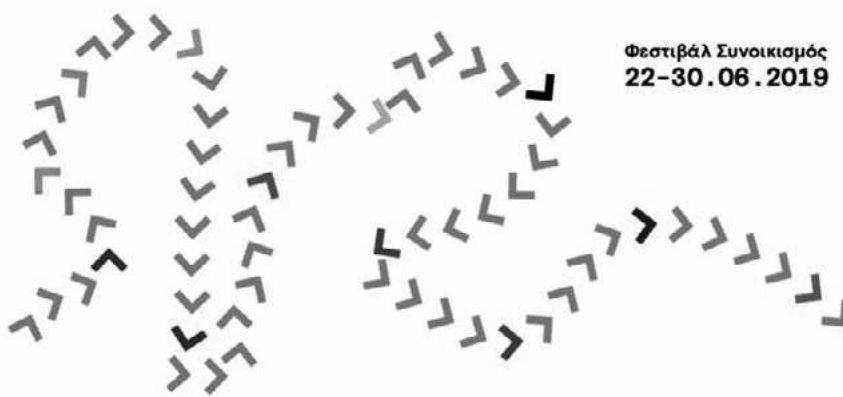
Από την Ελλάδα, το φεστιβάλ παρουσίασε τρεις πρωτότυπες παραγωγές: τη site-specific παράσταση «Ε_ΦΥΓΑ Μικρασία» της Γιολάντας Μαρκοπούλου, την «Ιστορία Ενός Αιχμαλώτου» του Στρατή Δούκα, σε σκηνοθεσία Αλέξανδρου Μιστριώτη, και το «Motor Way 6» της Εύης Καλογεροπούλου. Δίπλα στις νέες αυτές αναθέσεις του Φεστιβάλ παρουσιάστηκε η βι-

ντεο-εγκατάσταση του Φίλιππου Κουτσαφτή «Οι Ελευσίνιοι», που περιλαμβάνει μαρτυρίες κατοίκων του Συνοικισμού από τα γυρίσματα της «Αγέλαστου Πέτρας», και η παράσταση της ομάδας Hatai «Αϊτή, μια περφόρμανς για την Ιστορία».

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα πλαισιώθηκε από ένα παράλληλο πρόγραμμα που αναπτύχθηκε σε δύο άξονες: ο πρώτος εστίασε στην κατάρτιση και τη δικτύωση των επαγγελματιών του πολιτισμού, ενώ ο δεύτερος είχε ως στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και την πρόσβαση της πόλης/του κοινού στην τέχνη.

Συγκεκριμένα, διοργανώθηκε ένα δεκαήμερο Εργαστήριο Κριτικής με τη Δημήτρη Καγγελάρη για νέους και ανερχόμενους θεατρολόγους, ιστορικούς τέχνης και δημοσιογράφους. Στο πλαίσιο της δράσης «Προορισμός Ελευσίνα – Αθήνα», σε συνεργασία με το γαλλικό οργανισμό ONDA, δεκαπέντε καλλιτεχνικοί διευθυντές θεάτρων και φεστιβάλ από τη Γαλλία επισκέφθηκαν το Φεστιβάλ για να γνωρίσουν τη σύγχρονη ελληνική σκηνή και να αναπτύξουν συνεργασίες με Έλληνες καλλιτέχνες. Το IETM Campus ήταν ένα διεθνές θερινό σχολείο για υπεύθυνους παραγωγής αναφορικά με το πώς δουλεύει κάποιος στη διεθνή σκηνή (διεθνείς περιοδείες, συμπαραγωγές και χρηματοδοτήσεις). Η δράση «Αναγνώσεις Φεστιβάλ», σε συνεργασία με το Festival Academy του European Festivals Association, προσέφερε κατάρτιση από καταξιωμένους καλλιτεχνικούς διευθυντές διεθνών φεστιβάλ σε ζητήματα επιμέλειας καλλιτεχνικών διοργανώσεων. Τέλος, στο πλαίσιο της δράσης «Καφενείο Η Β(β)ουλή», οι κάτοικοι της Ελευσίνας έγιναν διαμεσολαβητές του έργου των καλλιτεχνών που φιλοξένησε το Φεστιβάλ και τους παρουσίασαν στο κοινό, ενώ μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά προετοιμάστηκαν οι αυριανοί θεατές.

S 2019
Y
N
I
K
I
S
M
O
S

Συντήρηση Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης

«Συντηρη... τι;» κυνήγι θησαυρού

ΛΑΟΥΡΑ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΤΑΠΙΝΗ

Το Σάββατο, 12 Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο των εορτασμών της Ευρωπαϊκής Ημέρας Συντήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η επιτροπή συντήρησης του ICOM και η diadrasis διοργάνωσαν για δεύτερη συνεχή χρονιά ένα κυνήγι θησαυρού στο κέντρο της Αθήνας. Στόχος της δράσης αυτής είναι να γνωρίσει το ευρύ κοινό τις διαφορετικές πτυχές του επαγγέλματος του συντηρητή αρχαιοτήτων και έργων τέχνης και την καίρια συμβολή του στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το παιχνίδι «Συντηρη... τι;» σχεδιάστηκε και παίχτηκε για πρώτη φορά το 2018, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Έπειτα από την αξιολόγηση και με μικρές βελτιώσεις, το φετινό παιχνίδι περιλάμβανε λιγότερους σταθμούς δίνοντας περισσότερο χρόνο στους παίκτες για διάδραση

με τους συντηρητές του κάθε σταθμού. Επίσης, έγινε πιο φιλικό προς τους χρήστες, τους εθελοντές και το περιβάλλον, χάρη στην ψηφιακή πλατφόρμα (app) που σχεδίασε το Εργαστήριο Δικτύων και Υπηρεσιών Υπολογιστών, CONSERT (COMputer Networks & SErvices Research laboraTory), του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για να υποστηρίξει το παιχνίδι, αντικαθιστώντας όλο το έντυπο υλικό για τους χάρτες, τους γρίφους και τα έπαθλα.

Για την αλληλεπίδραση με το κοινό η δράση είχε τη μορφή παιχνιδιού πόλης («κυνήγι θησαυρού»), όπου οι συμμετέχοντες καλούνταν να λύσουν γρίφους, να γνωρίσουν τη δουλειά των συντηρητών και να ανακαλύψουν, μέσω της επαφής με τα

ΣΥΝΤΗΡΗ...ΤΙ;
ένα πολιτιστικό κυνήγι θησαυρού, χωρίς χαμένους, στο πλαίσιο των εορτασμών της Ευρωπαϊκής Ημέρας Συντήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
12/10/2019 στις 11.30 π.μ.
Σημείο εκκίνησης: Αρχαίο Στρατηγείο Μακρυγιάννη (Ιερόνιστοι Αρχαίοιστοι και Βυζαντινοί)

ICOM
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
http://network.icom.museum/com/greece/

diadrasis
www.diadrasis.org

CONSERT
https://consert.graia.gr/

ανοιχτά μνημεία της πόλης και με τη βοήθεια επαγγελματιών συντηρητών, τις φθορές στα μνημεία και τις επεμβάσεις συντήρησης.

Η επιστημονική ομάδα της diadrasis ανέλαβε τον σχεδιασμό της διαδρομής πάνω σε έξι μνημεία σταθμούς του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Με την επιμέλεια της επιτροπής συντήρησης του ICOM ετοιμάστηκαν νέοι γρίφοι που καλούσαν τις ομάδες να βρουν το μνημείο, έπειτα να λύσουν το ερώτημα της συντήρησης και, τέλος, να ολοκληρώσουν επιτυχώς μια σχετική «δοκιμασία», ανακαλύπτοντας έτσι σταδιακά το αθέατο έργο της συντήρησης.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του κάθε σταθμού, η κάθε ομάδα λάμβανε μια ψηφιακή κάρτα επιβράβευσης με στοιχεία τόσο για το μνημείο όσο και για θέματα συντήρησης. Κλειδί της επιτυχίας για άλλη μια χρονιά ήταν η θερμή υποστήριξη της ομάδας εθελοντών συντηρητών από την επιτροπή συντήρησης, που στελέχωσαν τη δράση αναλαμβάνοντας ανά δύο έναν σταθμό σχετικό με το υλικό της ειδικότητάς τους.

Μετά από ανοιχτό κάλεσμα στον τύπο και τα κοινωνικά δίκτυα, στη δράση δήλωσαν συμμετοχή 73 άτομα και τελικά σχηματίστηκαν 15 πολυάριθμες ομάδες από μικρούς και μεγάλους. Το ηλιόλουστο Σάββατο εξερεύνησης διήρκεσε περίπου τρεις ώρες και όλες οι ομάδες έφτασαν με επιτυχία στον τερματικό σταθμό στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, όπου τους περίμεναν αναμνηστικά και η ελεύθερη περιήγηση στη μόνιμη συλλογή του μουσείου. Η πανηγυρική λήξη πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του κοινοβουλίου του Μεγάρου της Παλαιάς Βουλής, όπου έγινε και η βράβευση των τριών νικητριών ομάδων, αναφέροντας το ραντεβού για ένα επόμενο «Συντηρη...τι»!

Μουσεία και Συλλογές – Σκέψεις και Απόψεις

Ο ρόλος των μουσείων την περίοδο της δημοσιονομικής κρίσης Παραδείγματα και προοπτικές

ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΩΝΟΥ

Γενικές παρατηρήσεις

Σε μια εποχή σχετικής αστάθειας, όπου οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανισότητες είναι έντονες, η ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη και ισορροπία μοιάζει επιτακτική. Τα μουσεία, ως ιδρύματα που μπορούν να υπηρετήσουν την κοινωνία¹ και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εξομάλυνση αυτών των αντιθέσεων, οφείλουν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες.

Ειδικότερα, η οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας και η συνεπακόλουθη μείωση, σχεδόν εξάλειψη, της κρατικής υποστήριξης προς τα μουσεία, κατέστησαν ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό του ρόλου τους αλλά και των δράσεών τους. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια το κοινό μοιάζει να απομακρύνεται από την παθητική επίσκεψη μιας έκθεσης και να αποζητά την ενεργό συμμετοχή του στις δράσεις του μουσείου, ώστε η ίδια η επίσκεψη να αποτελεί μια πολυδιάστατη εμπειρία.

Όλο και περισσότεροι μουσειακοί φορείς συνειδητοποιούν πλέον ότι μπορούν να ανταποκριθούν στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας, με αποτέλεσμα να επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου τους και να στοχεύουν όχι μόνο στη διεύρυνση του κοινού τους αλλά και στον σχηματισμό στέρεων σχέσεων με αυτό σε βάθος χρόνου.

Ως ζωντανοί οργανισμοί, τα μουσεία έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν δίκτυα και να διευκολύνουν τη συλλογική δράση, να αφυπνίζουν τη συλλογική συνείδηση, να προωθούν τον διαπολιτισμικό διάλογο και να προάγουν την έρευνα και τη γνώση. Λειτουργώντας τελικά ως κόμβοι μάθησης και όχι απλώς ως τουριστικοί πόλοι έλξης, μπορούν να προτείνουν λύσεις στα προβλήματα της κάθε κοινωνικής ομάδας.

1. Curating Tomorrow (2019). *Museums and the Sustainable Development Goals*. Διαθέσιμο στο: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/08/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>

Ο νέος αυτός ρόλος αποτυπώνεται συχνά ως μια μετάβαση σε δράσεις με ποιοτικά παρά με ποσοτικά χαρακτηριστικά (π.χ. πολυδάπανες εκθέσεις). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός της σταδιακής πυκνότητας εμφάνισης των δράσεων βιωματικού χαρακτήρα που συναντάται στον πυρήνα όλο και περισσότερων εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων. Βιωματικά εργαστήρια, θεατρικά δρώμενα, sleep-overs, δράσεις για την τρίτη ηλικία, για εξαρτημένους, για τρόφιμους φυλακών είναι ενδεικτικά του πλήθους των επιλογών που σήμερα προσφέρουν στους επισκέπτες τους.

Προσαρμογή μουσειακών ιδρυμάτων στα νέα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα: Τρία ενδεικτικά παραδείγματα

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της μετάβασης αυτής αποτελεί το Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής - Ίδρυμα Οικογενείας Γ. Ψαροπούλου². Το ίδρυμα αυτό, προκειμένου να αντιμετωπίσει τη δυσχερή οικονομική του κατάσταση που απειλούσε τη λειτουργία του, εκτός από τα εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολεία, επέλεξε και άλλες εξωστρεφείς δράσεις, όπως είναι η οργάνωση εργαστηρίων κεραμικής ενηλίκων. Τα εργαστήρια αυτά πλαισιώνονται με παράλληλες πρωτοβουλίες (π.χ. θεματικές εκδρομές, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, εκδηλώσεις στην αυλή του Ιδρύματος, συμμετοχή των μαθητών σε φεστιβάλ, σε συνεργασία με άλλους φορείς, κ.λπ). Έτσι, συνεχίζοντας την εκπαιδευτική του δραστηριότητα, κατόρθωσε να προωθήσει την καλλιτεχνική κεραμική και να διευρύνει το κοινό του, εξασφαλίζοντας παράλληλα τους απαραίτητους πόρους για την απρόσκοπτη λειτουργία του. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι μαθητές του ΚΜΝΚ, μετά το πέρας της τετραετούς φοίτησής τους εκεί, και λόγω της βιωματικής εμπλοκής που έχουν αποκτήσει με την τέχνη της κεραμικής στη διάρκεια των σπουδών τους, αποτελούν πλέον τον πυρήνα των φίλων και υποστηρικτών του Μουσείου. Και παρότι η εκπαίδευση στο ΚΜΝΚ δεν αποσκοπεί αναγκαστικά στην επαγγελματική αποκατάσταση, πολλοί μαθητές, αποφοιτώντας, ασχολούνται επαγγελματικά με την κεραμική, συχνά συνεργαζόμενοι μεταξύ τους.

Ένα ακόμη παράδειγμα προσαρμογής στις συνθήκες του σημερινού οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος εί-

ναι το MOMus-Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης³. Στο μουσείο αυτό, ανάμεσα σε πλήθος άλλων προγραμμάτων, πραγματοποιούνται θερινά εργαστήρια φωτογραφίας για εφήβους, εργαστήρια για κατοίκους της πόλης και πρόσφυγες, με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη γνωριμία των ομάδων αυτών μεταξύ τους.

Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν ένα κενό που ενδεχομένως υπάρχει (π.χ. τα εργαστήρια για εφήβους), αυξάνουν την κοινωνική συνοχή και ικανοποιούν την ανάγκη των επισκεπτών να συμμετέχουν ενεργά στα δρώμενα εντός του μουσείου.

Ξεχωριστή θέση ανάμεσα στις δράσεις του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης κατέχει το Διεθνές Φεστιβάλ Φωτογραφίας, που διοργανώνεται κάθε δύο χρόνια, αλλά και οι εκθέσεις νέων και πρωτοεμφανιζόμενων καλλιτεχνών. Με τον τρόπο αυτό το μουσείο προωθεί το έργο των καλλιτεχνών αυτών σε τοπικό, εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Η πολυσχιδής αυτή δραστηριότητα καθιστά το Μουσείο Θεσσαλονίκης κοινωνικό και πολιτιστικό κόμβο για την πόλη με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών και την εξασφάλιση των απαραίτητων για τη λειτουργία του πόρων.

Στο Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Λάρισας (ΛΙΜΛ), ένα από τα πιο δραστήρια μουσεία της περιφέρειας, η τέχνη της τυποβαφικής ζωντανεύει ξανά μέσα από ποικίλες δράσεις, όπως είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τα σεμινάρια για ενήλικες και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Οι συλλογές του μουσείου περιλαμβάνουν τον εξοπλισμό των δύο τελευταίων εργαστηρίων τυποβαφικής του Τυρνάβου (ξυλότυποι, σφραγίδες, εργαλεία κατασκευής καλουπιών, πινέλα, σκεύη ανάμιξης χρωμάτων). Με τη χρήση του εξοπλισμού αυτού και αξιοποιώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις, οι συμμετέχοντες στα βιωματικά εργαστήρια που διοργανώνει το μουσείο, μαθαίνουν μια παραδοσιακή, ξεχασμένη για τους περισσότερους, τεχνική και συμβάλλουν στη διάσωση και διάδοσή της, ενώ, παράλληλα, αποκτούν πιθανόν μια νέα επαγγελματική προοπτική.

Στο ΛΙΜΛ πραγματοποιείται επίσης, σε τακτική βάση, μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες

2. Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από την εισήγηση του Νίκου Λιάρου, επιμελητή στο Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής, με τίτλο «Δημιουργικά εργαστήρια για ενήλικο κοινό και βιωσιμότητα του μουσείου», που παρουσιάστηκε στη 19η Συνάντηση «Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά» με τίτλο «Μουσεία, Δημιουργικότητα και Τοπικές Κοινωνίες» που διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΑ. Η περίληψη της εισήγησης είναι αναρτημένη στη διεύθυνση <http://ayla.culture.gr/ekpaideusi-kai-neoel-politistikiki-klironomia-praktika-2017/>

3. Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από την εισήγηση της υπεύθυνης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του ΜΦΘ Μαρίας Κοκορότσκου, με τίτλο «Δράσεις του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της δημιουργικότητας», που παρουσιάστηκε στη 19η Συνάντηση «Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά» με τίτλο «Μουσεία, Δημιουργικότητα και Τοπικές Κοινωνίες» που διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΑ. Η περίληψη της εισήγησης είναι αναρτημένη στη διεύθυνση <http://ayla.culture.gr/ekpaideusi-kai-neoel-politistikiki-klironomia-praktika-2017/>

με θέματα από την τοπική παράδοση και την ιστορία. Επιπλέον, σχεδιάζονται και υλοποιούνται προγράμματα που σχετίζονται με τις περιοδικές εκθέσεις που διοργανώνονται κάθε φορά, αλλά και δράσεις όπως σεμινάρια (π.χ. δημιουργικής γραφής) ή sleep-overs που προσφέρουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να βιώσουν μια ξεχωριστή εμπειρία στο μουσείο.

Όλα τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα υψηλή και επαναλαμβανόμενη επισκεψιμότητα.

Διαπιστώσεις

Οι παραπάνω ενδεικτικές περιπτώσεις αποδεικνύουν εύγλωττα ότι τα μουσεία του 21ου αιώνα, παρά τις αντίξοες δημοσιονομικές συνθήκες, παραμένουν φορείς ανάδειξης της ποικιλομορφίας του φυσικού και πολιτιστικού τοπίου και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ταυτόχρονα όμως, εξελίσσονται σε ενεργούς θύλακες πολιτισμού και σε φορείς βιώσιμης ανάπτυξης με κύρια χαρακτηριστικά τη συμμετοχικότητα και τη βιωματική εμπειρία. Ως κύτταρα πολιτισμού, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας επιλέγουν να αφογκραστούν την κοινωνία και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μέσα από τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πρωτότυπων δράσεων. Η πρακτική αυτή συμβάλλει στην εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων για τη συνέχιση της λειτουργίας τους και ταυτόχρονα ενδυναμώνει την πολιτιστική και οικονομική ζωή της τοπικής –και όχι μόνο– κοινωνίας, καθιστώντας σαφές ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η άνθηση των πολιτισμών είναι έννοιες συγγενείς και αλληλοεξαρτώμενες⁴.

4. UNESCO (1998). *Action Plan on Cultural Policies for Development, Adopted in by the Intergovernmental Conference on Cultural Policies for Development.*

Βραβεύσεις

Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Βράβευση της Μαρίνας Τσέκου για προγράμματα μουσειακής εκπαίδευσης

TETH XATZHNIKOLAΟΥ

Engage
Bringing people
and art together

Το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, αν και δεν έχει επίσημα εγκατασταθεί στο ανακαινισμένο κτήριο του παλαιού Ζυθοποιείου Fix, έργο του αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτου, συνεχίζει τη μουσειοπαιδαγωγική δραστηριότητά του με μεγάλη απήχηση στην Ελλάδα αλλά και με διεθνή αναγνώριση. Έμπρακτη απόδειξη της αναγνώρισης αυτής είναι η βράβευση της υπεύθυνης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Μουσείου Μαρίνας Τσέκου από τον φορέα «The Marsh Christian Trust».

Ο φορέας αυτός, που ιδρύθηκε το 1981 στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθιέρωσε το βραβείο «The Marsh Award for Excellence in Gallery Education» με σκοπό την επιβράβευση και γνωστοποίηση της προσφοράς όσων έχουν επιδείξει, μέσα από την εργασία τους, αφοσίωση και καινοτόμες ιδέες στον τομέα της μουσειακής εκπαίδευσης.

Κάθε χρόνο, από το 2011 μέχρι σήμερα, σε συνεργασία με το «Engage, the National Association for Gallery Education», του οποίου αποστολή είναι η προώθηση της πρόσβασης στην τέχνη, βραβεύονται διακεκριμένοι επαγγελματίες της μουσειακής εκπαίδευσης και των εικαστικών τεχνών και το έργο τους διαδίδεται μέσα από σχετικά δελτία τύπου, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες εκδηλώσεις.

Στο πλαίσιο του ετήσιου συνεδρίου του Engage, στο Newcastle και στο Gateshead, έγινε η απονομή των βραβείων για το 2019, την Τετάρτη, 6 Νοεμβρίου 2019. Απονεμήθηκαν έξι βραβεία για επαγγελματίες από το Ηνωμένο Βασίλειο και ένα διεθνές. Το διεθνές βραβείο απονεμήθηκε στη Μαρίνα Τσέκου, επιμελήτρια εκπαίδευσης του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ).

Οι Βρετανοί βραβευθέντες είναι οι Carol Dunbar, Wendy Daws, Rachel Dunlop, Jack James, Komal Khetia, Renee Odjidja.

Όπως αναφέρεται στο σκεπτικό της βράβευσης, η Μαρίνα Τσέκου, για περισσότερα από 19 χρόνια, οργανώνει προγράμματα που στοχεύουν στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και δημιουργούν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην τέχνη και τον πολιτισμό για όλους. Το 2009 ανέπτυξε το πρόγραμμα «EMST Χωρίς Σύνορα», ένα καινοτόμο και συμμετοχικό πρόγραμμα για ευάλωτες ομάδες, όπως οι κρατούμενοι, τα άτομα με προβλήματα χρήσης ναρκωτικών, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες. Το τελευταίο της πρόγραμμα, «Face Forward ... στο σπίτι μου», είναι ένα διαδραστικό έργο τέχνης που απευθύνεται σε πρόσφυγες και εστιάζει στις ιστορίες τους. Επιδιώκει να δώσει στους πρόσφυγες πρόσβαση στην τέχνη και τον πολιτισμό, καθώς και την ευκαιρία να μιλήσουν για τον εαυτό τους, τη ζωή και τον πολιτισμό τους με στόχο την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, του αμοιβαίου σεβασμού και της κατανόησης.

Η Μαρίνα θα χρησιμοποιήσει το βραβείο της για να ξεκινήσει μια συνεργασία με ένα διεθνές ίδρυμα, σχεδιάζοντας ένα κοινό συμμετοχικό και καινοτόμο πρόγραμμα με συναδέλφους στο εξωτερικό.

Περισσότερες πληροφορίες:

<https://engage.org/happenings/marsh-awards-2019/>

Οδηγός για την υποψηφιότητα στον ετήσιο διαγωνισμό «Ευρωπαϊκό Μουσείο της Χρονιάς» (ΕΜΥΑ)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΚΑΚΗΣ

Η διπλωματική εργασία <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/44284> με τίτλο «Ο ετήσιος διαγωνισμός "Ευρωπαϊκό Μουσείο της Χρονιάς" (ΕΜΥΑ), και η συμβολή του στην περαιτέρω ανάπτυξη των συμμετεχόντων ελληνικών μουσείων (1977-2019)», εστιάζει στον ετήσιο διαγωνισμό για το βραβείο «Ευρωπαϊκό Μουσείο της Χρονιάς» και πραγματεύεται το ζήτημα της συμβολής του στην περαιτέρω ανάπτυξη των ελληνικών μουσείων που διαχρονικά έχουν συμμετάσχει σ' αυτόν.

Ο διαγωνισμός, με τα απαιτητικά κριτήρια που θέτει, προσελκύει πλειάδα μουσείων απ' όλη την Ευρώπη και βραβεύει τα πλέον καινοτόμα από αυτά. Τα κριτήρια εστιάζουν στη δημόσια ποιότητα των μουσείων (public quality) μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, την ποιότητα των συλλογών, την ενάργεια

της μουσειακής αφήγησης, τις υποδομές που διατίθενται στο κοινό και το προσωπικό του μουσείου. Συγχρόνως, οι διαδικασίες αξιολόγησης από ένα διεθνές σώμα 12 κριτών αλλά και αυτο-αξιολόγησης στην οποία υποβάλλονται τα μουσεία, καθώς και η σύγκρισή τους με μουσεία του εξωτερικού τα οδηγεί σε βελτίωση και περαιτέρω ανάπτυξη στους αντίστοιχους τομείς, ανεξάρτητα από το αν διακριθούν τελικά ή όχι.

Η εργασία καταλήγει σ' ένα σύντομο και χρηστικό οδηγό διαχείρισης μιας μελλοντικής υποψηφιότητας, με βάση τα συμπεράσματα από τη συζήτηση με παράγοντες του διαγωνισμού (εκπροσώπους μουσείων, κριτές, εθνικούς αντιπροσώπους, μέλη Δ.Σ. ΕΜΦ). Ενδεικτικός είναι ο παρακάτω συνοπτικός πίνακας:

ΦΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ		ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
A.	ΠΡΙΝ	Εκδήλωση ενδιαφέροντος (συμβουλές από εθνικούς αντιπροσώπους και μουσεία) Συμπλήρωση αίτησης
B.	ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	Προετοιμασία επίσκεψης κριτών (βελτιώσεις) Επίσκεψη κριτών Επικοινωνία με εθνικούς αντιπροσώπους Παρουσίαση / interview σε συνέδριο ΕΜΥΑ – αποτελέσματα
Γ.	META	Αξιοποίηση / προβολή Βελτιώσεις (με βάση τις καλές πρακτικές και την αξιολόγηση των κριτών)

Πίνακας 1: Οδηγός διαχείρισης υποψηφιότητας ΕΜΥΑ

Αναλυτικότερα, τα ελληνικά μουσεία –είτε νέα, είτε ανακαινισμένα την τελευταία τριετία–, που θα θελήσουν στο μέλλον να υποβάλουν υποψηφιότητα στον διαγωνισμό ΕΜΥΑ, μπορούν αρχικά ν' απευθυνθούν στους εθνικούς αντιπροσώπους αλλά και σε άλλα μουσεία με πρόσφατη συμμετοχή σε αυτόν, καθώς και στην κατά περίπτωση αρμόδια διεύθυνση του ΥΠΠΟΑ για ν' αντλήσουν πληροφορίες και να σχηματίσουν άποψη για τον διαγωνισμό ώστε να λάβουν την τελική απόφασή τους περί συμμετοχής. Παράλληλα, μπορούν να ξεκινήσουν τη συμπλή-

ρωση της αίτησης που, όπως τονίζεται στην εργασία, είναι και μια μορφή αυτο-αξιολόγησης με αφετηρία την αρχή της «δημόσιας ποιότητας».

Στη συνέχεια, με την ανακοίνωση των υποψηφιοτήτων και την έναρξη του διαγωνισμού, το μουσείο –σε συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους– προετοιμάζει και βρίσκει χορηγούς για το ταξίδι και τη διαμονή των κριτών. Παράλληλα, προβαίνει σε όσες βελτιώσεις είναι εφικτό να γίνουν κατά το oligoήμερο αυτό διάστημα.

Η επίσκεψη των κριτών είναι προφανώς η κορυφαία στιγμή του διαγωνισμού, όπου το μουσείο οφείλει να παρουσιάσει τα δυνατά του σημεία και ν' αποκρύψει –όσο αυτό είναι εφικτό– τυχόν αδυναμίες του. Συνιστάται η επίσκεψη των κριτών να συμπίπτει με εκθέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια, επισκέψεις ευπαθών ομάδων και δράσεις του Συλλόγου Φίλων του Μουσείου και οτιδήποτε άλλο κρίνουν οι εκπρόσωποί του ότι πολλαπλασιάζει τη θετική εικόνα του. Ακολούθως, είναι χρήσιμη η επικοινωνία με τους εθνικούς αντιπροσώπους στους οποίους θα μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους και οι οποίοι με τη σειρά τους θα τους ενημερώσουν για τη διαδικασία του ετήσιου συνεδρίου/τελετής απονομής. Το μουσείο θα οργανώσει προσεκτικά την παρουσίασή του έχοντας υπόψη του τον διαθέσιμο χρόνο και θα στείλει εκπρόσωπο με ευχέρεια στην αγγλική γλώσσα.

Μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, το μουσείο δημοσιοποιεί και προβάλλει τη συμμετοχή, ή και τυχόν διάκρισή του στον διαγωνισμό, και αξιοποιεί την κηθείσα εμπειρία από τη σύγκρισή του με άλλα ευρωπαϊκά μουσεία, προβαίνοντας σε άλλοτε ριζικές και άλλοτε διορθωτικές ενέργειες περαιτέρω ανάπτυξής του με στόχο τη βιωσιμότητα και την προσφορά στο κοινωνικό σύνολο. Χαρακτηριστική προς αυτή την κατεύθυνση είναι η φράση-μοτίβο στην τελευταία απονομή EMYA 2019: «Τα μουσεία αλλάζουν τις ζωές των ανθρώπων» (Museums changing lives).

Ευρωπαϊκά και άλλα προγράμματα

Το έργο Mu.SA-Museum Sector Alliance και η συμβολή του στην κατάρτιση των επαγγελματιών των μουσείων στην ψηφιακή εποχή

ARTEMIS ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Τα μουσεία σήμερα επηρεάζονται άμεσα από το διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον. Ανεξάρτητα από τους διαθέσιμους πόρους, όχι μόνον υιοθετούν τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας στην καθημερινή λειτουργία τους, αλλά γίνονται πηγή έμπνευσης και, ολοένα και πιο συχνά, πεδίο ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών που προτείνουν στο κοινό νέους τρόπους πρόσβασης και πρόσληψης των συλλογών. Το σημερινό μουσείο, επιθυμώντας να συμμετάσχει και ενίοτε να συνδιαμορφώσει τις ψηφιακές και κοινωνικές εξελίξεις, αναγνωρίζει την ανάγκη για συνεχή κατάρτιση των επαγγελματιών του σε γνώσεις και δεξιότητες.

Το διακρατικό ερευνητικό έργο Mu.SA-Museum Sector Alliance (Project Number 575907-EFP-1-2016-1-EL-EPPKA2-SSA), που χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω του Προγράμματος Erasmus+/Sector Skills Alliances, διανύοντας τον τρίτο χρόνο υλοποίησής του, έχει αναπτύξει ένα πρωτότυπο σπονδυλωτό πρόγραμμα κατάρτισης προκειμένου να καλύψει αυτήν την ανάγκη διαρκούς επιμόρφωσης των επαγγελματιών των μουσείων σε ψηφιακές και μεταβιβάσιμες δεξιότητες.

Τον Μάρτιο του 2019 ολοκληρώθηκε με επιτυχία η πρώτη φάση του προγράμματος που περιελάμβανε το Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα (MOOC) με τίτλο «Βασικές ψηφιακές δεξιότητες για τους επαγγελματίες των μουσείων», στο οποίο δήλωσαν συμμετοχή περισσότερα από 5.000 άτομα διεθνώς. Στους περίπου 1.000 αποφοιτήσαντες συναντούμε 400 επαγγελματίες ελληνικών μουσείων, καθώς και αποφοίτους μουσειολογίας, πολιτιστικής διαχείρισης και άλλων συναφών επιστημονικών πεδίων. Στην εκδήλωση που διοργανώθηκε στις 24 Ιουνίου 2019 στην Αθήνα, από την ερευνητική ομάδα DAISy του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου που συντονίζει το έργο Mu.SA, και στην οποία συμμετείχαν ως εταίροι του έργου το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) και το ΙΕΚ ΑΚΜΗ, απονεμήθηκαν από τον καθηγη-

Η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, χαιρετίζει την ενημερωτική εκδήλωση του έργου Mu.SA (Αθήνα, 24/6/2019).

Ο καθηγητής Αχιλλέας Καμιάς, διευθυντής της ερευνητικής ομάδας DAISy του ΕΑΠ και επιστημονικός υπεύθυνος του Mu.SA, Mu.SA MOOC απονέμει τα πιστοποιητικά του Mu.SA MOOC (Αθήνα, 24/6/2019).

Εκπρόσωποι πολιτιστικών φορέων συζητούν στο πλαίσιο της εκδήλωσης.

τή Αχιλλέα Καμιά, διευθυντή της ερευνητικής ομάδας DAISy και επιστημονικό υπεύθυνο του έργου, τα πιστοποιητικά σε όσους/ες ολοκλήρωσαν με επιτυχία το Μαζικό Ανοιχτό Διαδίκτυο Μάθημα.

Παρουσιάστηκαν επίσης οι τέσσερις νέοι επαγγελματικοί ρόλοι που μπορούν να θεωρηθούν χρήσιμοι στα μουσεία της ψηφιακής εποχής, όπως προέκυψαν από την έρευνα που διεξήγαγε το Mu.SA στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Πορτογαλία. Πρόκειται για τους εξής:

- Υπεύθυνος Ψηφιακής Στρατηγικής (Digital Strategy Manager) που αναλαμβάνει να σχεδιάσει την ψηφιακή στρατηγική ενός μουσείου και να εποπτεύει την εφαρμογή της στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής του φορέα.
- Επιμελητής Ψηφιακών Συλλογών (Digital Collections Curator) που εργάζεται για την εφαρμογή της ψηφιακής στρατηγικής σε ό,τι αφορά τη διαχείριση, προστασία και ανάδειξη των ψηφιακών και ψηφιοποιημένων μουσειακών συλλογών.
- Υπεύθυνος Ανάπτυξης Διαδραστικής Ψηφιακής Εμπειρίας (Digital Interactive Experience Developer) που εξειδικεύεται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη καινοτόμων διαδραστικών εκθεμάτων και εφαρμογών με βάση τις ανάγκες διαφορετικών ομάδων κοινού.

- Υπεύθυνος Διαδικτυακής Κοινότητας (Online Community Manager) που διαχειρίζεται την επικοινωνία και αναπτύσσει τη συνεργασία με διαδικτυακές ομάδες κοινού που εμπλέκονται με ποικίλους τρόπους στο έργο του μουσείου.

Στην εκδήλωση τον λόγο πήραν και εκπρόσωποι μουσείων και πολιτιστικών οργανισμών οι οποίοι, με δεδομένο το πλούσιο ψηφιακό πολιτιστικό απόθεμα που διαθέτουν πλέον τα ελληνικά μουσεία, τόνισαν την ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης των επαγγελματιών του κλάδου και πρότειναν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα του έργου Mu.SA γι' αυτόν τον σκοπό, ανάλογα με την αποστολή και τους στόχους κάθε μουσείου.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, από τον Σεπτέμβριο του 2019 έως τον Μάρτιο του 2020, υλοποιείται η δεύτερη φάση του Mu.SA, κατά την οποία παρέχεται σε 120 επιλεγθέντες από την Ελλάδα, την Ιταλία και την Πορτογαλία ένα πρόγραμμα εξειδίκευσης προσαρμοσμένο σε καθέναν από τους παραπάνω επαγγελματικούς ρόλους, το οποίο υλοποιείται από τους ακαδημαϊκούς και εκπαιδευτικούς φορείς του έργου (Πανεπιστήμιο του Πόρτο, Πανεπιστήμιο Link Campus Ρώμης και ΙΕΚ ΑΚΜΗ, Αθήνα). Το πρόγραμμα εξειδίκευσης (Mu.SA Specialization Course) συνδυάζει μαθήματα εξ αποστάσεως και διά ζώσης, καθώς και μάθηση στον χώρο εργασίας, δίνοντας την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να βελτιώσουν εμπράκτως τις ψηφιακές αλλά και μια σειρά από ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες που θεωρούνται χρήσιμες για τους αναδυόμενους επαγγελματικούς ρόλους στα μουσεία της ψηφιακής εποχής.

Το Mu.SA αποτελεί το μοναδικό έργο που αξιοποιεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα δεξιοτήτων DigComp και European eCompetences Framework (e-CF) για να προτείνει ένα καινοτόμο πρόγραμμα κατάρτισης, ειδικά σχεδιασμένο για τις ανάγκες των μουσείων. Για τον λόγο αυτό συμπεριλαμβάνεται στον Οδηγό του DigComp του 2018 (DigComp User Guide) ως μία από τις 38 καλές πρακτικές εφαρμογής του ευρωπαϊκού πλαισίου ψηφια-

κών δεξιοτήτων DigComp, ενώ αναφέρεται ως μία από τις εννέα καλές πρακτικές που αξιοποιούν το DigComp για την ενίσχυση της απασχόλησης. Τέλος, το Mu.SA έχει προταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως περίπτωση καλής πρακτικής στον Πυλώνα για την Καινοτομία και ειδικά στην προτεραιότητα 8 που αφορά στις δεξιότητες των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα.

Περισσότερες πληροφορίες στον ιστότοπο του έργου: www.project-musa.eu/

Facebook @MuseumSectorAlliance

Twitter #MuseumSectorAlliance

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Πολιτιστική Κληρονομιά: Γεφυρώνοντας το κενό μεταξύ σπουδών και επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΩΛΙΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΑΤΑΠΟΤΗ

Το ερευνητικό έργο με τίτλο «Πολιτιστική Κληρονομιά: Γεφυρώνοντας το κενό μεταξύ σπουδών και επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο» συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από εθνικούς πόρους, στο πλαίσιο του έργου «Υποστήριξη ερευνητών με έμφαση στους νέους ερευνητές» του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». Η ερευνητική ομάδα αποτελείται από τις μεταδιδασκτρικές ερευνήτριες του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, δρ Δέσποινα Ανδριοπούλου και δρ Πωλίνα Νικολάου, υπό την επιστημονική εποπτεία της δρ Δέσποινας Καταπότη, επ. καθηγήτριας Θεωρίας Πολιτισμού και Ψηφιακού Πολιτισμού στο ίδιο Τμήμα.

Το συγκεκριμένο ερευνητικό έργο, που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2018 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Μάρτιο του 2020, έχει ως στόχο τη χαρτογράφηση ενός διαρκώς αναπτυσσόμενου τομέα, του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Σε έναν διαρκώς εξελισσόμενο κόσμο σε κοινωνι-

κό, πολιτικό, πολιτιστικό και οικονομικό επίπεδο, η πολιτιστική κληρονομιά καλείται να πραγματώσει έναν δημοκρατικό και βιώσιμο ρόλο στην κοινωνία μέσα από τον επαναπροσδιορισμό της ως μιας σύνθετης διαδικασίας συνεχούς δημιουργίας νοήματος από τους ειδικούς και τις κοινότητες. Αυτός ο επαναπροσδιορισμός της πολιτιστικής κληρονομιάς και, εν γένει, του ρόλου των πολιτιστικών φορέων επιφέρει νέα ζητήματα στο θέμα της διδακτικής του επιστημονικού πεδίου της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς αυτά θα πρέπει να αφουγκράζονται τις ανάγκες της εκάστοτε κοινωνίας και να προσαρμόζονται σ' αυτές. Οι νέες αυξανόμενες προκλήσεις και ανάγκες καθιστούν επιτακτική μια διευρυμένη επαγγελματική προσέγγιση στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και, επομένως, μια ευρύτερη μελέτη του συσχετισμού της αγοράς εργασίας και της ακαδημαϊκής κατάρτισης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το ερευνητικό πρόγραμμα σκοπεύει να καλύψει αυτό το κενό στη βιβλιογραφία μέσα από τον συγκριτικό συσχετισμό της αγοράς εργασίας και της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε Ελλάδα και Κύπρο. Η συλλογή δεδομένων για την παρούσα έρευνα λαμβάνει χώρα τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, καθώς αυτές οι δύο χώρες συχνά ανταλλάσσουν το ανθρώπινο δυναμικό τους σε επίπεδο σπουδών και σε επαγγελματικό επίπεδο.

Αναφορικά με τα ερευνητικά εργαλεία που αξιοποιούνται έχει επιλεγεί ένας συνδυασμός διαφορετικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων: (α) ανάλυση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών πολιτιστικής κληρονομιάς σε Ελλάδα και Κύπρο (curricula analysis), (β) μικρής εμβέλειας έρευνα εις βάθος (focus groups) με επαγγελματίες του κλάδου της πολιτιστικής κληρονομιάς, που βρίσκονται είτε στο αρχικό στάδιο της καριέρας τους είτε υψηλόβαθμα στελέχη, και (γ) διαδικτυακή έρευνα στους επαγγελματίες όλων των βαθμίδων της πολιτιστικής κληρονομιάς (questionnaires).

Αποτελέσματα του ερευνητικού έργου έχουν παρουσιαστεί σε διεθνή συνέδρια, όπως στο 25ο Γενικό Συνέδριο του ICOM στο Κιότο στην επιτροπή του ICTOP (International Committee for the Training of Personnel), στο 2ο Διεθνές Συνέδριο Πολιτισμικής Πληροφορικής και Σπουδών Μέσων Επικοινωνίας των Πανεπιστημίων Αιγαίου και Adnan Menderes στη Μυτιλήνη και στο 1ο Συνέδριο Πολιτισμικής Νοημοσύνης που διοργάνωσε το Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου στη Λευκωσία.

Απώτερος σκοπός της προτεινόμενης έρευνας είναι η δημιουργία ενός βιώσιμου πεδίου επικοινωνίας μεταξύ του επαγγελματικού και του επιστημονικού πεδίου του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο θα αποτελέσει τη βάση για τον σχηματισμό μιας εκπαιδευτικής πολιτικής από πλευράς

πανεπιστημίων, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες της αγοράς και, από την άλλη πλευρά, τη διαρκή επανεκπαίδευση των ανθρώπων που εργάζονται στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ερευνητικό πρόγραμμα για τα Μουσεία Ευρώπης, Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής Πρόγραμμα EC HORIZON 2020 / EU-LAC

KAREN BROWN

Μετάφραση: Μάρω Αλεξάκη

Πρόκειται για μια συνεργασία ακαδημαϊκών, επαγγελματιών και διαμορφωτών πολιτικής μουσείων στη Σκωτία, Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Περού, Χιλή, Κόστα Ρίκα και τις Δυτικές Ινδίες με στόχο την προώθηση της «μουσειολογίας των κοινοτήτων» ως παράγοντα δημιουργίας ενός καλύτερου κόσμου.

Η ένωση μουσείων EU-LAC ιδρύθηκε το 2014 υπό την αιγίδα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM – <http://icom.museum>), βασισμένη αρχικά στην ιδέα του δικτύου του ICOM Ευρώπης, του ICOM Λατινικής Αμερικής και των Περιφερειακών Ενώσεων της Καραϊβικής. Αρχικά η έρευνα χρηματοδοτήθηκε με 2.422,406 ευρώ από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Horizon 2020 –το μεγαλύτερο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας– και πραγματοποιείται από το 2016 μέχρι σήμερα. Στόχος της έρευνας είναι η πληρέστερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ του ICOM Ευρώπης και του ICOM Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, από μορφωτική, επιστημονική και κοινωνική άποψη. Η συνεργασία και ανταλλαγή μεταξύ των μουσείων των παραπάνω περιοχών ακολουθεί το Σχέδιο Δράσης EU-CELAC (Community of Latin American and Caribbean States) για τη διαμόρφωση ενός κοινού μέλλοντος. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει τέσσερις τομείς έρευνας:

1. Τεχνολογία και καινοτομία
2. Μουσεία για την κοινωνική ενσωμάτωση και συνοχή
3. Ενίσχυση της βιωσιμότητας των Κοινοτικών Μουσείων
4. Εκθεσιακές δραστηριότητες με θέμα τη Μετανάστευση και τα ζητήματα Φύλου.

Τη διαχείριση του Ερευνητικού Προγράμματος έχει αναλάβει το

Πανεπιστήμιο St. Andrews στη Σκωτία, υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Μουσείων, Πινακοθηκών και Συλλογών που ανήκει στη Σχολή Ιστορίας της Τέχνης (<https://mgci.wp.st-andrews.ac.uk>)¹.

Η ένωση EU-LAC-MUSEUMS έχει στόχο τη συγκριτική ανάλυση μικρών και μεσαίων αγροτικών μουσείων και των αντίστοιχων κοινοτήτων τους στην Ευρώπη, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, καθώς και την ανάδειξη του ιστορικού και θεωρητικού πλαισίου δημιουργίας τους. Ως βάση της έρευνας θεωρείται το γεγονός ότι ειδικά τα μουσεία των κοινοτήτων της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής δίνουν τη δυνατότητα στις κοινότητες που εκπροσωπούν να προβάλουν την ιστορία τους, ενώ παράλληλα συνεισφέρουν στην περιβαλλοντική αειφορία και την ενδυνάμωση του συναισθήματος του επισκέπτη ότι ανήκει στο κοινοτικό σύνολο. Περισσότερο από τέσσερα χρόνια ειδικοί ερευνούν τις μουσειακές πρακτικές επικοινωνίας, ειδικά των απομακρυσμένων νησιωτικών περιοχών. Σε αυτά τα μουσεία συγκαταλέγονται το Υπαίθριο Μουσείο Ceumannan – Skye στη Σκωτία και το Μουσείο της Κοινότητας Rey Curré στην Κόστα Ρίκα, που το διαχειρίζεται ο ιθαγενής πληθυσμός των Boruca στο πλαίσιο του Δικτύου Μουσείων Κοινοτήτων. Πρόκειται για δύο υπαίθρια μουσεία που προτρέπουν τους επισκέπτες να ανακαλύψουν το οικείο φυσικό περιβάλλον και τις παραδοσιακές αρχιτεκτονικές δομές. Σε αυτό τον χώρο νέοι άνθρωποι συνεργάστηκαν στη διοργάνωση προγραμμάτων προφορικής ιστορίας με κεντρικό θέμα τις αναμνήσεις των ηλικιωμένων της κοινότητας, ενώ ασχολήθηκαν και με το θέμα της κοινωνικής αλλαγής.

Τα μουσεία, έχοντας τη δυνατότητα να επικοινωνούν και να διαχέουν τα μηνύματα των συμμετεχόντων στις συζητήσεις και στην ανταλλαγή ιστοριών «με όλες τις μορφωτικές, πολιτικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες που δένουν τον άνθρωπο με την ιστορία» σε κάθε περιβάλλον, στην Ευρώπη, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, διαθέτουν τεράστια ενωτική δύναμη και τη δυνατότητα μεταφοράς μηνυμάτων από τις πόλεις μέχρι τα απομακρυσμένα χωριά. Μπορούν να αποτελέσουν «ουδέτερες ζώνες», στις οποίες δομούνται η κοινωνική συνοχή και συμφωνία πάνω σε πολλά θέματα. Μέσα από τη δράση των μουσείων της EU-LAC με θέμα «Μουσεία και Κοινότητα: Ιδέες, βιώματα και αειφόρα ανάπτυξη στην Ευρώπη, Λατινική Αμερική και Καραϊβική», ανοίγει ο δρόμος για μια κοινή αντίληψη πάνω στα βιώσιμα επαρχιακά μουσεία μικρού ή μεσαίου μεγέθους με τις αντίστοιχες κοινότητες που αυτά εκπροσωπούν, προωθώντας την κατανόηση και τη συνεργασία μεταξύ τους.

Το μουσειακό ερευνητικό πρόγραμμα στηρίζεται στα αποτελέσματα κοινωνικών ερευνών και συνεργάζεται με εμπειρογνώ-

1. Η δρ Karen Brown είναι Διευθύντρια του Ινστιτούτου και υπεύθυνη διαχείρισης του Ερευνητικού Προγράμματος.

μονες του χώρου των μουσείων σε διεθνές επίπεδο, οι οποίοι επιθυμούν να επιτευχθεί δια-κρατική έρευνα και ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης. Μέσα από τον χώρο των μουσείων και των κοινοτήτων τους και με τη βοήθεια των δικτύων του ICOM και των εμπειρογνομόνων μπορούμε να επιτύχουμε την υπέρβαση κοινωνικών προβλημάτων και αντιθέσεων, καθώς και τη δημιουργία κλίματος ισότητας και σεβασμού, που θα βασίζονται στον συνεχή διάλογο με θέμα τον υλικό και άυλο πολιτιστικό μας πλούτο που αποτελεί κοινή κληρονομιά.

Μεγάλο πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή (2019-2021)

ΦΑΛΗ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Με κύριο μήνυμα «Κλιματική αλλαγή. Ο πλανήτης Γη στέλνει σήμα κινδύνου. Ώρα για δράση, ώρα για ελπίδα» το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας εκπόνησε ένα μεγάλο πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή που σκοπεύει στην ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση του κοινού με έμφαση στους μαθητές των σχολείων και γενικότερα στη νέα γενιά.

Το πρόγραμμα βασίζεται στην επικαιροποιημένη μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος (Επιτροπή ΕΜΕΚΑ) με επιστημονικό υπεύθυνο τον πρόεδρο της ΕΜΕΚΑ ακαδημαϊκό κ. Χρήστο Ζερεφό, κατόπιν υπογραφής μνημονίου συνεργασίας των δύο φορέων.

Το μουσείο έχει σχεδιάσει ποικίλες δράσεις που πραγματοποιούνται

από τις αρχές του έτους 2019: σειρά ομιλιών από διακεκριμένους Έλληνες και ξένους επιστήμονες, διεθνή συνέδρια, ημερίδες για τους εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτικά προγράμματα και Πανελλήνιο Διαγωνισμό – Βραβείο Άγγελος και Νίκη Γουλανδρή για την κλιματική αλλαγή (2020-2021).

Στο πλαίσιο του προγράμματος προβλέπεται η παρουσίαση νέας έκθεσης στο Κέντρο ΓΑΙΑ και η αναβάθμιση της ΣΦΑΙΡΑΣ και του DOME.

Ο σχεδιασμός της νέας έκθεσης στο Κέντρο ΓΑΙΑ στοχεύει στην πληρέστερη ενημέρωση των επισκεπτών για τα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα με έμφαση στην κλιματική αλλαγή μέσα από βιωματικά εκθέματα, διαδραστικές εφαρμογές και εκπαιδευτικά βίντεο (ολοκλήρωση το 2021). Σκοπός της έκθεσης είναι η ενσυνείδητη δράση και η δημιουργία ελπίδας ώστε ο καθένας από τους επισκέπτες, φεύγοντας, να συμμετάσχει στη σωτηρία του πλανήτη.

Η ΣΦΑΙΡΑ, το σύμβολο του Κέντρου ΓΑΙΑ, είναι μια διεθνώς μοναδική κατασκευή (ημισφαιρικός θόλος-οθόνη) με ύψος όσο ένα δώροφο κτήριο και αποτελεί σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο για τα προγράμματα του μουσείου. Ο πλανήτης Γη αποκαλύπτεται τρισδιάστατα στη μοναδική στον κόσμο γιγάντια ΣΦΑΙΡΑ του ΜΓΦΙ με την εφαρμογή SCIENCE ON A SPHERE (NASA δορυφορικές λήψεις Γης) και την προβολή θεματικών πεντάλεπτων ταινιών.

Τέλος το DOME, ο θόλος (μικρό «πλανητάριο») είναι ένα μέσο εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας που μετατρέπει τη γνώση σε ταξίδι και το βίωμα σε πολυδιάστατη εμπειρία.

Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2019

Τέχνες και ψυχαγωγία

Αναζητώντας τον ελεύθερο χρόνο

ΣΟΦΙΑ ΑΗΔΟΝΗ

Το φθινόπωρο που πέρασε οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς γιόρτασαν την εικοστή τρίτη επέτειό τους στην Ελλάδα (27-29 Σεπτεμβρίου 2019). Συνεπείς στο στίγμα που υιοθέτησαν από την αρχή, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, ανανεώνουν κάθε Σεπτέμβρη το ραντεβού τους με βασικό στόχο το άνοιγμα των χώρων πολιτισμού εν γένει στην κοινωνία με τη διοργάνωση ποικίλων τύπων εκδηλώσεων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τον γενικό συντονισμό του προγράμματος έχει το Συμβούλιο της Ευρώπης, ενώ βασικός στόχος του είναι η βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών σε στοιχεία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, υλικής και άυλης, καθώς και η ευαισθητοποίησή τους στα θέματα αυτά. Σκοπός του προγράμματος εξακολουθεί να είναι η ενίσχυση της κοινής ευρωπαϊκής συνείδησης και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Ο θεσμός εξακολουθεί μετά από τόσα χρόνια λειτουργίας να επιδιώκει την ανανέωση και τον εμπλουτισμό του, παράλληλα με τη δημιουργία, με αφορμή τον ετήσιο εορτασμό του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018, ισχυρότερων κινήτρων για τη συμμετοχή σε αυτόν. Ήδη από την προηγούμενη χρονιά εγκαινιάστηκε η δράση «Ιστορίες Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς» (European Heritage Stories). Σε αυτή καλούνται να συμμετέχουν –και να χρηματοδοτηθούν στην περίπτωση επιλογής τους–, εκτός των διαφόρων φορέων πολιτισμού, και τοπικές κοινότητες από όλη την Ευρώπη προβάλλοντας παλιές ή νέες «ιστορίες» της πολιτιστικής κληρονομιάς τους, που θα ήθελαν να μοιραστούν με το σύνολο της ευρωπαϊκής κοινότητας. Οι όροι συμμετοχής και οι επωφελούμενοι φορείς περιγράφονται αναλυτικά στο <http://www.europeanheritagedays.com/Story/>.

Το χρηματικό έπαθλο μιας βραβευμένης «Ιστορίας» ανέρχεται στο ποσό των 10.000 ευρώ και αυτό αποτελεί έναν έμμεσο τρόπο κατά περίπτωση χρηματοδότησης του προγράμματος. Στη δράση αυτή δεν εμπλέκονται οι εθνικοί συντονιστές του προγράμματος και δεν απαιτείται συνεργασία ή άλλου είδους συνεννόηση για την υποβολή της σχετικής αίτησης, εφόσον η δράση υλοποιείται κεντρικά και σκοπεύει στην υποστή-

Αρχαίο θέατρο Δωδώνης: «Το ταξίδι της Αντιγόνης: Από τον Σοφοκλή στον Ζαν Ανουίγ και από το χαρτί στη σκηνή».

ριξη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δράσης για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι μία από τις βραβευμένες «Ιστορίες» για το 2018 ήταν το «Origins», μια ιστορία-ψηφιακό καλειδοσκόπιο για την καρδιά της αρχαίας Αθήνας της Εφορείας Αρχαιοτήτων της Πόλης των Αθηνών (<http://theheartofancientathens.gr/>).

Η Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, που είναι ο εθνικός συντονιστής του προγράμματος, είχε διαμορφώσει από πολύ νωρίς ένα συγκεκριμένο στίγμα εορτασμού, που ανταποκρίνεται στις «ιδιαιτερότητες» τόσο του υπεύθυνου φορέα για τη λειτουργία του θεσμού στη χώρα (η Αρχαιολογική Υπηρεσία και κατ' επέκταση το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού) όσο και στα χαρακτηριστικά των φορέων που συμμετέχουν με εκδηλώσεις στον εορτασμό, αλλά και στο κοινό που τις παρακολουθεί. Πιο συγκεκριμένα, αυτό το στίγμα συνίσταται σε: θεματολογία που αλλάζει ανά διετία, έμφαση στο νεανικό κοινό αλλά και στην υψηλής ποιότητας παρεχόμενη πληροφορία, εξοικείωση του κοινού με το έργο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, χρήση νέων τεχνολογιών, συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός πυκνού δικτύου ποικίλων πολιτιστικών φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, στο οποίο, όμως, όπως είναι αναμενόμενο, πλειοψηφούν οι Υπηρεσίες της ΓΔΑΠΚ. Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού συντονισμού του προγράμματος γίνεται προσπάθεια προώθησης ευρύτερων θεματικών εορτασμού και υιοθέτησής τους από όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες. Στόχος αυτής της προσπάθειας είναι η ενίσχυση της ομοιογένειας του χαρακτήρα του εορτασμού και η δυνατότητα διακρατικών συνεργασιών γύρω από ένα κοινό θέμα. Έτσι, το κοινό γενικό θέμα που προτάθηκε και ίσχυε για το 2019 ήταν «Τέχνες και ψυχαγωγία» (Arts and Entertainment) και η συντριπτική πλειονότητα των χωρών συμμετείχε στον εορτασμό με αυτό το θέμα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
2019

Τέχνες και Ψυχαγωγία
Αναζητώντας τον
ελεύθερο χρόνο

28/9
Θέλω μια χώρα
Μουσικοθεατρικό δρώμενο από το Θεατρικό Εργαστήρι Πρέβεζας, το Ωδείο "Αφίλιον" και τον μουσικό-εργονευτή Ντένο Μηλιάδη, σε κείμενο του Ανδρέα Φλουράκη
Ωδείο Νικόπολης, ώρα 19:30 μ.μ.

29/9
Πλαγγόνες σε κόσμο χάρτινο
Μικρή περιοδική έκθεση αφιερωμένη στις πλαγγόνες (κούκλες) της αρχαιότητας, πλαισιωμένες από σύγχρονα έργα από ανακυκλωμένα χαρτί των Ρούλα και Σοφία Τζήμα
Η Ντο και τα μαγεμένα πινέλα
Παρουσίαση παραμυθιού της αρχαιολόγου-μουσικού Μαρίας Τσακνίδου με τη συνδεία πρωτότυπης μουσικής σύνθεσης και άλλων τραγουδιών από τον Χάρη Οσμάν
Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης, ώρα 19:30 μ.μ.

ΕΥΡΩΠΗ, μια κοινή κληρονομιά

Χορηγοί

Σάρωστε με QR Code Reader

Αρχαιολογικό Μουσείο και Ωδείο στον αρχαιολογικό χώρο Νικόπολης: Μουσικοθεατρικό δρώμενο, έκθεση αφιερωμένη στις πλαγγόνες (κούκλες) της αρχαιότητας και αφήγηση παραμυθιού με μουσική και τραγούδι.

Κατά γενική ομολογία, κατά την τελευταία εικοσαετία ο εορτασμός στη χώρα μας έχει καλύψει μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων (κάστρα – λιμάνια – νερό – οικονομία – αθλητισμός – μαγεία – διατροφή – σπίτι – χρόνος – κρίσεις – βία και ανεκτικότητα – πόλεις) προτείνοντας μια πολύπλευρη προσέγγιση από τη μια και σύνδεση με τη σύγχρονη πραγματικότητα από την άλλη. Για πρώτη φορά, όμως, φέτος η χώρα μας υιοθέτησε και αυτή – ακολουθώντας τη γενική τάση – το κοινό ευρωπαϊκό θέμα και ο τίτλος κάτω από τον οποίο οργανώθηκαν οι φετινές εκδηλώσεις είναι «Τέχνες και Ψυχαγωγία – Αναζητώντας τον ελεύθερο χρόνο».

Το θέμα είναι ευρύτατο και διαχρονικό, ενώ ο υπότιτλος που προστέθηκε επιχειρεί να θέσει και την παράμετρο της πρόσβασης στην ψυχαγωγία. Μέσα από τη διαπραγμάτευση του θέματος προέκυψαν πολλά ερωτήματα: Είναι η ψυχαγωγία αξία ή κατάκτηση; Είναι ανάγκη βασική ή τεχνητή; Είναι ατομική ή συλλογική υπόθεση; Αφορά όλους ή λίγους; Πώς ικανοποιείται σε κάθε εποχή και κοινωνία; Πώς λειτουργεί η σχέση του ελεύθερου χρόνου με την απόλαυση της Τέχνης; Και περαιτέρω, τι ρόλο έπαιξε η μουσική και το θέατρο, η φύση και ο αθλητισμός, το βιβλίο και το παιχνίδι, οι γιορτές και τα πανηγύρια στην ικα-

Κτήριο «Ξυλαποθήκη» στον αρχαιολογικό χώρο Αστικών Πυλών στον Πειραιά: Θεατρική παράσταση με τίτλο «Αϊτή, μια performance για την Ιστορία», ιστορία με θέμα την πορεία του νεοελληνικού κράτους στον χρόνο και τη σχέση της σημερινής εποχής με το παρελθόν.

νοποίηση αυτής της ανάγκης και πόσο μεγάλες ή μικρές είναι οι διαφορές από εποχή σε εποχή; Και τέλος, ποια είναι η σχέση των μουσείων με την ψυχαγωγία;

Ο απολογισμός αυτής της διερεύνησης αποτυπώθηκε σε πάνω από 100 σημεία σε όλη τη χώρα, και συγκεκριμένα σε 49 μουσεία, 44 αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία και 15 άλλους χώρους πολιτισμού, από βιβλιοθήκες έως πολιτιστικά κέντρα. Μόνο στην Αττική σημειώνονται 30 σημεία, και πιο συγκεκριμένα 21 στην Αθήνα. Στα Ιωάννινα διοργανώθηκαν 10 διαφορετικές δράσεις, στη συντριπτική πλειοψηφία τους από την οικεία Εφορεία Αρχαιοτήτων σε συνεργασία, κατά περίπτωση, με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το Πολιτιστικό Ίδρυμα του Ομίλου Πειραιώς, το Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, την ερασιτεχνική ομάδα φωτογραφίας «Φωτογραφιστές», τον Δήμο Δωδώνης, την Εταιρεία Φίλων του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων, την ΑΜΚΕ «Συν Πλην Τρία», το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών, τη Θεατρική Σκηνή Ηπείρου, αποδεικνύοντας το πολύτιμο και το σημαντικό της συνεργασίας. Στη Θεσσαλονίκη τα δύο μεγάλα μουσεία, αλλά και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου πρόσφεραν από ένα πλούσιο τριήμερο με μεγάλη ποικιλία εκδηλώσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη αύξηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το θέατρο, τις δραματοποιημένες αφηγήσεις παραμυθιών ή άλλων ιστοριών, τις θεατρικές αναγνώσεις, κ.ά, ενώ παρατηρείται μείωση στον σχεδιασμό και στην οργάνωση μικρών, έστω, θεματικών εκθέσεων. (Περισσότερες πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό στο <https://www.facebook.com/EHDaysGR/#>)

Τέλος, το κοινό ευρωπαϊκό θέμα για το 2020 είναι «Πολιτιστική Κληρονομιά και Εκπαίδευση».

Φόρος Τιμής

Νίκη Γουλανδρή

ΦΑΛΗ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Η Νίκη Γουλανδρή, Πρόεδρος του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, απεβίωσε πλήρης ημερών, σε ηλικία 94 ετών, το Σάββατο, 9 Φεβρουαρίου 2019. Είναι γνωστή διεθνώς για τους αγώνες της για την προστασία του περιβάλλοντος. Το μήνυμά της συνδέει οικολογικούς στόχους με πολιτιστικές αξίες.

Από πολύ νέα αφιέρωσε τη ζωή της στη μάθηση, στον στοχασμό και στην επιστήμη. Με τη συνεχή υποστήριξη του συζύγου της Άγγελου Γουλανδρή, καλλιέργησε το ερευνητικό της πνεύμα και έμεινε αδιάφορη σε ιδεολογίες που θεωρούσε εφήμερες και απαρχαιωμένες. Πάντοτε πίστευε ότι ο κόσμος χρειάζεται νέες αξίες προκειμένου να επιτευχθεί η απαραίτητη ισορροπία ανάμεσα στον άνθρωπο και την κοινωνία.

Ως άτομα –η ίδια και ο άνδρας της Άγγελος Γουλανδρής– θεωρούνται πρωτοπόροι στη σκέψη και στην πράξη. Με την ίδρυση του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή το 1964, ως κέντρο έρευνας και εκπαίδευσης, τέθηκαν επί κεφαλής της μάχης για τη διάσωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της επαναφοράς του ανθρώπου σε έναν νέο κώδικα αξιών.

Η Νίκη Γουλανδρή σπούδασε πολιτικές επιστήμες και οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης, στην πολιτειολογία και στη φιλοσοφία με τους φιλοσόφους Horkheimer και Adorno.

Παράλληλα, ασχολήθηκε με τη ζωγραφική απεικόνιση της ελληνικής χλωρίδας. Είναι μια διεθνώς αναγνωρισμένη βοτανική ζωγράφος. Έχει ζωγραφίσει περίπου 800 ελληνικά φυτά. Η ζωγραφική της είναι αφιερωμένη στη διάσωση της ελληνικής χλωρίδας. Έργα της έχουν δημοσιευθεί στις ακόλουθες εκδόσεις:

N. Γουλανδρή, K. Γουλιμή, Sir George Taylor, *Wild Flowers of Greece*, με 135 ολοσέλιδες βοτανικές απεικονίσεις της (σ. 244).

N. Γουλανδρή, W.T. Stearn, Peter Davis, *Παιώνιες της Ελλάδος*, ταξινομική και ιστορική μελέτη του γένους *Raeonia*, με απεικονίσεις 12 ελληνικών παιωνιών από τη Νίκη Γουλανδρή (σ. 130). Συνοδεύεται από μεγάλο portfolio με λιθογραφίες των έργων της.

Έχει ζωγραφίσει επίσης για την πορσελάνη Limoges και τη Royal Copenhagen, καθώς και μαντήλια σε μετάξι για τον οίκο Hermes.

Η σταδιοδρομία της επιβεβαιώνει την πραγματοποίηση των πιστεύω της:

1964: Με τον σύζυγό της Άγγελο Γουλανδρή, ίδρυσαν το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας. Το Μουσείο αποτελεί σήμερα σημαντικό κέντρο οικολογικής έρευνας και εκπαίδευσης.

1974-1975: Υφυπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών στην κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή με ιδιαίτερη αποστολή τη μέριμνα των 200.000 προσφύγων της Κύπρου.

1975-1981: Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης.

1989-1991: Αντιπρόεδρος του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

1980-2002: Πρόεδρος του Σωματείου «Σώστε τα Παιδιά».

1992-1995: Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Ερευνών Διεθνούς Ανάπτυξης (IDCR) του Καναδά.

1992: Μέλος της Ελληνικής Αντιπροσωπίας στη Συνδιάσκεψη του Ρίο.

1993- 1996: Μέλος της 12μελούς Διεθνούς Επιτροπής για τον Πολιτισμό και την Ανάπτυξη, υπό την Προεδρία του κ. Perez de Cuellar. Μια εκτεταμένη παρουσίαση του έργου της Επιτροπής εκδόθηκε με τον τίτλο «Our Creative Diversity» (1996) και έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.

1996-2019: Πρόεδρος του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

2003: Μέλος της Ελληνικής Αντιπροσωπείας της Διάσκεψης του Johannesburg.

Η Νίκη Γουλανδρή έχει λάβει πολλές διακρίσεις σε αναγνώριση του έργου της:

- Τιμητική διάκριση της Ακαδημίας Αθηνών.
- Μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας του Λινναίου.
- Μέλος του τιμητικού καταλόγου των Ηνωμένων Εθνών «Global 500».
- Εξελέγη Γυναίκα της Ευρώπης 1991 από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
- Επ. διδάκτωρ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, του Τμήματος Γεωπονίας και του Τμήματος Βιολογίας.

- Επ. διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης, του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και του Τμήματος Ειδικής Αγωγής.
- Επ. διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Uppsala.
- Αντεπιστέλλον μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Μέλος της Academia Europea.

Της έχουν απονεμηθεί:

- Παράσημο του Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικα από την Ελληνική Πολιτεία.
- Παράσημο της «Legion d' Honneur» (officier).
- Παράσημο Τιμής, Σταυρός Α' Τάξεως του Τάγματος της Αξίας από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Νέες Εκδόσεις

Ιστορία σε έκθεση Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού

Συγγραφέας: Ιουλία Πεντάζου

Εκδότης: ΕΑΠ

Αθήνα 2019

Σελ.: 312

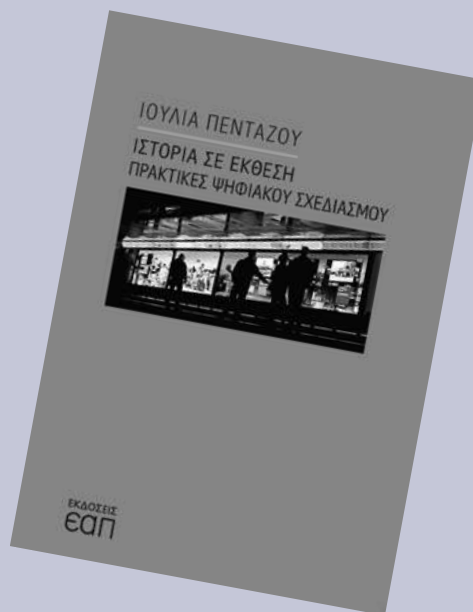
ISBN: 978-618-84272-2-8

ΑΘΗΝΑ ΧΙΩΤΗ

Το παρόν βιβλίο διερευνά τον σχεδιασμό και τη σχεδιαστική διαδικασία που απαιτείται για τη δημιουργία ψηφιακών υλικοτήτων με ιστορικό περιεχόμενο. Με τον όρο «υλικότητες» νοούνται ιστορίες σε έκθεση, με σημασία για τον άνθρωπο που τις βιώνει. Η συγγραφέας Ιουλία Πεντάζου επισημαίνει ότι μέσα από τη σχεδιαστική πράξη συγκροτείται ένα ολιστικό περιβάλλον, ένα κύκλωμα μεταφοράς σημασιών, το οποίο συμπεριλαμβάνει τόσο την ψηφιακή υλικότητα, όσο και τον άνθρωπο που τη χρησιμοποιεί. Στο βιβλίο, η πορεία αυτή εξετάζεται σε θεωρητικό επίπεδο και εμβαθύνεται μέσα από μελέτες περιπτώσεων μουσείων στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τις Η.Π.Α., με ιδιαίτερη αναφορά στο Μουσείο της Πόλης του Βόλου.

Ήδη από την εισαγωγή του βιβλίου, περιγράφονται αφενός τα βασικά ερωτήματα που συνδέονται με τη θεωρία και την πρακτική του ψηφιακού σχεδιασμού και αφετέρου οι «προκλήσεις» που τα συνοδεύουν. Η Ιστορία ως ακαδημαϊκή γνώση εξελίσσεται σε ένα διαφορετικό είδος (genre), το οποίο εκφέρεται στο ψηφιακό περιβάλλον. Το ιστορικό προϊόν οπτικοποιείται και μετατρέπεται σε εικόνα με σημασία. Οι πολλαπλοί τρόποι, με τους οποίους η Ιστορία, ως εφαρμοσμένη γνώση και υλικό σώμα πλέον, εκτίθεται, προσιδιάζουν στις πρακτικές μιας μουσειακής έκθεσης. Η πράξη αυτή αποσκοπεί στη συνδιαλλαγή με το κοινό, δυναμικό συνδιαμορφωτή και καταναλωτή του τελικού προϊόντος, και στη δημιουργία χώρων εμπειριών για τον επισκέπτη.

Σε επίπεδο σχεδιασμού και υλοποίησης, οι σχετικές εργασίες αναδεικνύουν ένα νέο «ρόλο» για τον ιστορικό, ο οποίος καλείται να λειτουργήσει με νέους επιστημονικούς όρους, εντός ενός σύνθετου συνεργατικού περιβάλλοντος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται ένα πεδίο δοκιμής και εφαρμογής θεωρητικών προβληματισμών αφενός για τη συγκρότηση του ιστορικού αφηγήματος – όχι μόνο ως ιστορία (story), αλλά και ως εξιστόρηση (storytelling) – και αφετέρου για την παραγωγή του ιστορικού λόγου.

Στο κεφ. 1 «Η σύγχρονη πραγματικότητα της σχεδιαστικής πράξης», η συγγραφέας περιγράφει ιστορικά την αναζήτηση μιας «φιλοσοφίας» του σχεδιασμού ως διεπιστημονικού πεδίου. Η διεύρυνση του αντικειμένου και οι αλλαγές που προέκυψαν, με την πάροδο των χρόνων, από την εξέλιξη της τεχνολογίας και τις νέες συνθήκες εργασίας οδήγησαν στην ανάδυση έντονων προβληματισμών αναφορικά με την εννοιολόγηση και τις πρακτικές του σχεδιασμού. Η γενεαλογική διερεύνηση ξεκινά από τις δεκαετίες 1960 και 1970 και επικεντρώνεται σε προσωπικότητες και κινήματα που συνέβαλαν στην επιστημολογική συζήτηση του σχεδιασμού.

Το κεφ. 2 «Ο σχεδιασμός στην ψηφιακή εποχή» εστιάζει στην ανάγκη που προέκυψε από τη μετάβαση στην ψηφιακή εποχή για νέες επεξεργασίες των θεωρήσεων και των πρακτικών του σχεδιασμού. Η συγγραφέας κάνει μια ιστορική αναδρομή στον ψηφιακό σχεδιασμό αναπτύσσοντας την εννοιολογική μετατόπιση του ενδιαφέροντος της σχετικής θεωρητικής συζήτησης, τις δυνατότητες που αυτός εισήγαγε και τα νέα προϊόντα που παρήγαγε. Η συνακόλουθη αναδιόρφωση του σχεδιαστικού τρόπου σκέψης μετέθεσε την εστίαση του ψηφιακού σχεδιασμού από τα αντικείμενα στην εμπειρία χρήσης τους. Πλέον, ο σχεδιασμός γίνεται αντιληπτός ως ένας τρόπος διαχείρισης της πληροφορίας. Στο πλαίσιο του εννοιολογικού σχεδιασμού ενός εκθέματος με ιστορικό περιεχόμενο, η συγγραφέας επιχειρεί τη διατύπωση ενός περιγραφικού ορισμού του ψηφιακού σχεδιασμού

Νέες Εκδόσεις

αντλώντας στοιχεία από τη γενεαλογία της σχεδιαστικής θεώρησης του κεφ. 1.

Το κεφ. 3 «Όταν η Ιστορία συναντά τη βάση δεδομένων: ψηφιακό αρχείο» πραγματεύεται ζητήματα της σχεδιαστικής διαδικασίας με έμφαση στην ανάλυση και οργάνωση της πληροφορίας, δηλαδή το υπόβαθρο της ψηφιακής υλικότητας. Η ανάγκη συγκρότησης μιας ψηφιακής οργανωτικής δομής για την ταξινόμηση αυτής της πρώτης ύλης εξυπηρετείται από τη δημιουργία βάσεων δεδομένων, οι οποίες συνιστούν έναν νέο τρόπο αντίληψης των πληροφοριών. Η μετατροπή τους σε ψηφιακά αρχεία προσδίδει νέα χαρακτηριστικά στην πρώτη ύλη, καθώς και νέες δυνατότητες για νοητικούς συσχετισμούς. Ειδικότερα, η ένταξη των ιστορικών γεγονότων στο ψηφιακό περιβάλλον μιας βάσης δεδομένων εγείρει προβληματισμούς πάνω στη φύση του ιστορικού αφηγήματος. Κεντρικό ερώτημα είναι αν αυτή η οργανωτική δομή επιτρέπει την παραγωγή αφηγημάτων και, αν ναι, τι τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η περίπτωση του Μουσείου της Πόλης του Βόλου και η δημιουργία βάσεων δεδομένων των πολλαπλού τύπου τεκμηρίων και πληροφοριών γύρω από το θέμα αυτό με απώτερο στόχο τη δημιουργία ψηφιακών εκθεμάτων.

Το κεφ. 4 «Αφηγηματικότητα: από τη συλλογή στην εξιστόρηση» μεταβαίνει στο επόμενο βήμα της σχεδιαστικής διαδικασίας, την παραγωγή ενός αφηγήματος, το οποίο θα νοηματοδοτήσει εκ νέου τις ψηφίδες πληροφορίας, οι οποίες, με την ένταξή τους σε βάση δεδομένων, απώλεσαν την αφηγηματική τους δυναμική. Αυτός άλλωστε είναι και ο στόχος του ψηφιακού εκθέματος, το να αφηγηθεί μια ιστορία, βασιζόμενο σε ανάλογη διευθέτηση του περιεχομένου του. Η συγγραφέας τονίζει ότι αυτό που μας ενδιαφέρει στο αφήγημα είναι οι σημασίες που παράγονται από τη σύνθεση και την αναπαράσταση των επιμέρους στοιχείων. Στη συνέχεια, εξετάζει πώς νοούνται και πραγματώνονται οι έννοιες «αφήγημα» και «αφηγηματικότητα»: (α) στην επιστήμη της ιστορίας, (β) με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, και (γ) στο μουσείο και τις μουσειακές εκθέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η αφηγηματική πρακτική των μουσείων του Άμστερνταμ και του Ρότερνταμ και το είδος του αφηγήματος που τελικά παράγουν.

Το κεφ. 5 «Οπτικοποίηση και Ιστορία σε έκθεση» εστιάζει στην οπτικοποίηση της ιστορικής πληροφορίας ως στάδιο του σχεδιασμού μιας ψηφιακής εφαρμογής με ιστορικό περιεχόμενο. Στη διαδικασία αυτή, βασική μονάδα οπτικοποίησης είναι το αφήγημα, διότι αυτό συγκροτεί και σημασιοδοτεί το δίκτυο πληροφοριών. Η συγγραφέας

παραθέτει μια γενεαλογία οπτικοποίησης του χρόνου με έμφαση στη χρονογραμμή (timeline), ως επικρατούσα δομή οργάνωσης του χρόνου. Στη συνέχεια, εξετάζονται παραδείγματα ανοιχτών λογισμικών και μουσείων, τα οποία οπτικοποιούν τον χρόνο ως γραμμή, με βάση την οποία αναπτύσσουν τις πληροφορίες και το αφήγημά τους.

Τέλος, στο κεφ. 6 «Η επιτελεστική δυναμική της Ιστορίας σε έκθεση» επισημαίνεται ότι οι προθέσεις των ανθρώπων που σχεδιάζουν μια υλικότητα (συμπεριλαμβανομένης και μιας ψηφιακής υλικότητας) και οι σημασίες που αυτή φέρει δεν περνούν αυτόματα στο τελικό προϊόν. Ο τρόπος οικειοποίησής του από τον αποδέκτη διαμορφώνει μια νέα κατάσταση και για το ψηφιακό έκθεμα, και για το πρόσωπο. Η συγγραφέας θέτει επιμέρους ερωτήματα, τα οποία διερευνά μέσα από τη μελέτη ψηφιακών εκθεμάτων με ιστορικό περιεχόμενο σε μουσειακούς χώρους. Βασικός άξονας των προβληματισμών αυτών είναι η επιτελεστικότητα των εκθεμάτων και κάτω από ποιες συνθήκες αυτή εκπληρώνεται.

Αρχαιολογική, μουσειολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση μουσειακών προϊστορικών συλλογών στην Ελλάδα

Συγγραφέας: Αλεξάνδρα Τράντα

Εκδότης: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.

Αθήνα 2019

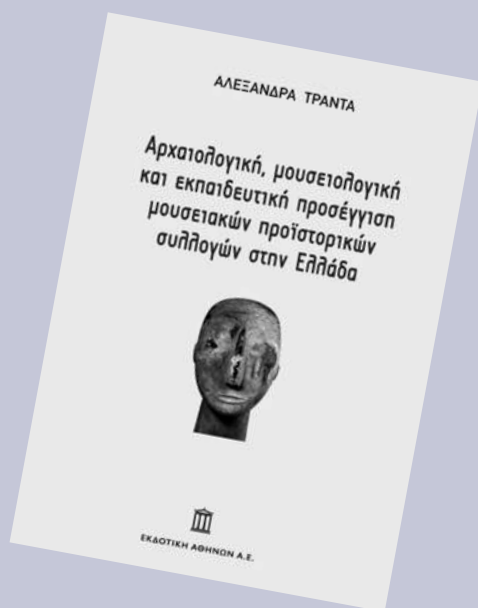
Σελ. 223

ISBN 978-960-213-469-6

ΒΟΥΛΑ ΚΑΛΛΙΩΔΗ

Στο βιβλίο αυτό η συγγραφέας επιχειρεί να απαντήσει σε δύο ερωτήματα: πρώτον κατά πόσον η παρουσίαση των προϊστορικών συλλογών στην Ελλάδα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τάσεις της αρχαιολογίας, της μουσειολογίας και της μουσειοπαιδαγωγικής και, δεύτερον, με ποιους όρους η υιοθέτηση σύγχρονων αντιλήψεων και καλών πρακτικών μπορεί να συμβάλει ώστε να επιτευχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα προς όφελος όσο το δυνατόν περισσότερων ομάδων κοινού.

Στην εισαγωγή, η συγγραφέας αναφέρει ότι η μεθοδολογία που ακολούθησε περιλαμβάνει αφενός βιβλιογραφική έρευνα, με στόχο

την αποτύπωση των σύγχρονων τάσεων της αρχαιολογίας, της μουσειολογίας και της μουσειακής εκπαίδευσης, και αφετέρου επιτόπια έρευνα σε επιλεγμένες προϊστορικές συλλογές μουσείων. Οι συγκεκριμένες συλλογές επιλέχθηκαν, διότι θεωρήθηκαν ότι αντικατοπτρίζουν τις επικρατούσες μουσειολογικές τάσεις στην Ελλάδα. Εξάλλου, η επιλογή της έρευνας των προϊστορικών συλλογών έγινε επειδή ελάχιστες μελέτες διεθνώς αναφέρονται σε εκθέσεις με θέμα τις πρώιμες περιόδους της ιστορίας.

Στο κεφ. 2 «Το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας: Αρχαιολογία, Μουσειολογία, Μουσειακή Εκπαίδευση», η συγγραφέας παρουσιάζει συνοπτικά τις εξελίξεις και τις επιστημολογικές τάσεις στους προαναφερόμενους τομείς που εμπλέκονται στις μουσειακές εκθέσεις. Σχηματικά, στην πορεία τους παρατηρούνται τρεις κύριες φάσεις: παραδοσιακή, μοντέρνα και μεταμοντέρνα. Κοινό στοιχείο στις σύγχρονες τάσεις είναι η μεταστροφή προς έναν ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, καθώς και η μετατόπιση του κέντρου του ενδιαφέροντος σταδιακά από το περιεχόμενο της διδασκαλίας στη μαθησιακή διαδικασία και από το αντικείμενο της γνώσης στο υποκείμενο της γνώσης.

Στο κεφ. 3 «Η Μέθοδος», η συγγραφέας αναφέρεται στην ερευνητική μέθοδο που ακολούθησε προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα εάν και κατά πόσον οι αλλαγές στα τρία αυτά επιστημονικά αντικείμενα έχουν επηρεάσει την ελληνική μουσειακή πραγματικότητα, ειδικότερα ως προς την παρουσίαση των προϊστορικών συλλογών. Η μέθο-

δος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η επιτόπια έρευνα-παρατήρηση σε μουσεία, βάσει συγκεκριμένων ερωτημάτων και υποερωτημάτων. Ως μέθοδος, η επιτόπια έρευνα δίνει τη δυνατότητα της από κοινού μελέτης θεωρίας και πράξης, και της αλληλεπίδρασης των θεωριών της αρχαιολογίας, της μουσειολογίας και της μουσειακής εκπαίδευσης, ενώ επίσης επιδιώκει να ανιχνεύσει το ιδεολογικό και επιστημολογικό υπόβαθρο που έχει οδηγήσει τους επιμελητές σε συγκεκριμένες επιλογές κατά τον σχεδιασμό της έκθεσης. Τα μουσεία που έχουν επιλεγεί είναι: το Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκηνών, η Συλλογή Προϊστορικών Αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, το Αθηνάσκειο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης και το Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου. Οι συλλογές αυτές έχουν επιλεγεί ως ενδεικτικές των μουσειολογικών τάσεων που επικρατούν στην Ελλάδα και με τα ακόλουθα κριτήρια: πρώτον, η επαρκής έκταση, ώστε να αντικατοπτρίζεται η αντίληψη των επιμελητών και να ανιχνεύεται το επιστημολογικό υπόβαθρο της έκθεσης και, δεύτερον, η γεωγραφική διασπορά τους στον ελλαδικό χώρο.

Στο κεφ. 4 «Το Σύστημα κατηγοριών ανάλυσης και η ανάλυση των δεδομένων», περιγράφονται οι εκθέσεις των προϊστορικών συλλογών που έχουν επιλεγεί για μελέτη, βάσει της μουσειογραφικής τους εκφοράς, και ταξινομούνται, βάσει των κριτηρίων που έχουν τεθεί, ως προς τον παραδοσιακό, μοντέρνο ή μεταμοντέρνο χαρακτήρα τους.

Το κεφ. 5 «Συζήτηση των αποτελεσμάτων» περιλαμβάνει σύγκριση των δεδομένων της βιβλιογραφικής επισκόπησης και της επιτόπιας έρευνας προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσον και σε ποιο βαθμό οι σύγχρονες επιστημονικές τάσεις, καθώς και παραδείγματα καλών πρακτικών διεθνώς, ακολουθούνται στην παρουσίαση της προϊστορίας στα ελληνικά μουσεία. Παράλληλα, παρατίθενται αποσπάσματα από συνεντεύξεις των επιμελητών των εκθέσεων για την πληρέστερη κατανόηση συγκεκριμένων επιλογών τους.

Στο κεφ. 6 «Συμπεράσματα και επιπτώσεις για τα μουσεία και την εκπαίδευση» συνοψίζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων και ταξινομούνται τα ευρήματα της έρευνας ως προς τα πέντε μαθησιακά αποτελέσματα που το σύγχρονο μουσείο επιδιώκει. Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις για το πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα στοιχεία της έρευνας και να δημιουργηθούν νέες ενδιαφέρουσες ιστορίες για τους επισκέπτες στα μουσεία.

34η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ICOM

Κιότο, Ιαπωνία, 2019

Σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων διαδικασία, η Επιτροπή Ψηφισμάτων 2019 (Resolutions Committee 2019), συγκροτούμενη από τα μέλη που αναγράφονται παρακάτω, έλαβε εντολή να επιτελέσει το χρονικά καθορισμένο έργο για τη μελέτη και επεξεργασία των προτάσεων-υποδείξεων (submitted recommendations) που υποβλήθηκαν, καθώς και για τη σύνταξη των προς παρουσίαση σχεδίων-ψηφισμάτων, τη συζήτηση και την τελική υιοθέτησή τους από τη Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 25ου Παγκόσμιου Συνεδρίου (General Conference) στο Κιότο, στις 7 Σεπτεμβρίου 2019.

Η Επιτροπή παρέλαβε δέκα (10) προτάσεις-υποδείξεις, μέχρι τη λήξη της προθεσμίας στις 19 Ιουλίου 2019, και προχώρησε στην επεξεργασία έξι (6) εξ αυτών για την τελική διαβούλευση στο Κιότο, στο πλαίσιο ενός ειδικού Open Forum (3 Σεπτεμβρίου 2019) και στη συνέχεια στην ειδική ενότητα της Γενικής Συνέλευσης (7 Σεπτεμβρίου 2019). Τελικά, έπειτα από τη συγχώνευση δύο προτάσεων, τέθηκαν προς τελική έγκριση πέντε (5) προτεινόμενα ψηφίσματα, το περιεχόμενο των οποίων παρουσιάζεται αναλυτικά στο παρόν τεύχος.

Τα εγκεκριμένα ψηφίσματα αφορούν καίρια θέματα που εναρμονίζονται με τον Κώδικα Δεοντολογίας και τους Κανονισμούς του ICOM, καθώς και με τον Στρατηγικό Προγραμματισμό για το διάστημα 2016-2022. Άπτονται ποικίλων κοινωνικών και επαγγελματικών θεμάτων. Αναφέρω συνοπτικά τα εξής: βιωσιμότητα στον κόσμο και στο μουσειακό περιβάλλον, περιβαλλοντική κρίση και φυσικές καταστροφές, προώθηση του επαγγελματισμού στα μουσεία και ενδυνάμωση των διεθνών δικτύων και των ανταλλαγών μεταξύ των μουσείων, υποστήριξη της θεωρίας και πράξης «το μουσείο ως κεντρικό σημείο πολιτιστικής αναφοράς» και ενίσχυση της προστασίας των αποθηκευμένων συλλογών από παντός είδους πιθανούς κινδύνους.

Μάρλεν Μούλιου

Πρόεδρος της Επιτροπής Ψηφισμάτων
Resolutions Committee 2019

Ψηφίσματα που υιοθετήθηκαν

Ψήφισμα αρ.1

Βιωσιμότητα και υλοποίηση της «Ατζέντας 2030: Αλλάζοντας τον κόσμο μας»

Η 34η Γενική Συνέλευση του ICOM, οι Επιτροπές, οι Ενώσεις και οι Οργανώσεις που συνδέονται με αυτό, καθώς και η Γραμματεία,

- θεωρώντας ότι οι απαιτήσεις των ανθρώπων σήμερα από τον πλανήτη Γη δεν είναι εφικτές και ότι η Γη και όσα πλάσματα την κατοικούν, ανθρώπινα όντα και μη, αντιμετωπίζουν πρωτοφανείς περιβαλλοντικές και κοινωνικές κρίσεις –αυξανόμενη ανισότητα, πόλεμοι, φτώχεια, κλιματική αλλαγή, μείωση βιοποικιλότητας– οι συνέπειες των οποίων ενισχύουν αυτές τις κρίσεις,
 - αναγνωρίζοντας ότι τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμφώνησαν ομόφωνα να υλοποιήσουν την «Ατζέντα 2030: Αλλάζοντας τον κόσμο μας», έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τις κρίσεις και να αναζητήσουν διεξόδους προς ένα βιώσιμο μέλλον,
 - συνειδητοποιώντας ότι τα μουσεία, ως αξιόπιστες πηγές γνώσης, είναι ανεκτίμητη παρακαταθήκη και μπορούν να συμβάλουν στη συμμετοχή των κοινοτήτων και στην ισχυροποίηση της κοινωνίας σ' όλη την υφήλιο, ώστε να μπορέσει, με συλλογικό τρόπο, να οραματιστεί, να σχεδιάσει και να δημιουργήσει ένα βιώσιμο μέλλον για όλους,
- αποφασίζουμε τα εξής:

- Αναγνωρίζουμε ότι όλα τα μουσεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και τη δημιουργία ενός βιώσιμου μέλλοντος μέσα από τα πολυάριθμα προγράμματα, τις συνεργασίες και τις λειτουργίες τους.
- Υποστηρίζουμε την έκτακτη έκκληση προς τα μουσεία της Ομάδας Εργασίας του ICOM για τη βιωσιμότητα, ώστε να αναθεωρήσουν και να αναδιατυπώσουν τις αξίες, την αποστολή και τη στρατηγική τους.
- Αποδεχόμαστε και στηρίζουμε, με όλους τους δυνατούς τρόπους, τους σκοπούς των «Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)» των Ηνωμένων Εθνών και αναδεικνύουμε την «Ατζέντα 2030: «Αλλάζοντας τον κόσμο μας» ως κατευθυντήριο πλαίσιο για την ένταξη της βιωσιμότητας στις εσωτερικές και εξωτερικές πρακτικές και στον εκπαιδευτικό προγραμματισμό.

- Ενισχύουμε τους οργανισμούς μας, τους επισκέπτες και τις κοινότητες, στις οποίες λειτουργούμε, συμβάλλοντας θετικά στην επίτευξη των στόχων της «Ατζέντας 2030: Αλλάζοντας τον κόσμο μας», αναγνωρίζοντας και μειώνοντας το περιβαλλοντικό μας αποτύπωμα –συμπεριλαμβανομένου του αποτυπώματος άνθρακα– και συνεισφέροντας στη διασφάλιση ενός βιώσιμου μέλλοντος για όλους τους κατοίκους του πλανήτη.

Σημείωση: Συντάχθηκε με βάση τη σύσταση που υπέβαλε το ICOM Νορβηγίας και το ICOM Ηνωμένου Βασιλείου.

Ψήφισμα αρ. 2

Δέσμευση για την ένταξη της Ασίας στην Κοινότητα του ICOM

Η Ασία είναι μια μεγάλη ήπειρος που χαρακτηρίζεται από πολυμορφία. Σε πολλές από τις χώρες και τις περιοχές που την απαρτίζουν μιλούν πολλές διαφορετικές γλώσσες, ο πληθυσμός ανήκει σε διάφορες εθνότητες και έχουν περισσότερες από μία θρησκεία. Αντίστοιχα πλούσια και ποικιλόμορφη είναι και η πολιτισμική κληρονομιά της Ασίας, αντικατοπτρίζοντας το διαφορετικό ιστορικό υπόβαθρο και τις διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες που επικράτησαν.

Ορισμένες ασιατικές χώρες έχουν βιώσει την αποικιοκρατία στο πρόσφατο ή στο μακρινό παρελθόν τους. Στην Ασία, εκτός από τα μουσεία που έχουν ιδρυθεί από παλιά, υπάρχουν και πολυάριθμες νεόδημιτες εγκαταστάσεις. Αυτή η αυξητική τάση, παρόλο που βοήθησε στη δημιουργία μουσείων στις περισσότερες περιοχές, επέφερε αναμφισβήτητη αναντιστοιχία ως προς την επαγγελματική πρακτική σε θέματα διαχείρισης των μουσειακών χώρων, συντήρησης και διαχείρισης των συλλογών, αλλά και ως προς την επιστημονική έρευνα. Ορισμένα ασιατικά μουσεία παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις τόσο στην εξεύρεση βασικών πόρων όσο και ως προς τις υποδομές. Ωστόσο, υπάρχουν και μουσεία που εφαρμόζουν εξαιρετικά προηγμένες πρακτικές και πολιτικές που παραμένουν ελάχιστα γνωστές έξω από τον δικό τους χώρο λόγω των γλωσσικών εμποδίων ή της έλλειψης συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών με τη διεθνή μουσειακή κοινότητα. Επίσης, μουσεία με εκθέματα ασιατικής τέχνης σε άλλες περιοχές του πλανήτη δεν έρχονται συχνά σε επαφή με την εξειδικευμένη ή την πατροπαράδοτη γνώση των Ασιατών συναδέλφων τους.

Για τη βέλτιστη ενσωμάτωση των ασιατικών χωρών στη διεθνή μουσειακή κοινότητα, η 34η Γενική Συνέλευση αποφασίζει ότι το ICOM δεσμεύεται να ενισχύσει την αμοιβαία κατανόηση και συνεργασία μεταξύ των ασιατικών μουσείων, ενώ παράλληλα

σέβεται την αυτονομία, τον ξεχωριστό χαρακτήρα και την πολυμορφία της περιοχής.

Συγκεκριμένα, συστήνουμε τα ακόλουθα για την περαιτέρω ενίσχυση του επαγγελματισμού στον χώρο των ασιατικών μουσείων:

- i. Την προώθηση εκθέσεων με θεματικές σχετικές με την Ασία, σύμφωνα με την Απόφαση του ICOM (Μιλάνο, 2016) για την «Προώθηση και προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε διεθνή δανεισμό».
- ii. Τη δημιουργία πληρέστερων βάσεων δεδομένων ασιατικής τέχνης και την ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου με ευρεία, διεθνή απήχηση.
- iii. Την προώθηση διεθνούς ανταλλαγής ακαδημαϊκών εμπειρογνομόνων από την Ασία και τον υπόλοιπο κόσμο.
- iv. Τη συγκρότηση εξειδικευμένων δικτύων με επίκεντρο την ασιατική τέχνη και τον πολιτισμό, έτσι ώστε να επιτευχθεί ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, αλλά και να εμπλουτισθεί η παρουσίαση της ασιατικής τέχνης σε μουσεία ανά τον κόσμο.

Σημείωση: Συντάχθηκε με βάση τη σύσταση που υπέβαλε το ICOM Ιαπωνίας και στηρίχθηκε από: ICOM Συμβουλίου Συνεργασίας Ασίας και Ειρηνικού, ICOM Μπαγκλαντές, ICOM Κίνας, ICOM Πακιστάν και ICOM Μογγολίας.

Ψήφισμα αρ. 3

Δέσμευση για την προώθηση της ιδέας «Τα μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού»

Η θεματική «Τα μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού» είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι αποτελεί το θέμα της 25ης Γενικής Συνέλευσης του ICOM, που οργανώθηκε στον ίδιο χώρο όπου είχε υπογραφεί το 1997 το Πρωτόκολλο του Κιότο για τη Σύμβαση/Πλαίσιο του ΟΗΕ σχετικά με την κλιματική αλλαγή.

Η έννοια των «πολιτισμικών κόμβων» αναφέρεται στον ρόλο των μουσείων ως κεντρικών αξόνων για την ανταλλαγή πληροφοριών, εκτός χρονικών ορίων, πολιτικών περιόδων ή γενεών.

Αυτό το εννοιολογικό πλαίσιο ανέπτυξε η Γενική Συνέλευση με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, μέσα από πολλές καινοτόμες συζητήσεις, σχετικές με τον ορισμό του μουσείου, την αειφορία και τη σχέση μουσείων και τοπικής ανάπτυξης. Η έννοια των «πολιτισμικών κόμβων» δίνει επίσης τη δυνατότητα στα μουσεία να υπερβαίνουν εθνικά και γεωπολιτικά σύνορα.

Ως έννοια, αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο τα μουσεία μπορούν να διαδραματίσουν δημιουργικό ρόλο, υποστηρίζοντας εναλλακτικές συνδέσεις μεταξύ πεδίων που αποκλί-

νουν μεταξύ τους. Τα μουσεία μπορούν να μας βοηθήσουν να ανακαλύψουμε την ουσιαστική σχέση μεταξύ των ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών. Υπ' αυτή την έννοια, είναι εξαιρετικά σημαντικό ότι οι συζητήσεις που έγιναν στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης του ICOM στο Κιότο, στην τρίτη κατά σειρά Γενική Συνέλευση που πραγματοποιήθηκε στην Ανατολική Ασία, περιελάμβαναν και διεπιστημονικά θέματα, όπως η διαχείριση κινδύνου καταστροφών και τα αρχεία.

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι δια-χρονικές, δι-εθνικές και δι-επιστημονικές ανάγκες της νέας εποχής, η 34η Γενική Συνέλευση συστήνει να διατρανώσει το ICOM τη δέσμευσή του για έναν ευέλικτο ενοποιητικό λόγο, μέσω του εννοιολογικού πλαισίου «Μουσεία ως κόμβοι πολιτισμού».

Σημείωση: Συντάχθηκε με βάση τη σύσταση που υπέβαλε το ICOM Ιαπωνίας και στήριξαν τα: ICOM Συμβουλίου Συνεργασίας Ασίας και Ειρηνικού, ICOM Μπαγκλαντές, ICOM Κίνας, ICOM Πακιστάν και ICOM Μογγολίας.

Ψήφισμα αρ. 4

Μέτρα για την προστασία και τον εμπλουτισμό των αποθηκευμένων συλλογών σε όλο τον κόσμο

Η 34η Γενική Συνέλευση του ICOM προτρέπει

- Το ICOM, τις Εθνικές Επιτροπές, τις Διεθνείς Επιτροπές, τις Περιφερειακές Οργανώσεις, τους Συνδεδεμένους Οργανισμούς και τη Γραμματεία του,
 - τους σχετικούς διακυβερνητικούς φορείς,
 - τις Διεθνείς και τις Εθνικές Επαγγελματικές Ενώσεις Μουσείων,
 - τα Εθνικά Ινστιτούτα που είναι υπεύθυνα για τα Μουσεία,
 - τα Εθνικά και Διεθνή Ινστιτούτα Συντήρησης,
 - τους Διευθυντές Μουσείων, και
 - όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς:
- Να λάβουν κάθε μέτρο προκειμένου να μειώσουν τους κινδύνους που απειλούν τις αποθηκευμένες συλλογές ανά τον κόσμο. Αυτή η πρόταση αναφέρεται στην κατανομή κονδυλίων και τη χρήση όλων των διαθέσιμων εργαλείων και μεθόδων που έχουν στη διάθεσή τους, έτσι ώστε να διασφαλίσουν την υλοποίηση της αποστολής των μουσείων, που περιλαμβάνει την έρευνα, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία τόσο για τις σημερινές όσο και για τις μελλοντικές γενιές.

- Να αναγνωρίσουν τη σημασία του πολιτισμού στις διάφορες μορφές του στον χρόνο και στον χώρο, καθώς και την ανάγκη υιοθέτησης, σε εθνικές και διεθνείς αναπτυξιακές πολιτικές, των κατάλληλων μεθόδων διατήρησης της κάθε διαφορετικής μορφής φυσικών και πολιτισμικών μαρτυριών, προς το συμφέρον των κοινοτήτων, των λαών και των χωρών.
- Να επιβεβαιώσουν ότι οι διάφοροι «φορείς της μνήμης» έχουν θεμελιώδη αξία ως θεματοφύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς και ότι ο ρόλος τους συνίσταται στη διατήρηση των υλικών χαρακτηριστικών και της τεκμηρίωσης των συλλογών για περαιτέρω μελέτη, έκθεση και πρόσβαση.
- Να λάβουν υπόψη τη θεμελιώδη αποστολή των μουσείων, των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των λοιπών «φορέων» μνήμης που είναι η διατήρηση, η γνώση και η εξασφάλιση της πρόσβασης στα στοιχεία του υλικού πολιτισμού, συνεισφέροντας, με αυτόν τον τρόπο, στη διάδοση του πολιτισμού και στη μεταλαμπάδευση στην ανθρωπότητα των αξιών της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ειρήνης.
- Να επιβεβαιώσουν ότι η διατήρηση των συλλογών συμβάλλει στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά καταγράφονται στην Παγκόσμια Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.
- Να δεσμευτούν στην ενίσχυση του ρόλου των επιστημών των σχετικών με τη συντήρηση και την πολιτιστική κληρονομιά ώστε να αναπτυχθούν και να εξειδικευθούν οι γνώσεις μας για τη διατήρηση και τη συντήρηση των συλλογών με σκοπό την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, δεδομένης της κοινωνικής σημασίας τους.
- Να επαναπροσδιορίσουν το περιεχόμενο της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς και συγκεκριμένα τις πολιτικές, τις πρακτικές και τα κριτήρια έκθεσης των συλλογών που φυλάσσονται σε αποθήκες.

Επιπλέον, το ICOM ορίζει μια μόνιμη Επιτροπή, στην οποία αναθέτει την ανάλυση της κατάστασης των αποθηκών σε μουσεία ανά τον κόσμο, ύστερα από έρευνα που θα πραγματοποιήσει σε συνεργασία με Εθνικές και Διεθνείς Επιτροπές.

Σημείωση: Συντάχθηκε με βάση τη σύσταση που υπέβαλαν τα: ICOM-CC, ICAMT, COMCOL, ICMS και ICOM Ιταλίας και στήριξαν τα ICOM Αζερμπαϊτζάν, ICOM Βελγίου, ICOM Δανίας, ICOM Εσθονίας, ICOM Φινλανδίας, ICOM Γαλλίας, ICOM Ελλάδας, ICOM Λετονίας, ICOM Λιβάνου, ICOM Νορβηγίας, ICOM Ρουμανίας, ICOM Σερβίας, ICOM Σλοβενίας, ICOM Σουηδίας, ICOM SEE, ICFA, CIPEG, CAMOC, CECA, ICOFOM, COSTUME και UMAC.

Ψήφισμα αρ. 5 Μουσεία, κοινότητες και βιωσιμότητα

Συνεκτιμώντας τη Διακήρυξη του Σαντιάγκο της Χιλής (UNESCO, 1973), τις Αποφάσεις του ICOM σχετικά με τις κοινότητες, την αειφορία και τα πολιτισμικά τοπία, καθώς και την Απόφαση του ICOM για τα «Διευρυμένα μουσεία» που ψηφίστηκε στη Γενική Συνέλευση του ICOM στο Μιλάνο το 2016, η οποία επισήμανε ότι τα μουσεία είναι σημαντικά όχι μόνο για τα ιστορικά κτήρια, τις συλλογές και τις καθιερωμένες πρακτικές επιμέλειας και ανάδειξης των συλλογών, αλλά και για την αξία που περικλείουν ως προς την κοινωνική, πολιτισμική, περιβαλλοντική και οικονομική ανάπτυξη και τη δυνατότητα να προωθήσουν τους στόχους Αειφόρου Ανάπτυξης του ΟΗΕ, η 34η Γενική Συνέλευση το ICOM προτείνει:

- Το ICOM να παράσχει τη μεγαλύτερη δυνατή υποστήριξη στον μεγάλο αριθμό φορέων που αναδύονται στο πλαίσιο των κοινοτήτων, οι οποίοι επί του παρόντος δεν πληρούν τις προδιαγραφές που θέτει ο ορισμός του ICOM για το Μουσείο (2007), αλλά που ωστόσο προωθούν τους στόχους της προστασίας και της προσβασιμότητας στη φυσική, πολιτιστική και άυλη κληρονομιά, καθώς και τη βιώσιμη χρήση τους με στόχο την περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των κοινοτήτων προς την κατεύθυνση της εκπλήρωσης των στόχων του ΟΗΕ για το 2030 και την κλιματική «δικαιοσύνη».
- Να διατηρήσει την ευαισθησία του ως προς τις τοπικές και περιφερειακές διαφορές και να αποδείξει ότι έχει επίγνωση της γεωπολιτικής διάστασης της έννοιας του μουσείου, ειδικά όσον αφορά τις ανάγκες των κοινοτικών μουσείων για εξεύρεση πόρων σε χώρες με χαμηλά ή μεσαία εισοδήματα.
- Να αναγνωρίζει αφενός την αξία των κοινοτικών μουσείων στο πλαίσιο της προώθησης των στόχων του ICOM, της UNESCO και των εργαλείων που παρέχουν οι Διεθνείς Χάρτες, και αφετέρου τη σημασία της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διασφάλισης της ειρήνης και, γενικότερα, της «αειφόρου κοινότητας» για την ανάπτυξη, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τους αυτόχθονες πληθυσμούς, τις εθνοτικές μειονότητες και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τη μετανάστευση.
- Να ενθαρρύνει τη συνεργασία με μουσεία που στηρίζονται στις κοινότητες τόσο σε εθνικό όσο και σε διμερές περιφερειακό επίπεδο.
- Να συνεισφέρει στη δημιουργία μουσείων που στηρίζονται στις κοινότητες, καθώς και οικομουσείων, και να προαγάγει τον μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα τους στην

προσέγγιση της κάθε κοινότητας με στόχο την αειφορία, με ομαλή τοπική ανάπτυξη, καθώς και με προστασία και ανάδειξη των πολιτισμικών τοπίων.

- Να ενισχύσουν, να ενδυναμώσουν και να κινητοποιήσουν τις Εθνικές και Διεθνείς Επιτροπές του ICOM, τις Περιφερειακές Οργανώσεις και τους Συνδεδεμένους Οργανισμούς, ώστε να ενεργούν ως διαμεσολαβητές πολιτιστικής διαφορετικότητας σε επίπεδο κοινότητας και μεταξύ περιφερειών, με σκοπό την εκπλήρωση των ανωτέρω στόχων.

Σημείωση: Συντάχθηκε με βάση τη σύσταση που υπέβαλε το ICOM Ευρώπης και το ICOM Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής.

Μέλη της Επιτροπής Ψηφισμάτων (Resolutions Committee) για τη Γενική Συνέλευση του ICOM, Κιότο 2019

Πρόεδρος:

Marlen MOULIOU (Ελλάδα)

Μέλη:

Alec COLES (Αυστραλία)

Luc EEKHOUT (Ολλανδία)

Lamia FERSI (Τυνησία)

Martina LEHMANNNOVA (Τσεχία)

Luisa de PEÑA (Δομινικανή Δημοκρατία)

José Alberto RIBEIRO (Πορτογαλία)

Johei SASAKI (Ιαπωνία)

Ex officio Μέλη:

Suay AKSOY (Πρόεδρος ICOM)

Peter KELLER (Γενικός Διευθυντής ICOM)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ: ΜΑΡΩ ΑΛΕΞΑΚΗ

Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Παρακαλούμε όσους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο να μας αποστείλουν την ηλεκτρονική τους διεύθυνση, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως για τις εκδηλώσεις του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM παρακαλεί τα μέλη του να δηλώσουν συμμετοχή στις Διεθνείς Επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντά τους, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία του Ελληνικού Τμήματος αλλά και του ICOM γενικότερα.

Η ετήσια συνδρομή θα πρέπει να καταβάλλεται το αργότερο μέχρι τις 15 Μαρτίου.

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
[Τ] 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Τέτη Χατζηνικολάου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Βούλα Καλλιώδη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Αγγελική Κόκκου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΚΔΟΣΗΣ: Μαρία Δήμου

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Γιώργος Σκαρμούτσος

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Pillar Printing

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ: Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοιχτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17:00 - 21:00, και κάθε Πέμπτη πρωί, 11:00 - 14:00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ: Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της Γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο. Τα μέλη που κατοικούν εκτός νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους με τραπεζική εντολή στην ALPHABANK σημειώνοντας το ονοματεπώνυμο του εντολέα-μέλους.

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στον ιστότοπό μας: <http://network.icom.museum/icom-greece/>

ISSN 2654-1785

9 772654 178503

16